



KAP.430.017.2021
Nr ewid. 182/2021/P/21/003/KAP

Informacja o wynikach kontroli

**DZIAŁANIA ORGANÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
NA RZECZ PODNOSZENIA
KOMPETENCJI CYFROWYCH SPOŁECZEŃSTWA**

DEPARTAMENT ADMINISTRACJI
PUBLICZNEJ

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Informacja o wynikach kontroli

Działania organów administracji publicznej na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Dyrektor Departamentu Administracji Publicznej



Bogdan Skwarka

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli



Marian Banas

Warszawa, dnia 11.01.2012

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ.....	4
1. WPROWADZENIE.....	6
2. OCENA OGÓLNA	8
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI	9
4. WNIOSKI.....	16
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	17
5.1. Działania Ministra Cyfryzacji na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa.....	17
5.2. Realizacja przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa działań na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa	41
5.3. Działania Ministra Edukacji i Nauki na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa.....	49
5.3.1. Oświata i wychowanie	50
5.3.2. Szkolnictwo wyższe i nauka	67
5.4. Działania urzędów gmin w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych.....	73
6. ZAŁĄCZNIKI	81
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe.....	81
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych.....	91
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	98
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	99
6.5. Stanowisko Ministra Cyfryzacji do informacji o wynikach kontroli	100
6.6. Stanowisko Ministra Edukacji i Nauki do informacji o wynikach kontroli	102

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

beneficjent	podmiot publiczny, który na podstawie umowy o dofinansowanie realizuje projekt objęty dofinansowaniem jednego z funduszy strukturalnych UE w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020 lub w kontekście programów pomocy państwa podmiot, który otrzymał pomoc lub w kontekście instrumentów finansowych podmiot, który wdraża instrument finansowy. W zakresie projektów realizowanych w ramach III osi priorytetowej <i>Cyfrowe kompetencje społeczeństwa</i> Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020 beneficjentami będą głównie gminy;
CPPC	Centrum Projektów Polska Cyfrowa. Państwowa jednostka budżetowa podległa ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji. Realizuje m.in. zadania związane z wdrażaniem programów i projektów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej zapewniających wsparcie w ramach polityki spójności, środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej oraz środków pochodzących z innych programów w zakresie mu powierzonym do realizacji na podstawie właściwych umów lub porozumień;
dofinansowanie	współfinansowanie z budżetu Unii Europejskiej lub współfinansowanie krajowe z budżetu państwa;
grantobiorca	podmiot wybrany w drodze otwartego naboru ogłoszonego przez beneficjenta realizującego projekt w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020 w celu realizacji projektu grantowego;
ITC	technologie informacyjno-komunikacyjne (ang. <i>information and communication technologies</i>);
kompetencje cyfrowe	Według definicji zawartej w Zaleceniach Rady UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie <i>kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie</i> ¹ , kompetencje cyfrowe obejmują pewne, krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i interesowanie się nimi do celów uczenia się, pracy i udziału w społeczeństwie. Obejmują one umiejętność korzystania z informacji i danych, komunikowanie się i współpracę, umiejętność korzystania z mediów, tworzenie treści cyfrowych (w tym programowanie), bezpieczeństwo (w tym komfort cyfrowy i kompetencje związane z cyberbezpieczeństwem), kwestie dotyczące własności intelektualnej, rozwiązywanie problemów i krytyczne myślenie;
KPO	Krajowy Plan Odbudowy;
KPRM	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. ² , z mocą od dnia 6 października 2020 r., zniesione zostało Ministerstwo Cyfryzacji, a pracownicy dotychczasowego Ministerstwa Cyfryzacji obsługujący sprawy działu informatyzacja zostali włączeni do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Zgodnie z § 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Cyfryzacji ³ , obsługę Ministra Cyfryzacji zapewnia KPRM;
MEiN	Ministerstwo Edukacji i Nauki;
MC	Minister Cyfryzacji;
POPC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014–2020;

¹ Dz. U. UE C 189 z 04.06.2018, s. 1.

² Dz. U. poz. 1730.

³ Dz. U. poz. 1716.

- PZIP** Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa⁴. Strategiczny dokument określający działania Rady Ministrów zmierzające do rozwoju polskiej administracji publicznej przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii cyfrowych, a w efekcie usprawnienia funkcjonowania Państwa oraz stworzenia warunków ułatwiających obywatelowi komunikację z administracją publiczną i wykorzystywanie zasobów informacyjnych i udostępnianych do jego potrzeb rozwiązań. Realizacja zaktualizowanej wersji Programu przewidziana jest na lata 2019–2022;
- PRKC** Projekt Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych do 2030 r.;
- SOR** Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do r. 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem Państwa w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej. SOR stanowi załącznik do uchwały Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.;
- TIK** Technologie informacyjne i komunikacyjne;
- UM** Urząd Miejski/Urząd Miasta;
- UMiG** Urząd Miasta i Gminy;
- UG** Urząd Gminy.

⁴ Wprowadzony uchwałą Nr 1/2014 Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu rozwoju „Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, zmienioną uchwałą Nr 117/2016 r. z dnia 27 września 2016 r. i uchwałą Nr 109/2019 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy administracja publiczna podejmuje skuteczne działania w celu zwiększenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy Minister Cyfryzacji podejmuje skuteczne działania w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym w szczególności w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa oraz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu?
2. Czy Minister Edukacji i Nauki podejmuje skuteczne działania w zakresie edukacji na rzecz podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa?
3. Czy Centrum Projektów Polska Cyfrowa prowadziło skuteczne działania na rzecz osiągania rezultatów w zakresie podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa zakładanych w Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa?
4. Czy urząd miasta/gminy podejmuje działania w celu podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa? Czy urząd miasta/gminy skutecznie osiągał założone rezultaty w związku z realizacją grantów (dotacji) uzyskanych na podnoszenie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy?

W Programie Zintegrowanej Informatyzacji Państwa na lata 2014–2022 podkreślono, że *Kompetencje cyfrowe stanowią obecnie czwarty zespół umiejętności bazowych, obok umiejętności czytania i pisanania, matematycznych i językowych. (...) Sposobem kształtowania kompetencji cyfrowych jest edukacja cyfrowa, nakierowana na potrzeby różnych grup obywateli. (...) umiejętności cyfrowe obywateli stanowią niezbędny czynnik budujący kapitał społeczny (...) oraz podniesienie konkurencyjności gospodarki.*

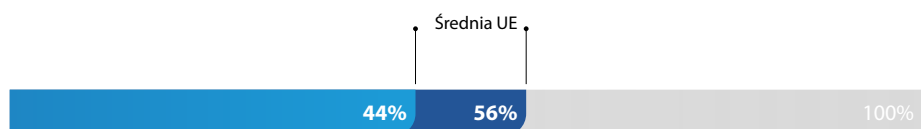
Posiadanie odpowiednich kompetencji cyfrowych jest szczególnie istotne w sytuacji wystąpienia epidemii COVID-19 m.in. ze względu na możliwość załatwienia części spraw przez Internet, jak również pracy zdalnej oraz obsługi systemów informatycznych przez pracowników w sytuacji pracy poza biurem. Dotychczas NIK nie prowadził kompleksowej kontroli w tym zakresie.

Kompetencje cyfrowe społeczeństwa są kluczowe dla rozwoju kraju. Ich niewystarczający poziom uniemożliwia lub utrudnia korzystanie z dostępnych w Internecie usług i informacji. W ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020 poprzez III oś priorytetową *Cyfrowe Kompetencje Społeczeństwa*, realizowane są m.in. z udziałem jednostek samorządu terytorialnego działania w celu rozwoju kompetencji cyfrowych obywateli na poziomie lokalnym. W 2020 r. Ministerstwo Cyfryzacji, prowadząc prace nad projektem Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych wskazało, że główną barierą dla obywateli w korzystaniu z technologii cyfrowych nie są koszty (te wymienia tylko 22% gospodarstw domowych nieużywających sieci), 68% wskazuje na brak potrzeb, a 52% – właśnie na brak umiejętności.

W raporcie Komisji Europejskiej za rok 2020 o postępie cyfrowym EU DESI „Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego DESI na 2021 r. Polska” (dalej raport EU DESI⁵), wskazano, że ponad połowa (56%) społeczeństwa nie ma podstawowych umiejętności cyfrowych, m.in. takich jak korzystanie z informacji i danych, komunikowanie się przez Internet czy zapewnienie sobie bezpieczeństwa w sieci. Zgodnie z raportem EU DESI, w 2019 r. tylko 44% obywateli posiadało podstawowe umiejętności cyfrowe, podczas gdy średnia UE wynosiła 56%.

Infografika nr 1

Procent osób posiadających podstawowe umiejętności cyfrowe w Polsce



Źródło: Raport EU DESI opublikowany w 2021 r.

⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-poland>

Jednostki kontrolowane

Kontrolą objęto
27 jednostek:
KPRM, CPPC, MEiN
i 24 urzędy miast/miast
i gmin/gmin z obszaru
sześciu województw

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2018 r.
do 6 października 2021 r.⁷

W odniesieniu do nowego okresu programowania 2021–2027 Komisja Europejska po raz pierwszy ustanowiła cel szczegółowy⁶ zakładający zwiększenie odsetka obywateli posiadających podstawowe umiejętności cyfrowe – z 56% w 2019 r. do 70% w 2025 r.

Raport EU DESI na 2021 r. pokazuje, że Polska zajmuje 24 miejsce wśród 27 krajów UE pod względem kapitału ludzkiego społeczeństwa cyfrowego. Niezbędne jest zatem podejmowanie działań w celu poniesienia poziomu kompetencji cyfrowych obywateli.

⁶ https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/rw21_02/rw_digital_skills_pl.pdf

⁷ Także okresy wcześniejsze, tj. od 2014 r. w zakresie realizacji POPC.

2. OCENA OGÓLNA

Administracja publiczna podejmowała działania w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa, jednak nie przyjęto Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych do 2030 r. będącego kluczowym dokumentem państwa w tym zakresie

W wyniku działań administracji publicznej w latach 2018–2020 nastąpił wzrost odsetka osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe z 46,4% na koniec 2017 r. do 50,3% na koniec 2020 r. przy zakładanej w *Programie Zintegrowanej Informatyzacji Państwa* docelowej wartości 56% na koniec 2022 r. Zdaniem NIK, biorąc pod uwagę, że Polska zajmuje 24 miejsce wśród 27 krajów UE pod względem kapitału ludzkiego społeczeństwa cyfrowego, wzrost tego odsetka jest niewystarczający.

Minister Cyfryzacji opracował trzy programy, których elementem było m.in. podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa, tj. *Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa*, *Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029* oraz projekt *Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych do 2030 r.* Nie został wyznaczony podmiot odpowiedzialny za koordynację wszystkich działań, monitorowanie i wspieranie podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Rada Ministrów do zakończenia kontroli NIK nie przyjęła *Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych do 2030 r.*, będącego strategicznym programem w tym zakresie (jego przyjęcie było pierwotnie planowane na II kwartał 2020 r.). Długie procedowanie projektu tego programu oddala jego wdrażanie.

Minister Edukacji i Nauki opracował i przyjął do wdrożenia koncepcję podnoszenia kompetencji cyfrowych przez nauczycieli wraz z harmonogramami przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych. Wprowadził nowe rozwiązania dotyczące procesów nauczania oraz modyfikacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych m.in. w zakresie informatyki. Na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej opublikowano 62 e-podręczniki oraz około 30 tys. innych elektronicznych materiałów edukacyjnych do kształcenia ogólnego i zawodowego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. W latach 2018–2021 (do 30 czerwca) w szkoleniach podnoszących kompetencje cyfrowe oraz innych formach doskonalenia zawodowego uczestniczyło ponad 580 tys. nauczycieli.

W Ministerstwie Edukacji i Nauki nie opracowano jednak wskaźników rezultatów do oceny e-materiałów skierowanych do szkół co nie pozwala na ocenę skuteczności podjętych działań w tym zakresie. NIK zwraca uwagę, że Minister nie opracował także koncepcji dotyczącej przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych kadry akademickiej, wskazując jako przyczynę „autonomię uczelni”. Z doraźnego badania wykonanego przez Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, dotyczącego kształcenia na odległość przez uczelnie w czasie zawieszenia zajęć wynika, że tylko 15% zdalnych zajęć prowadzonych było z wykorzystaniem materiałów i kursów zewnętrznych, a 72% uczelni nie dysponowało otwartymi zasobami edukacyjnymi (typu e-podręcznik) oraz całymi kursami.

CPPC podejmowało skuteczne działania na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa, przyznając i rozliczając środki unijne na projekty z tego zakresu w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020.

W kontrolowanych 24 urzędach gmin skutecznie i na ogół prawidłowo realizowano granty na rozwój kompetencji cyfrowych w ramach projektów Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020, osiągając zakładane wskaźniki rezultatu – przeszkolono łącznie 6325 osób. W 58% urzędów stwierdzono pojedyncze nieprawidłowości w realizacji grantów, jednak nie miały one istotnego wpływu na osiągnięcie zakładanych rezultatów. Działania prowadzone przez gminne jednostki organizacyjne w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych skierowane były do różnych grup wiekowych mieszkańców, w tym w szerszym zakresie do seniorów.

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

W okresie objętym kontrolą Minister Cyfryzacji opracował trzy programy, których elementem było m.in. podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Rada Ministrów przyjęła dwa z nich tj.: *Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa* i *Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029*. Natomiast trzeci, tj. *Program Rozwoju Kompetencji Cyfrowych* został opracowany w zakładanym terminie do 31 grudnia 2019 r., jednak Minister Cyfryzacji przekazał projekt uchwały w sprawie ustanowienia wieloletniego programu PRKC wraz z opracowanym Programem w celu przyjęcia go przez Radę Ministrów dopiero przy piśmie z 2 grudnia 2020 r. (IV kwartał 2020 r.), tj. prawie po roku od jego opracowania i po ponad siedmiu miesiącach od daty przyjęcia *Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii EUROPA 2020*, w którym termin przyjęcia PRKC określono na II kwartał 2020 r. Było to działaniem nierzetelnym. NIK zauważa, że brak podjęcia przez RM uchwały w sprawie przyjęcia do realizacji PRKC⁸, będącego nowym strategicznym dokumentem państwa w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa, uniemożliwia rozpoczęcie kompleksowego wdrożenia tego programu i przyjętych w nim istotnych rozwiązań w zakresie rozwoju powszechnych kompetencji cyfrowych wśród obywateli, począwszy od etapu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej do wieku senioralnego oraz przedsiębiorców, pracowników wszystkich sektorów gospodarki, urzędników, jak również osób utalentowanych cyfrowo. [str. 18–21]

Przeprowadzona przez Ministra Cyfryzacji na potrzeby PRKC diagnoza sytuacji w obszarze kompetencji cyfrowych wykazała potrzebę podjęcia działań w celu:

- obniżenia poziomu wykluczenia cyfrowego społeczeństwa,
- podniesienia poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa,
- zwiększenia podaży specjalistów ICT,
- zwiększenia udziału kobiet w sektorze ICT,
- podniesienia poziomu integracji technologii cyfrowych w przedsiębiorstwach. [str. 21–23]

Minister Cyfryzacji, na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej⁹, w 2018 r. podjął inicjatywę utworzenia *Grupy roboczej ds. rozwoju kompetencji cyfrowych*. Celem grupy liczącej 102 osoby, działającej non-profit, było stworzenie forum wymiany opinii i dobrych praktyk w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych obywateli, jak i wydzielonych grup (pracowników administracji publicznej, przedsiębiorców), której podstawowym zadaniem miało być opracowanie planu działań na rzecz podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych w Polsce oraz planu działań na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych kadr administracji publicznej.

Opracowanie programów w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Opóźnienie w przekazaniu pod obrady Rady Ministrów projektu uchwały dotyczącej Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych

Najważniejsze potrzeby w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Grupa robocza ds. rozwoju kompetencji cyfrowych przy Ministrze Cyfryzacji

⁸ Zgodnie z przekazaną NIK przez Pana Janusza Cieszyńskiego Sekretarza stanu w KPRM informacją o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych, przyjęcie PRKC przez Radę Ministrów zostało wpisane do Krajowego Planu Odbudowy jako jeden z kamieni milowych w Komponentcie C „Transformacja Cyfrowa”. Z ww. odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne wynika, że PRKC zostanie przyjęty w III kwartale 2022 r.

⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1893.

Brak określenia zasad funkcjonowania Grupy roboczej ds. rozwoju kompetencji cyfrowych

Minister Cyfryzacji nie określił w sposób formalny zasad dotyczących funkcjonowania Grupy roboczej, w tym m.in.: celów działania, zakresu realizowanych zadań, czy organizacji pracy. Zdaniem NIK, formalne określenie zasad funkcjonowania i zakresu działania Grupy roboczej może ułatwić zarządzanie pracami tak licznej grupy osób. [str. 23–24]

Działania Ministra Cyfryzacji w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Minister Cyfryzacji w latach 2018–2021 (do czerwca) podejmował m.in. następujące główne działania związane z podnoszeniem poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa:

- opracowywanie projektu PRKC,
- realizacja *Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa*,
- realizacja *Programu Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029*. [str. 18–19]

Niewyznaczenie podmiotu odpowiedzialnego za koordynację działań w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Nie został wyznaczony podmiot odpowiedzialny za koordynację działań, monitorowanie i wspieranie innych podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa, mimo że w realizacji tego zadania uczestniczyły m.in. KPRM, MEiN, CPPC, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, gminy. Zdaniem NIK, biorąc pod uwagę, że wydatki w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa są i będą finansowane przez różne podmioty z wielu źródeł (środki krajowe, programy finansowane z funduszy UE, projektowany Krajowy Plan Odbudowy), zasadnym jest aby wskazano podmiot odpowiedzialny za koordynację i monitorowanie działań wszystkich podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Koordynacja taka ma na celu systemowe wdrażanie założonych działań, weryfikowanie ich spójności oraz monitorowanie osiągania zakładanych rezultatów. Jest to szczególnie istotne ze względu na skalę i zasięg planowanych kolejnych działań w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych m.in. w ramach KPO. W projekcie KPO wprawdzie przewidziano utworzenie Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych, lecz jego zakres działania ma się ograniczać wyłącznie do zadań prowadzonych w ramach tego programu. [str. 28–29]

Wzrost odsetka osób posiadających umiejętności cyfrowe

Wskazane w SOR działanie pn. *Budowa kompetencji cyfrowych administracji, zarówno technicznych, jak i dotyczących praktycznego stosowania technologii cyfrowych*, realizowane było (w zakresie przypisanym Ministrowi Cyfryzacji) w ramach celu szczegółowego nr 3 PZIP, tj. *podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych obywateli, specjalistów TIK oraz pracowników administracji publicznej* (cel szczegółowy 4.2.3). W KPRM cel ten był realizowany poprzez kierunek interwencji 5.3 *Rozwój kompetencji cyfrowych obywateli, pracowników administracji publicznej oraz specjalistów TIK*.

W okresie objętym kontrolą nastąpił wzrost wartości wskaźnika określonego w PZIP dla celu 4.2.3, tj. wzrost odsetka osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe z 46,4% na koniec 2017 r. do 50,3% na koniec 2020 r., przy wartości docelowej 56% na koniec 2022 r. W tym okresie nastąpił również wzrost odsetka osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją z 38,8% na koniec 2017 r. do 41,9% na koniec roku 2020 (wobec 50% zakładanych na koniec 2022 r.), a także odsetek gospodarstw posiadających przynajmniej jeden komputer:

w gospodarstwach na wsi z 78,8% na koniec 2017 r. do 81,1% na koniec 2019 r., w gospodarstwach w mieście od 83,2% na koniec 2017 r. do 84,1% na koniec 2019 r. [str. 31–32]

Minister Cyfryzacji nie sporządził sprawozdania z realizacji PZIP za okres od lipca 2020 r. do czerwca 2021 r., co było niezgodne z założeniami PZIP. [str. 32–33]

Minister Cyfryzacji pomimo upływu pięciu lat od dnia wejście w życie ustawy o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji nie zakończył – w wymaganym terminie do 15 stycznia 2021 r. – przeglądu kwalifikacji, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy o ZSK, w celu zidentyfikowania kwalifikacji podlegających włączeniu do ZSK. [str. 33–35]

Minister Cyfryzacji w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych, współpracował z Ministerstwem Edukacji i Nauki, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej. [str. 35–36]

CPPC realizuje m.in. zadania związane z wdrażaniem programów i projektów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, w tym w ramach III osi priorytetowej POPC *Cyfrowe Kompetencje Społeczeństwa*. CPPC na bieżąco monitorowało stopień wykorzystania alokacji oraz postęp rzeczowy w III osi POPC. Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r. wykorzystanie przyznanej alokacji dla III osi POPC wyniosło 673 515,5 tys. zł, co stanowiło 92,8% przyznanej alokacji (726 133,9 tys. zł), w tym na:

- działanie 3.1. *Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych* wykorzystano 283 724,5 tys. zł (91,0% przyznanej alokacji),
- działanie 3.2. *Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej* wykorzystano 266 024,9 tys. zł (104,0% przyznanej alokacji),
- działanie 3.3. *e-Pionier – wsparcie uzdolnionych programistów na rzecz rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych lub gospodarczych* wykorzystano 81 906,1 tys. zł (70,8% przyznanej alokacji),
- działanie 3.4. *Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz upowszechniania korzyści z wykorzystywania technologii cyfrowych* wykorzystano 41 860,1 tys. zł (97,9% przyznanej alokacji).

Wykonanie głównego wskaźnika, tj. *liczba osób objętych działaniami szkoleniowymi w zakresie korzystania z Internetu (w tym e-usług)*, na dwa i pół roku przed planowanym terminem jego osiągnięcia (koniec 2023 r.) wyniosło 62,1%. [str. 43–47]

W ramach realizacji projektów III osi POPC w CPPC zidentyfikowano następujące problemy:

- niska frekwencja na szkoleniach,
- lokalnie niska partycypacja gmin w projektach grantowych,
- utrudnienia w prowadzeniu szkoleń związane z pandemią COVID-19 (bardzo niska frekwencja na szkoleniach, ograniczenia co do liczby osób) w okresie marzec 2020–kwiecień 2021.

Minister Cyfryzacji nie sporządził sprawozdania z realizacji PZIP
Minister Cyfryzacji nie zakończył przeglądu kwalifikacji w związku z ustawą o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji
Współpraca Ministra Cyfryzacji z innymi resortami

Wykorzystanie środków III osi POPC na podnoszenie kompetencji cyfrowych

Zidentyfikowane problemy w realizacji projektów III osi POPC

CPPC podejmowało działania zaradcze wobec zagrożenia terminowego osiągnięcia wskaźników, w tym z powodu pandemii COVID-19, takie jak: szkolenia i promocja dla podmiotów potencjalnie zainteresowanych udziałem w programie POPC, czy przedłużanie terminów realizacji projektów. [str. 47–48]

Działania strategiczne państwa w zakresie informatyzacji szkół oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli

Zadanie dotyczące przygotowania, realizacji i aktualizacji strategii w zakresie informatyzacji szkół było realizowane na podstawie projektu strategicznego Ministra Edukacji i Nauki *Edukacj@ w społeczeństwie cyfrowym*, opracowanego z uwzględnieniem zapisów w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Obszar technologii informacyjnej i kompetencji cyfrowych był każdego roku uwzględniany w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa. W Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) na lata 2017–2024 przyjęto, że 30% nauczycieli zatrudnionych w systemie oświaty będzie uczestniczyć w działaniach podnoszących ich kompetencje w zakresie realizacji podstawy programowej z wykorzystaniem nowoczesnych pomocy dydaktycznych i metod nauczania. [str. 50–52]

Koncepcje dotyczące przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych w szkołach

Ministerstwo Edukacji Narodowej w 2017 r. w SRKL przyjęło koncepcję wytworzenia do 2024 r. w ramach projektów konkursowych realizowanych w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 70 tys. bezpłatnych i wysokiej jakości e-materiałów. Ponadto koncepcje dotyczące przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych opracowywane były w ramach projektów pozakonkursowych Ośrodka Rozwoju Edukacji współfinansowanych ze środków POWER¹⁰: *Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego* oraz *Tworzenie e-zasobów do kształcenia zawodowego*. W Ministerstwie opracowano koncepcję wraz z harmonogramami przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych. [str. 56–57]

Uwzględnienie rozwijania kompetencji cyfrowych w polityce oświatowej państwa

Rozwijanie kompetencji cyfrowych było każdego roku uwzględniane przez ministra właściwego do spraw oświaty w *Podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa*. Również w planach działalności Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Edukacji i Nauki w latach 2018–2021 uwzględniona została tematyka rozwijania umiejętności cyfrowych. Zagadnienia te znalazły się także w podstawie programowej kształcenia ogólnego w ramach różnych przedmiotów, w szczególności na zajęciach edukacji informatycznej i informatyki. Podstawa programowa wskazywała, że celem kształcenia ogólnego była m.in.: umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi oraz umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji. [str. 57–59]

Wprowadzanie zmian w procesie nauczania w związku z rozwojem cyfryzacji

Od roku szkolnego 2017/2018 systematycznie wprowadzane były przez Ministerstwo Edukacji Narodowej kolejne zmiany w edukacji informatycznej. Na etapie edukacji wczesnoszkolnej prowadzona była w formie nauczania zintegrowanego pod nazwą „edukacja informatyczna” (od pierwszej

¹⁰ Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój.

klasy szkoły podstawowej). W drugim etapie nauczania, po nauczaniu wczesnoszkolnym, Ministerstwo wprowadziło przedmiot „informatyka”, wdrażany do kolejnych klas, zgodnie z przeprowadzaną reformą edukacji. Od roku szkolnego 2019/2020 zmiany objęły szkoły ponadpodstawowe. Zapisy nowej podstawy programowej odnosiły się również do respektowania prywatności informacji, ochrony danych, praw własności intelektualnej oraz bezpiecznego poruszania się w cyberprzestrzeni. Skuteczność realizacji obecnie obowiązującej podstawy programowej będzie weryfikowana po ukończeniu pełnego cyklu kształcenia przez pierwszy rocznik realizujący nową podstawę programową. [str. 59–61]

Przygotowanie i udostępnianie cyfrowych materiałów edukacyjnych odbywało się przede wszystkim w ramach realizacji projektów współfinansowanych ze środków POWER. Na lata 2018–2021, w celu rozwijania kompetencji cyfrowych nauczycieli i uczniów oraz poszerzenia dostępnej bazy e-materiałów, zaplanowano realizację konkursów oraz projektów pozakonkursowych, których zadaniem było tworzenie koncepcji i założeń dla planowanych konkursów, a także merytoryczny odbiór e-materiałów opracowywanych przez beneficjentów projektów konkursowych.

Przygotowanie
i udostępnianie
cyfrowych materiałów
edukacyjnych

Na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej (ZPE) od początku realizacji projektów (od 2014 r.) finansowanych w ramach POWER do dnia 22 lipca 2021 roku opublikowano 8296 e-materiałów dydaktycznych dla 17 przedmiotów kształcenia ogólnego, w tym:

- 2252 e-materiałów dydaktycznych kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego,
- 6044 e-materiały dydaktyczne kształcenia ogólnego przeznaczonych dla III etapu edukacji.

Na ZPE znajdują się także 62 e-podręczniki i 3161 materiały dodatkowe, 14 378 zasoby przeniesione z portalu Scholaris.pl, 3320 zestawów narzędzi edukacyjnych do wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego (bez podziału na przedmioty), 966 materiałów do kształcenia zawodowego i doradztwa zawodowego.

Nieprzyjęcie w ramach POWER wskaźników rezultatu nie pozwala na ocenę skuteczności działań w zakresie umieszczenia e-materiałów do kształcenia ogólnego na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej. [str. 61–63]

Przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli¹¹ zobowiązywały dyrektorów szkół m.in. do: określania w każdym roku potrzeb nauczycieli w tym zakresie. Minister Edukacji i Nauki nie wprowadził standaryzacji kompetencji metodyczno-cyfrowych nauczycieli zapewniających formalne powiązanie awansu zawodowego nauczyciela z zaliczeniem oddzielnego egzaminu potwierdzającego posiadanie tych kompetencji. Minister określił natomiast wymagania niezbędne dla nauczycieli ubiegających się o poszczególne stopnie awansu i wskazał na konieczność korzystania przez nauczycieli z technologii informacyjno-komunikacyjnych w proce-

Podnoszenie kompetencji
cyfrowych
przez nauczycieli

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe (Dz. U. poz. 1653).

się nauczania. Nauczyciele ubiegający się o stopnie awansu zawodowego zobligowani byli do podnoszenia swoich kompetencji cyfrowych oraz do wykazania się umiejętnością korzystania w swojej pracy z TIK. Spełnienie wymagań było weryfikowane przez komisje kwalifikacyjne i egzaminacyjne. [str. 53–56]

Działania informacyjno-promocyjne w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli oraz udostępnionych e-materiałów

Ministerstwo Edukacji i Nauki, a wcześniej Ministerstwo Edukacji Narodowej prowadziło działania komunikacyjno-informacyjne dotyczące podniesienia kompetencji cyfrowych nauczycieli głównie za pomocą stron internetowych, mediów społecznościowych oraz Systemu Informacji Oświatowej. W Ministerstwie nie przyjęto i nie wdrożono odrębnego programu promocji w zakresie możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli. NIK zwraca uwagę, że nie dokonywano w tym zakresie analizy potrzeb, nie zdefiniowano docelowej grupy odbiorców, do których skierowana byłaby promocja, nie monitorowano ani nie oceniano rezultatów działań promocyjnych w zakresie informowania o możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych. [str. 63–64]

Działania dotyczące podnoszenia kompetencji cyfrowych w szkolnictwie wyższym i nauce

Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego nie przeprowadził odrębnej analizy potrzeb w zakresie podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych kadry akademickiej. Taką analizę zawiera natomiast raport Narodowego Centrum Badań i Rozwoju opublikowany w 2020 r. pn. *Ewaluacja interwencji wspierających umiędzynarodowienie, zmiany organizacyjne i rozwój kompetencji kadr uczelni, realizowanych w ramach Działań 3.3 (Umiędzynarodowienie polskiego szkolnictwa wyższego) oraz 3.4 (Zarządzanie w instytucjach szkolnictwa wyższego) III osi priorytetowej POWER Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju*. Od 2019 r. Minister uczestniczył w konsultacjach dotyczących tworzonego Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych, a także był członkiem Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji. Posiadał również wiedzę na temat problemów występujących w związku z podnoszeniem poziomu kompetencji cyfrowych kadry akademickiej wskazanych w raporcie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. NIK zwraca jednak uwagę, że Minister nie opracował – powołując się na tzw. autonomię uczelni – koncepcji dotyczącej przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych kadry akademickiej. [str. 67–68]

Wykorzystanie cyfrowych materiałów edukacyjnych w szkolnictwie wyższym

W 2020 r., w związku z ogłoszeniem stanu epidemicznego, na potrzeby ówczesnego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy przeprowadził wśród uczelni doraźne badanie dotyczące kształcenia na odległość w czasie zawieszenia zajęć dydaktycznych, z którego wynika m.in., że zdecydowana większość zajęć prowadzonych zdalnie (88%) wykorzystywała kontakt e-mailowy ze studentami, a jedynie 15% zdalnych zajęć prowadzonych było przy wykorzystaniu materiałów i kursów zewnętrznych. Ponadto 72% uczelni biorących udział w badaniu nie dysponowało wówczas otwartymi zasobami edukacyjnymi (typu e-podręcznik) oraz całymi kursami, które mogły być udostępnione innym podmiotom. [str. 69–70]

W dokumentach strategicznych większości kontrolowanych gmin (13 spośród 24, tj. 54%) uwzględniono zagadnienia dotyczące podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców gmin. [str. 73–74]

Działania gmin na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców

W działaniach dotyczących rozwoju kompetencji cyfrowych mieszkańców wszystkich kontrolowanych gmin brały udział zarówno placówki oświatowe, jak i inne gminne jednostki organizacyjne takie jak m.in. biblioteki, ośrodki kultury, ośrodki pomocy społecznej, centra usług wspólnych. Działania te realizowane były w formie warsztatów, kursów, szkoleń z zakresu obsługi komputera. [str. 75–76]

Wszystkie 24 kontrolowane gminy skutecznie realizowały granty z projektów w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020 III oś priorytetowa *Cyfrowe Kompetencje Społeczeństwa*, osiągając wskaźniki rezultatu w zakresie liczby przeszkolonych osób. Szkoleniami objęto w tych gminach łącznie 6325 osób. Łączna wartość przyznanych gminom grantów wyniosła 3 396 820,00 zł, a wartość wydatkowana wyniosła 3 243 465,36 zł, co stanowiło 95% przyznanej kwoty. W 58% kontrolowanych urzędów gmin stwierdzono pojedyncze nieprawidłowości w realizacji grantów, które jednak nie miały istotnego wpływu na osiągnięcie zakładanych rezultatów. Dotyczyły one m.in. przypadków: braku rzetelnej weryfikacji uczestników grantu; braku rzetelnego nadzoru gminy nad realizacją grantu; niewłaściwego rozliczenia wydatków polegającego na wykazaniu przez gminę w ramach wydatków kwalifikowalnych, niewielkich kwot wydatków, które należało uznać za niekwalifikowalne.

Wykorzystanie grantów na podnoszenie kompetencji cyfrowych w ramach POPC 2014–2020

Ponadto 21 kontrolowanych gmin (87%) pozyskało w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 28 lutego 2021 r. także inne środki finansowe na podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców. W ramach tych środków gminy realizowały projekty dotyczące m.in.: wdrożenia systemu usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną; poprawy dostępności i jakości usług społecznych osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym; podniesienia kompetencji cyfrowych wśród uczniów, nauczycieli, seniorów; wyrównywania różnic edukacyjnych, rozwoju kompetencji kluczowych oraz umiejętności niezbędnych na rynku pracy; zapobieganiu wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz aktywizacji i integracji seniorów; zakupu laptopów przeznaczonych do użytku podczas nauczania zdalnego w szkołach. [str. 77–80]

4. WNIOSKI

Biorąc pod uwagę, że Polska zajmuje 24 miejsce wśród 27 krajów UE pod względem kapitału ludzkiego społeczeństwa cyfrowego, po kontroli NIK wnioskuje o:

**Prezes Rady Ministrów
– Minister Cyfryzacji**

1. Wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za koordynację działań podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa.
2. Zakończenie prac nad Programem Rozwoju Kompetencji Cyfrowych i wdrożenie programu.

Minister Edukacji i Nauki

Rozważenie potrzeby opracowania koncepcji (strategii) dotyczącej przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Działania Ministra Cyfryzacji na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Minister Cyfryzacji w latach 2018–2021 podejmował działania prowadzące do rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym w szczególności w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa oraz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.

Minister Cyfryzacji podejmował działania prowadzące do rozwoju społeczeństwa informacyjnego

W okresie objętym kontrolą Minister realizował działania w celu podnoszenia kompetencji cyfrowych obywateli, pracowników administracji publicznej, osób wykluczonych cyfrowo, nauczycieli i uczniów. Działania te m.in. skutkowały wzrostem odsetka osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe z 46,4% na koniec 2017 r. do 50,3% na koniec 2020 r. (zaplanowana w PZIP wartość docelowa wskaźnika na koniec 2022 r. to 56%).

Minister Cyfryzacji realizował w ramach SOR cel szczegółowy określony w PZIP, tj. *podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych obywateli, specjalistów TIK oraz pracowników administracji publicznej* poprzez kierunek interwencji *Rozwój kompetencji cyfrowych obywateli, pracowników administracji publicznej oraz specjalistów TIK* jednak w SOR nie zdefiniowano wskaźników w tym zakresie.

Minister Cyfryzacji opracował trzy główne programy, których elementem było m.in. podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa, tj. *Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa*, *Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029* oraz projekt *Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych*. Ponadto Minister realizował działania w ramach projektu *Akademia Innowacyjnych Zastosowań Technologii Cyfrowych (AI-Tech)*, organizował zawody e-sportowe, konkursy, turnieje, realizował zadania z zakresu kształtowania wiedzy i świadomości pracowników administracji publicznej.

Minister Cyfryzacji podejmował właściwe działania organizacyjne i informacyjno-promocyjne w celu zwiększenia zainteresowania podnoszeniem kompetencji cyfrowych wśród obywateli.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- przekazania przez Ministra Cyfryzacji pod obrady Rady Ministrów projektu uchwały w sprawie ustanowienia programu wieloletniego PRKC wraz z opracowanym w grudniu 2019 r. projektem PRKC, dopiero 2 grudnia 2020 r., tj. prawie po roku od jego opracowania i po ponad siedmiu miesiącach od daty przyjęcia *Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii EUROPA 2020*, w którym określono termin przyjęcia PRKC na II kwartał 2020 r. Działanie takie było nierzetelne. Ponadto, jak wynika z wyjaśnień Sekretarza stanu¹², przyjęte w PRKC działania i koszty tych działań już wymagają aktualizacji;
- niezakończenia do dnia zakończenia kontroli NIK, tj. do 17 września 2021 r. przeglądu kwalifikacji, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji,

¹² Pan Janusz Cieszyński, Sekretarz stanu w KPRM – Pełnomocnik Rządu do Spraw Cyberbezpieczeństwa (dalej: Sekretarz stanu).

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

w celu zidentyfikowania kwalifikacji podlegających włączeniu do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, co było niezgodne z art. 104 ust. 2 ustawy o ZSK, w którym określono, że przegląd taki powinien się zakończyć do 15 stycznia 2021 r.;

- niesporządzenia sprawozdania z realizacji PZIP za okres od lipca 2020 r. do czerwca 2021 r., co było niezgodne z wymogami określonymi w tym Programie.

Działania Ministra Cyfryzacji w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Minister Cyfryzacji w latach 2018–2021 (do czerwca) podejmował m.in. następujące działania związane z podnoszeniem poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa:

- opracowywanie projektu PRKC;
- realizacja *Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa*;
- realizacja *Programu Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029*;
- realizacja projektu AI-Tech;
- realizacja zadań ministra właściwego do spraw informatyzacji wynikających z ustawy o ZSK – głównym celem podejmowanych działań było włączanie do ZSK kwalifikacji rynkowych z obszaru cyfryzacji;
- utworzenie serwisu gov.pl/zdalnelekcje;
- zorganizowanie zawodów e-sportowych;
- zorganizowanie konkursów, turniejów, gier, webinarów o quizów online dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych;
- realizowanie działań z zakresu kształtowania wiedzy i świadomości pracowników administracji publicznej;
- przeszkolenie pracowników administracji rządowej;
- zamieszczenie na portalu dane.gov.pl materiałów edukacyjnych w zakresie otwierania i wykorzystywania danych publicznych.

Programy w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

W okresie objętym kontrolą Minister Cyfryzacji opracował trzy główne programy, których elementem było m.in. podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. 17 września 2021 r., Rada Ministrów przyjęła dwa z nich tj.: *Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa* i *Program Rozwoju Talentów Informatycznych*¹³ na lata 2019–2029 (dalej: PRTI). Natomiast trzeci, tj. *Program Rozwoju Kompetencji Cyfrowych* został opracowany w zakładanym terminie do 31 grudnia 2019 r.¹⁴, jednak Minister Cyfryzacji przekazał projekt uchwały w sprawie ustanowienia wieloletniego programu PRKC wraz z opracowanym Programem w celu przyjęcia go przez Radę Ministrów dopiero przy piśmie z 2 grudnia 2020 r. (IV kwartał 2020 r.), tj. prawie po roku od jego opracowania i po ponad siedmiu miesiącach od daty

¹³ Program ustanowiony uchwałą Rady Ministrów Nr 43 z 28 maja 2019 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego *Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029* (M.P. z 2019 r. poz. 571), zmieniony w związku z sytuacją epidemiologiczną uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2020 r. zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego *Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029* (M.P. z 2020 r. poz. 935).

¹⁴ Tj. zgodnie z terminem określonym w załączniku nr 1 PZIP pn. *Mapa realizacji PZIP do Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa*.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

przyjęcia *Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii EUROPA 2020*, w którym termin przyjęcia PRKC określono na II kwartał 2020 r. Było to działaniem nierzetelnym.

Infografika nr 2

Główne działania Ministra Cyfryzacji w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych

Prace nad projektem
Programu Rozwoju
Kompetencji Cyfrowych



Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli.

Sekretarz stanu m.in. wyjaśnił, że *PRKC opracowany do 31 grudnia 2019 r. został zaakceptowany przez Ministra Cyfryzacji jako wstępna wersja, która podlegała dalszemu opiniowaniu (...)*. W okresie luty–sierpień 2020 r. prowadzone były prace związane z przygotowywaniem: dokumentów na potrzeby uzyskania wpisu do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów w postaci opracowania Oceny Skutków Regulacji, projektu uchwały w sprawie ustanowienia programu wieloletniego PRKC wraz z uzasadnieniem, zgłoszenia do Wykazu Prac Legislacyjnych i Programowych Rady Ministrów. Prowadzone były konsultacje Departamentem Prawnym i Departamentem Budżetu i Finansów Ministerstwa Cyfryzacji, a także z innymi instytucjami i resortami tj.: Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, Ministerstwem Rozwoju, Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, CPPC, NASK-PIB¹⁵, Ministerstwem Edukacji Narodowej, KPRM. Decyzją Zespołu Programowania Prac Rządu na posiedzeniu 4 stycznia 2021 r. PRKC został wpisany do wykazu prac legislacyjnych.

Według Sekretarza stanu *obiektywnym faktem, bezpośrednio wpływającym na proces przygotowania pełnego kształtu dokumentu, była pandemia COVID-19. Pandemia spowodowała bowiem znaczące zmiany w ramach definiowanych potrzeb obywateli oraz wywołała zmianę w poziomie ich kompetencji cyfrowych. Ponadto, pojawiły się nowe źródła finansowania przeznaczone na walkę ze skutkami pandemii i w związku z tym możliwość finansowania nowych projektów, które mają na celu rozwój kompetencji cyfrowych (m.in. KPO). Trwają również prace nad planowaniem nowych środków z przeznaczeniem na finansowanie projektów w ramach nowej perspektywy finansowej ze źródeł UE. Czynniki te spowodowały konieczność odpowiedniego dostosowania dokumentu do ww. zmian, obejmującego*

¹⁵ NASK-PIB – Państwowy Instytut Badawczy – Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa.

m.in. wpisanie nowych projektów i wskaźników do realizacji. Dodatkowo, wpływ na przebieg prac nad Programem miało również zniesienie Ministerstwa Cyfryzacji i włączenie komórek organizacyjnych zapewniających obsługę ministra właściwego do spraw informatyzacji do KPRM. (...) W tym kontekście, przedłużający się proces przygotowania Programu miał na celu optymalne dostosowanie dokumentu do kształtu interwencji w obszarze rozwoju kompetencji cyfrowych, zaplanowanych w ramach KPO i programach operacyjnych.

Przekazanie przez Ministra Cyfryzacji pod obrady RM projektu uchwały w sprawie ustanowienia programu wieloletniego PRKC wraz z opracowanym w grudniu 2019 r. projektem PRKC, dopiero 2 grudnia 2020 r. tj. prawie po roku od jego opracowania i po ponad siedmiu miesiącach od daty przyjęcia strategii EUROPA 2020, uniemożliwiło Radzie Ministrów przyjęcie Programu zgodnie z terminem określonym w Krajowym Programie Reform na rzecz realizacji strategii EUROPA 2020 (tj. w II kwartale 2020 r.). Zdaniem NIK, wystąpienie pandemii COVID-19 nie jest wystarczającym uzasadnieniem dla stwierdzonych opóźnień w przekazaniu tego dokumentu pod obrady Rady Ministrów. NIK zauważa, że z inicjatywy Ministra Cyfryzacji dokonano zmiany wskazanego w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów terminu przyjęcia PRKC z I kwartału 2021 r. na III kwartał 2021 r. Mimo tego do zakończenia kontroli, tj. do 17 września 2021 r., program ten nie został przyjęty przez Radę Ministrów. W wyjaśnieniach Sekretarz stanu podał, że *do projektu PRKC na bieżąco, w trybie roboczym, wprowadzane są zmiany i aktualizacje. Z uwagi na trwające prace, dokument ten nie został jeszcze zatwierdzony. (...) W celu wdrożenia PRKC przeprowadzono aktualizację działań na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych i ich kosztów, jak również źródeł finansowania, prowadzone są działania mające na celu rozpoczęcie funkcjonowania Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych.*

NIK zauważa, że tak długie procedowanie PRKC oddala w czasie wdrażanie programu i przyjętych w nim rozwiązań w zakresie rozwoju powszechnych kompetencji cyfrowych wśród obywateli, począwszy od etapu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej do wieku senioralnego oraz przedsiębiorców, pracowników wszystkich sektorów gospodarki, urzędników, jak również osób utalentowanych cyfrowo, które zasilą w przyszłości zasób specjalistów TIK.

W projekcie PRKC zdefiniowano jeden cel główny tj.: *Stały wzrost poziomu kompetencji cyfrowych przez zapewnienie każdemu w Polsce możliwości ich rozwoju stosownie do potrzeb.* Na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych wypracowano cztery następujące priorytety:

- I – Wzmocnienie zarządzania rozwojem kompetencji cyfrowych,
- II – Rozwój edukacji cyfrowej,
- III – Zapewnienie każdemu możliwości rozwoju kompetencji cyfrowych,
- IV – Wsparcie kompetencji cyfrowych na rynku pracy.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Sekretarz stanu wyjaśnił, że Minister Cyfryzacji podejmował działania w zakresie wdrażania PRKC, pomimo że program ten nie został do zakończenia czynności kontrolnych przyjęty przez Radę Ministrów. Działania te polegały na m.in.: prowadzeniu prac organizacyjno-koncepcyjnych w zakresie utworzenia Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych (dalej: CRKC). Wskazał m.in., że do istotnych zadań CRKC będzie należało:

- koordynacja wdrażania i aktualizacja PRKC;
- prowadzenie monitoringu PRKC;
- inicjowanie oraz prowadzenie badań i analiz w zakresie tematyki rozwoju kompetencji cyfrowych, formułowanie wniosków i rekomendacji oraz proponowanie nowych inicjatyw wynikających z wyników analiz (we współpracy m.in. z GUS, jednostkami analityczno-badawczymi administracji publicznej oraz z innymi ośrodkami badawczymi);
- opracowywanie koncepcji wdrażania inicjatyw PRKC i prowadzenie prac przygotowawczych do realizacji działań (rekomendacje, standardy, programy szkoleniowe, pilotaże projektów, instruktaże dla liderów i trenerów);
- współpraca z PARP i sektorowymi radami ds. kompetencji w obszarze cyfryzacji w celu identyfikacji potrzeb/trendów związanych z rozwojem ICT oraz deficytów, luk i niedopasowań kompetencyjnych z tego obszaru w poszczególnych sektorach;
- analiza kluczowych procesów, zjawisk i trendów mających wpływ na rozwój kompetencji cyfrowych i potrzeby w tym zakresie;
- analiza i prezentacja działań podejmowanych w różnych sektorach na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych;
- inicjowanie i prowadzenie działań na rzecz rejestracji w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji nowych kwalifikacji rynkowych w obszarze kompetencji cyfrowych;
- prowadzenie serwisu internetowego zbierającego informacje i wiedzę od sieci podmiotów rozwijających kompetencje cyfrowe w Polsce, wydarzeniach oraz inicjatywach w tym zakresie;
- popularyzacja wyników badań, analiz, dobrych praktyk i inicjatyw, na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych, podejmowanych w ramach PRKC.

Możliwość realizacji powyższych działań, wg Sekretarza stanu, zależy od zatwierdzenia Krajowego Planu Odbudowy.

Minister Cyfryzacji monitorował braki w zakresie kompetencji cyfrowych społeczeństwa oraz potrzeb gospodarki, opierając się głównie na wynikach badań realizowanych przez GUS¹⁶, EUROSTAT¹⁷ oraz informacjach zawartych w raportach Indeksu Gospodarki Cyfrowej i Społeczeństwa Cyfrowego (EU DESI¹⁸).

**Działania
na rzecz przygotowania
wdrażania PRKC**

**Monitorowanie potrzeb
w zakresie rozwijania
kompetencji cyfrowych**

¹⁶ Między innymi badania pt. *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej, przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych*.

¹⁷ Dane wskazane m.in. w Programie Rozwoju Kompetencji Cyfrowych.

¹⁸ The Digital Economy and Society Index – Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>).

Sekretarz stanu wyjaśnił, że *dotychczas dane pozyskiwane z GUS, EURO-STAT i DESI stanowiły podstawę do identyfikowania potrzeb społeczeństwa oraz gospodarki w zakresie kompetencji cyfrowych, jednakże w celu projektowania bardziej systemowych i skutecznych interwencji w obszarze rozwoju kompetencji cyfrowych w 2020 r. utworzono w ramach Departamentu Społeczeństwa Informacyjnego Zespół Badawczo-Analityczny, a także przygotowano założenia projektu pn. CRKC, który będzie realizowany i finansowany w ramach Krajowego Planu Odbudowy. W projekcie zakłada się powstanie ośrodka koordynacji wdrażania PRKC wraz z rozbudowaną funkcją badawczo-analityczną obejmującą obszar kompetencji cyfrowych.*

Diagnoza problemów i potrzeb w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Przeprowadzona przez Ministra Cyfryzacji na potrzeby PRKC szczegółowa diagnoza sytuacji w obszarze kompetencji cyfrowych wskazała na występujące problemy i działania na rzecz ich wyeliminowania, tj.:

- obniżenie poziomu wykluczenia cyfrowego społeczeństwa – pomimo znaczącego spadku liczby osób wykluczonych cyfrowo pomiędzy rokiem 2019 a 2020, około 13% ogółu mieszkańców Polski jest poza zasięgiem gospodarki cyfrowej;
- podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa – pomimo że w 2020 r. odsetek osób posiadających co najmniej podstawowe umiejętności cyfrowe w Polsce wyniósł 50% i wzrósł o 6 punktów procentowych w stosunku do roku poprzedniego, jest to jednak wciąż wynik poniżej średniej w UE;
- zwiększenie podaży specjalistów ICT – w 2020 r. odsetek zatrudnionych specjalistów ICT wynosił 3% w ogólnej liczbie pracujących (wobec średniej w UE na poziomie 4,3%);
- zwiększenie udziału kobiet w sektorze ICT – Polska należy do krajów UE o najniższym poziomie zatrudnienia kobiet w ICT;
- podniesienie poziomu integracji technologii cyfrowych w przedsiębiorstwach – w tym obszarze Polska jest jednym z najniżej sklasyfikowanych krajów UE. Przyczynami takiego stanu rzeczy są w dużej mierze: brak wiedzy o istniejących możliwościach i korzyściach związanych z cyfryzacją oraz ograniczona dostępność pracowników z umiejętnościami cyfrowymi.

Diagnoza potrzeb przedsiębiorców i gospodarki w zakresie kompetencji cyfrowych

Minister Cyfryzacji nie prowadził samodzielnie badań umożliwiających określenie poziomu kompetencji cyfrowych przedsiębiorców i potrzeb gospodarki. Sekretarz stanu wyjaśnił, że działania w zakresie diagnozy potrzeb przedsiębiorców odnośnie pożądaných kompetencji cyfrowych ich pracowników *realizowane są przede wszystkim przez poszczególne resorty (np. Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii) oraz jednostki, które – realizując przyjęte cele – prowadzą działania skierowane do przedsiębiorców (m.in. PARP). Analizy dotyczące zapotrzebowania rynku pracy na wysoko kwalifikowanych specjalistów oraz dostępnej oferty edukacyjnej w zakresie uczenia maszynowego, sztucznej inteligencji oraz cyberbezpieczeństwa zostały przeprowadzone w ramach prac związanych z przygotowaniem realizacji projektu Akademia Innowacyjnych Zastosowań Technologii Cyfrowych¹⁹.*

¹⁹ Przed przygotowaniem koncepcji projektu AI-Tech przeprowadzono konsultacje z uczelniami biorącymi udział w projekcie. Dodatkowo, aby określić czynniki motywujące studentów

Natomiast potrzeby pracowników administracji rządowej w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych w obszarze otwierania danych zostały zidentyfikowane w wyniku przeprowadzonego badania *Ewaluacja ex-ante działań edukacyjnych – Akademii Otwartych Danych (AOD)* w ramach działań w projekcie *Otwarte dane plus*. Osoby objęte badaniem wyraziły zainteresowanie rozszerzaniem wiedzy w zakresie: czym są i do czego mogą być wykorzystywane otwarte dane (51,8%), formatów otwartości danych (50%), przepisów prawa i standardów otwierania danych (48,6%), kwestią anonimizacji danych (44,5%). Ponad 76,6% respondentów pozytywnie oceniło zakres kursów w ramach planowanej AOD.

Potrzeby pracowników administracji rządowej w zakresie kompetencji cyfrowych

Minister Cyfryzacji, na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, w 2018 r. podjął inicjatywę utworzenia *Grupy roboczej ds. rozwoju kompetencji cyfrowych* (dalej: Grupa robocza). Celem grupy, działającej non-profit, było stworzenie forum wymiany opinii i dobrych praktyk w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych obywateli, jak i wydzielonych grup (pracowników, przedsiębiorców, administracji publicznej), której podstawowym zadaniem miało być opracowanie planu działań na rzecz podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych w Polsce oraz planu działań na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych kadr administracji publicznej.

Utworzenie i działanie Grupy Roboczej ds. rozwoju kompetencji cyfrowych

Minister Cyfryzacji nie określił w sposób formalny zasad dotyczących funkcjonowania Grupy roboczej, w tym m.in.: celów działania, zakresu realizowanych zadań, czy organizacji pracy. Sekretarz stanu wyjaśnił, że w tym zakresie brak jest przepisów, które wprowadzałyby wymóg formalnego powołania grupy. Potwierdzeniem członkostwa w Grupie była informacja dyrektora DODiRK przekazana pocztą elektroniczną osobom, które zgłosiły chęć pracy w Grupie. Zdaniem NIK, formalne określenie zasad funkcjonowania i zakresu działania Grupy roboczej może ułatwić zarządzanie pracami tak licznej grupy osób. Według stanu na 30 czerwca 2021 r. w skład Grupy roboczej wchodziły 102 osoby, z czego: 31 – przedstawiciele administracji, 21 – organizacji pozarządowych, 15 – przedstawiciele firm, 15 przedstawiciele nauki i 20 innych osób. W okresie od stycznia 2018 r. do czerwca 2020 r. Grupa robocza spotkała się dziewięć razy, tj. po trzy razy w każdym roku. W 2021 r. odbyło się pięć spotkań (w formie zdalnej). Prace Grupy roboczej nie dokumentowano. Sekretarz stanu wyjaśnił, że prace Grupy roboczej nie były dokumentowane, z uwagi na brak takiego wymogu. Na spotkania Grupy przygotowywane były prezentacje, które obejmowały zakres tematyczny poszczególnych spotkań roboczych. Grupa robocza nie sporządzała i nie przedkładała Ministrowi Cyfryzacji w formie odrębnych dokumentów efektów swoich prac. Jak wyjaśnił Sekretarz stanu: prace Grupy roboczej zostały wykorzystane do opracowania *Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych*. Grupa zajmowała się również takimi zagadnieniami, jak: rozwój kadr administracji publicznej w zakresie cyfry-

do podjęcia studiów II stopnia (magisterskich) w zakresie sztucznej inteligencji, uczenia maszynowego oraz cyberbezpieczeństwa Rada Programowa projektu AI-Tech przygotowała i przeprowadziła badanie ankietowe na wszystkich uczelniach wchodzących w skład konsorcjum realizującego ten projekt, na podstawie porozumienia o dofinansowanie zawartego pomiędzy KPRM a Centrum Projektów Polska Cyfrowa.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

zacji, kształtowanie postaw procyfrowych wśród pracowników administracji publicznej, potrzeby w zakresie systemowych rozwiązań w edukacji cyfrowej i model 'Domów Kultury Cyfrowej' oraz lokalne działania na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych. Celem spotkań w 2021 r. było omówienie proponowanych zmian w PRKC.

Uwzględnianie przez
Ministra Cyfryzacji
wytycznych i zaleceń UE
w pracach dotyczących
projektu PRKC
i projektu KPO

W działaniach dotyczących rozwoju kompetencji cyfrowych, Minister Cyfryzacji korzystał z wytycznych i zaleceń Unii Europejskiej, w tym m.in. w ramach prac związanych z:

- przygotowaniem interwencji w ramach KPO w zakresie projektów w zbiorze „e-kompetencje” w ramach *Komponentu C Transformacja Cyfrowa*. Wykorzystano zalecenie Rady UE w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r. oraz opinię Rady UE na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2020 r. (publikacja 20 maja 2020 r.), w którym Rada zaleciła Polsce podjęcie w latach 2020 i 2021 działań mających na celu: *Łagodzenie wpływu kryzysu na zatrudnienie, zwłaszcza przez udoskonalanie elastycznych form organizacji pracy i pracy w zmniejszonym wymiarze czasu. Lepsze ukierunkowanie świadczeń społecznych i zapewnienie dostępu do tych świadczeń osobom potrzebującym. Podnoszenie umiejętności cyfrowych. Dalsze promowanie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw i administracji publicznej;*
- przygotowaniem projektu PRKC – wykorzystano m.in.: dokument *Nowy Europejski Program na Rzecz Umiejętności* (opublikowany 10 czerwca 2016 r.), w którym m.in. wskazywano państwom członkowskim na potrzebę opracowania kompleksowych krajowych strategii w zakresie umiejętności cyfrowych; wykorzystano zalecenia Rady UE w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (opublikowane 22 maja 2018 r.), w których rekomendowano państwom członkowskim, m.in. ułatwianie nabywania kompetencji kluczowych poprzez wykorzystywanie dobrych praktyk w celu wsparcia rozwoju kompetencji kluczowych, w szczególności przez promowanie różnorodnych podejść do uczenia się i różnych środowisk edukacyjnych, w tym właściwego korzystania z technologii cyfrowych w strukturach kształcenia, szkolenia i uczenia się; rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE ustanawiające *Program Cyfrowa Europa na lata 2021–2027*, w którym zawarto propozycje rozwiązań pięciu istotnych, paneuropejskich kwestii, tj.: infrastruktura obliczeniowa o wysokich parametrach przetwarzania danych, cyberbezpieczeństwo, sztuczna inteligencja, kompetencje cyfrowe oraz zagadnienia związane z tematyką e-administracji (eGovernment) i przedsiębiorczością.

Realizacja Programu
Rozwoju Talentów
Informatycznych na lata
2019–2029

Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029 miał na celu wsparcie rozwoju talentów matematycznych i informatycznych oraz młodzieży o szczególnych zdolnościach w zakresie projektowania gier komputerowych²⁰. Z *Informacji o realizacji działań w ramach Programu Rozwoju*

²⁰ W 2015 r. specjalistyczna grupa usług HR GK Work Service szacowała średni deficyt pracowników w kategorii „Informatyka i programowanie” w 2015 r. na 34% (rok wcześniej na 31% – wzrost deficytu). Kategoria utrzymywała się wtedy już od kilku lat na pierwszym miejscu deficytowych specjalności w opublikowanej tabeli dziesięciu najbardziej deficytowych specjalizacji. Utrzymywanie się zapotrzebowania na specjalistów IT potwierdzają analizy ofert pracy w popularnych serwisach

Talentów Informatycznych na lata 2019–2029 w latach 2019–2020 wynika, że w listopadzie 2019 r. rozpoczęto realizację dwóch pierwszych (pilotażowych) edycji zadań skierowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych i nauczycieli, w dwóch ścieżkach tematycznych: *Mistrzostwa w Projektowaniu Gier Komputerowych* i *Mistrzostwa w Algorytmice i Programowaniu*. Sytuacja sanitarno-epidemiologiczna istotnie wpłynęła na realizację zadań przez fundacje, które realizowały edycje pilotażowe. Nie wszystkie zadania zostały zrealizowane z powodu epidemii COVID-19. Zmiany wprowadzone w PRTI pozwoliły wykorzystać zdalne formy nauczania do realizacji celów programu.

W ramach ścieżki tematycznej *Mistrzostwa w Projektowaniu Gier Komputerowych* zrealizowano m.in. analizę aplikacji 65 zespołów uczniowskich, deklarujących chęć udziału w projekcie; zorganizowano trzy Konferencje Przydziału, w trakcie których wyłoniono 12 zespołów zakwalifikowanych do udziału w projekcie; przeprowadzono 504 godziny konsultacji *on-line* dla uczniów, 288 godzin zajęć online dla uczniów, 87 godzin warsztatów dla nauczycieli w formie webinarów; stworzono platformę e-learningową zawierającą sześć kursów oraz materiały bonusowe od jury konkursowego (łącznie 67 materiałów wideo o łącznym czasie trwania ponad sześć godzin); zrealizowano dziewięć spotkań warsztatowych na platformie VRChat; zrealizowano Galę Finałową transmitowaną na żywo na YouTube.

W ramach ścieżki tematycznej *Mistrzostwa w Algorytmice i Programowaniu* m.in. zorganizowano 33 informatyczne koła zainteresowań (wpartciem objęto 596 uczniów oraz 28 nauczycieli, przeprowadzono wstępne pięciodniowe szkolenie dla nauczycieli i mentorów); przeprowadzono 14 webinarów; zrealizowano dwa wykłady; zorganizowano cztery obozy edukacyjne; przygotowano i udostępniono otwartą platformę turnieju. *solve.edu.pl* dla rozgrywek algorytmiczno-programistycznych, indywidualnych i zespołowych, z automatyczną oceną rozwiązań; przeprowadzono sześć sparingów indywidualnych i sześć zespołowych; przeprowadzono zawody finałowe Mistrzostw w formule *on-line*. Po zmianie uchwały ustanawiającej Program (tj. 15 października 2020 r.) przystąpiono do prac nad dokumentacją konkursową na kolejne edycje. W *Informacji o realizacji działań w ramach Programu Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029 w latach 2019–2020* podano m.in., że zmiany związane ze zniesieniem Ministerstwa Cyfryzacji oraz włączeniem departamentu obsługującego Program w struktury KPRM sprawiły, że nie udało się zakończyć w roku 2020 procedowania dokumentacji niezbędnej do ogłoszenia kolejnych konkursów na realizatorów.

Sekretarz stanu wyjaśnił, że w 2021 r. w ramach PRTI prowadzono następujące działania:

- zaakceptowano sprawozdania z realizacji zadań publicznych będących pilotażowymi edycjami;

dotyczących zatrudnienia. W kwartalnych raportach serwisu *pracuj.pl* średnio ok. 14–15% poszukiwanych specjalności to oferty miejsc pracy dla specjalistów IT.

- rozpoczęto proces legislacyjny mający na celu zmianę uchwały powołującej *Program Rozwoju Talentów Informatycznych na lata 2019–2029*. Wynikało to z potrzeby dostosowania treści PRTI do istniejących urzędów obsługujących ministrów kierujących właściwymi działami administracji publicznej (zmiana ma polegać na wskazaniu ministrów poszczególnych działów administracji publicznej a nie ministerstw) celem uelastycznienia Programu oraz wyeliminowania w przyszłości dokonywania kolejnych jego zmian w tym zakresie;
- przygotowano dokumentację niezbędną do ogłoszenia konkursów na realizację kolejnych edycji w ramach PRTI oraz ogłoszono konkursy na realizację czterech zadań publicznych²¹;
- powołano komisje konkursowe do opiniowania ofert na realizację tych zadań publicznych;
- zarekomendowano dofinansowanie oferty na realizację zadania publicznego *Mistrzostwa w Algorytmice i Programowaniu – Uczniowie*;
- podpisano umowę na realizację ww. zadania publicznego.

Realizacja projektu AI-Tech

W dniu 19 stycznia 2021 r. pomiędzy KPRM a CPPC²² zawarto porozumienie w zakresie realizacji projektu pn. *Akademia Innowacyjnych Zastosowań Technologii Cyfrowych (AI-Tech)*, z okresem wykonania od 1 czerwca 2020 r. do 31 grudnia 2023 r. Projekt AI-Tech realizowany był przez KPRM wraz z pięcioma uczelniami publicznymi, tj.: Politechniką Gdańską, Politechniką Poznańską, Politechniką Wrocławską, Uniwersytetem Warszawskim i Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu²³, na podstawie porozumień o partnerstwie na rzecz wspólnego przygotowania i realizacji projektu AI-Tech. Łączna wartość projektu wynosiła 51 521 859,00 zł²⁴. Celem głównym projektu było stworzenie modelu systemowego kształcenia wysokiej klasy specjalistów w zakresie sztucznej inteligencji, uczenia maszynowego oraz cyberbezpieczeństwa. W ramach projektu uczelnie publiczne zobowiązały się m.in. do: opracowania programu nauczania; przeprowadzenia studiów II stopnia (stacjonarne magisterskie) w oparciu o wypracowane wytyczne/programy; organizacji wizyt studyjnych i staży, współpracy międzynarodowej oraz ze środowiskiem biznesowym; realizacji projektów informatycznych przy współudziale studentów; zapewnienie mentoringu, a także tutoringu polegającego na wyznaczeniu indywidualnego opiekuna studenta. W projekcie ustalono następujące wskaźniki produktu (liczba osób objętymi studiami II stopnia – 421 osób; liczba krajowych staży i wizyt studyjnych, w których wzięli udział uczestnicy projektu – 77 szt.; liczba zagranicznych staży i wizyt studyjnych, w których wzięli udział uczestnicy projektu – 35 szt.;

²¹ 1. Mistrzostwa w Algorytmice i Programowaniu – Uczniowie; 2. Mistrzostwa w Algorytmice i Programowaniu – Studenci; 3. Mistrzostwa w Projektowaniu Gier Komputerowych – Uczniowie; 4. Mistrzostwa w Projektowaniu Gier Komputerowych – Studenci.

²² Nr POPC.03.02.00-00-0001/20-00 o dofinansowanie projektu „Akademia Innowacyjnych Zastosowań Technologii Cyfrowych (AI-Tech)” w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020 Oś Priorytetowa nr 3 „Cyfrowe kompetencje społeczeństwa” Działanie nr 3.2 „Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej”.

²³ Dalej: Uczelnie. Skład konsorcjum został ustalony na podstawie rankingu „Perspektywy” – kierunki „informatyka”, „informatyka, studia II stopnia”, „automatyka i robotyka” oraz po podpisaniu stosownych umów o partnerstwie pomiędzy uczelniami a Ministrem Cyfryzacji.

²⁴ Z czego 43 602 949,27 zł stanowi dofinansowanie z budżetu środków europejskich.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

liczba zorganizowanych szkół letnich – 2 szt.; liczba międzynarodowych konferencji, w których wzięli udział uczestnicy projektu – 55 szt.) oraz wskaźniki rezultatu (liczba osób, które rozwinęły kompetencje cyfrowe w zakresie studiów II stopnia – 265 osób; liczba przygotowanych modelowych programów kształcenia na studiach II stopnia w zakresie sztucznej inteligencji, uczenia maszynowego lub cyberbezpieczeństwa – 3 szt.; liczba projektów informatycznych – 60 szt.).

W związku z realizacją ww. projektu w lutym 2021 r., cztery uczelnie (Politechnika Gdańska, Politechnika Poznańska, Politechnika Wrocławska i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) rozpoczęły pierwszą edycję trysemestralnych, stacjonarnych studiów magisterskich²⁵, których kontynuację (druga edycja) zaplanowano na luty 2022 r. Natomiast rozpoczęcie studiów na Uniwersytecie Warszawskim (pojedyncza edycja) zaplanowano na październik 2021 r.²⁶ Sekretarz stanu w wyjaśnieniach podał, że w efekcie realizacji projektu zostanie wypracowany i przetestowany model systemowego kształcenia wysokiej klasy specjalistów w zakresie sztucznej inteligencji, uczenia maszynowego i cyberbezpieczeństwa, co będzie miało pozytywny wpływ na rozwój polskiej nauki oraz konkurencyjność gospodarki. Wypracowane w ramach projektu rozwiązanie będzie wdrożone na szeroką skalę w latach 2021–2027 przez różne ośrodki akademickie, również te mające mniejsze doświadczenie w zakresie dydaktyki w tych obszarach.

Minister Cyfryzacji utworzył serwis gov.pl/zdalnelekcje, celem którego było wsparcie nauczycieli, dyrektorów oraz uczniów w realizacji zdalnej nauki, w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek oświatowych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. W serwisie od marca 2020 r.²⁷ publikowano propozycje materiałów dydaktycznych i narzędzi do realizacji zdalnych lekcji dla uczniów szkół podstawowych, liceów i techników oraz szkół branżowych. Projekt *Zdalne lekcje* był przeprowadzony w dwóch edycjach: I edycja trwała od marca do czerwca 2020 r., edycja II trwała od września 2020 r. do stycznia 2021 r.²⁸ Łącznie przygotowano 8531 lekcji, w tym 4962 lekcje dla szkoły podstawowej i 3569 lekcji dla szkół ponadpodstawowych. Użytkownicy serwisu wygenerowali blisko 127 mln odsłon (I edycja – 67 mln, II edycja blisko 60 mln). Serwis odwiedziło ponad 4,5 mln unikatowych użytkowników (2,6 mln w I edycji, 1,8 mln w II edycji). Sekretarz stanu wyjaśnił, że *Materiały były zgodne z podstawą programową przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zgodnie z ramowym planem kształcenia. Zasoby zostały dobrane przez specjalistów od cyfrowej edukacji z NASK-PIB,*

Serwis [gov.pl](https://gov.pl/zdalnelekcje)
/zdalne lekcje

²⁵ Na specjalnościach: *Sztuczna Inteligencja* na kierunku Informatyka (Politechnika Poznańska), *Sztuczna inteligencja i Cyberbezpieczeństwo* na kierunku Informatyka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Sztuczna inteligencja w Medycynie* na kierunku Inżynieria Biomedyczna i *Uczenie maszynowe* na kierunku Informatyka (Politechnika Gdańska), *Zaufane systemy sztucznej inteligencji* i *Sztuczna inteligencja* (Politechnika Wrocławska).

²⁶ Na specjalności: Uczenie maszynowe.

²⁷ Strona <https://www.gov.pl/web/zdalnelekcje> została udostępniona 15 marca 2020 r. Serwis był ogólnodostępny i nie wymagał logowania.

²⁸ Materiały edukacyjne przygotowane były włącznie z propozycjami na luty 2021 r.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

a następnie konsultowane i weryfikowane przez ekspertów wskazanych przez MEN. MEN przekazało listę 156 ekspertów, z czego w analizie eksperckiej I edycji zostało zaangażowanych ogółem 56 ekspertów, a w II edycji 49 ekspertów.

Zorganizowanie zawodów e-sportowych

Minister Cyfryzacji zorganizował zawody e-sportowe w formie cyklu turniejów dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych *GRARANTANNA CUP*²⁹, w okresie od 28 marca do 16 maja 2020 r. Przedmiotem umowy było świadczenie przez wykonawcę usług związanych z realizacją przedsięwzięcia, którego celem było przeciwdziałanie zakażeniom COVID-19 poprzez zachęcenie dzieci oraz młodzieży w wieku szkolnym do pozostawania w domach w okresie zagrożenia epidemiologicznego. W ramach zadania realizowano cel dot. podnoszenia kompetencji cyfrowych, tj. przyczynienie się do rozwoju kompetencji dzieci w zakresie współpracy zespołowej w sieci Internet.

Konkursy, turnieje i quizy wspierające u dzieci umiejętności współpracy przy wykorzystaniu narzędzi IT

Minister Cyfryzacji organizował konkursy, turnieje, gry, webinaria i quizy online dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych *GRARANTANNA DOMOWA* i *GRARANTANNA DOMOWA 2*, których celem oprócz przeciwdziałania zakażeniom COVID-19 było wsparcie rozwoju u dzieci umiejętności w zakresie współpracy przy wykorzystaniu narzędzi teleinformatycznych. Zadania realizowane były w okresie od 16 marca do 24 kwietnia 2020 r.

Działania z zakresu kształtowania wiedzy i świadomości pracowników administracji publicznej

Minister Cyfryzacji realizował zadania z zakresu kształtowania wiedzy i świadomości pracowników administracji publicznej, w tym prowadzenie szkoleń *on-line* z dostępności cyfrowej, a także prowadzenie rządowej strony internetowej poświęconej dostępności cyfrowej (<https://www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa>). W okresie od 8 maja 2019 r. do 6 lipca 2021 r. w 33 szkoleniach stacjonarnych i *on-line* wzięło udział 4132 uczestników. Od 5 sierpnia 2019 r. do 28 lipca 2021 r. ww. strona internetowa miała 708 930 odsłon. Ponadto przeszkolono 828 pracowników administracji rządowej z zakresu prawnych i technicznych aspektów otwierania danych w związku z realizacją projektów *Otwarte dane – dostęp, standard, edukacja* (okres realizacji od 1 czerwca 2017 r. do 31 maja 2019 r.) oraz *Otwarte dane plus* (okres realizacji od 1 marca 2019 r. do 31 maja 2022 r.).

Materiały edukacyjne z zakresu otwierania i wykorzystywania danych publicznych

Na portalu dane.gov.pl zamieszczono: elektroniczne materiały edukacyjne obejmujące zagadnienia z zakresu otwierania i wykorzystywania danych publicznych, podręcznik dobrych praktyk pn. *Otwieranie danych. Podręcznik dobrych praktyk* (podręcznik dla kierujących i pracujących w urzędach administracji rządowej i samorządowej, dla organizacji pozarządowych oraz wszystkich, którzy na podstawie danych tworzących i przetwarzanych w instytucjach publicznych budują swoją wiedzę o działaniach administracji), artykuły i poradniki dla różnych grup odbiorców zainteresowanych tematyką bezpieczeństwa informacyjnego.

Koordinacja działań w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

W okresie objętym kontrolą nie został wyznaczony podmiot odpowiedzialny za koordynację działań, monitorowanie i wspieranie innych podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych spo-

²⁹ Realizowane na podstawie umowy nr 6/DSI/WKC/2020 z dnia 2 kwietnia 2020 r. z Aneksem na 1 z dnia 30 kwietnia 2020 r.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

łączeństwa, mimo że w realizacji tego zadania uczestniczyły m.in. KPRM, MEiN, CPPC, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, gminy. Sekretarz stanu w wyjaśnieniach podał: *na podstawie dotychczasowych doświadczeń nie wynika konieczność wyznaczenia podmiotu do koordynowania działań, a obecne mechanizmy zapewniają właściwą realizację zadań w obszarze podnoszenia kompetencji cyfrowych przez wszystkich uczestników działań.*

Sekretarz stanu wyjaśnił również, że zadania koordynacyjne realizowane były przez Departament Społeczeństwa Informacyjnego KPRM. Poinformował, że działania te polegały m.in. na: realizacji zadań związanych z podnoszeniem wiedzy i umiejętności obywateli w obszarze TIK (kompetencji cyfrowych) oraz przeciwdziałaniem wykluczeniu obywateli (w tym: opracowanie projektu PRKC; realizacja zadań Ministra Cyfryzacji wynikających z ustawy o ZSK; opracowanie i realizacja PRTI; opracowanie i realizacja projektu AI-Tech; koordynacja prac planistycznych w ramach KPO, Programów Operacyjnych na lata 2021–2027); współpraca z GUS i konsultacje merytoryczne w zakresie badań społeczeństwa informacyjnego (w tym kompetencji cyfrowych); udział w pracach i posiedzeniach grup roboczych instytucji UE i organizacji międzynarodowych w obszarze kompetencji cyfrowych (współpraca z Komisją Europejską i koordynacja na poziomie rządu w zakresie metodologii indeksu EU DESI i zapisów w corocznych raportach EU DESI, udział w dialogu technicznym z Komisją Europejską w sprawie KPO).

Zdaniem NIK, biorąc pod uwagę, że wydatki w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa finansowane są z wielu źródeł (fundusze krajowe, fundusze UE, planowane KPO), zasadnym jest aby wskazano podmiot odpowiedzialny za koordynację i monitorowanie działań wszystkich podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Koordynacja taka ma na celu systemowe wdrażanie założonych działań, weryfikowanie ich spójności oraz monitorowanie osiągania zakładanych rezultatów. Ma to szczególne znaczenie ze względu na skalę, zasięg planowanych kolejnych działań w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych m.in. w ramach KPO. Wprawdzie w KPO przewidziano utworzenie Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych, lecz jego zakres działania ma się ograniczać wyłącznie do zadań prowadzonych w ramach tego programu.

Wskazane w SOR działanie pn. *Budowa kompetencji cyfrowych administracji, zarówno technicznych, jak i dotyczących praktycznego stosowania technologii cyfrowych*, realizowane było (w zakresie przypisanym Ministrowi Cyfryzacji) w ramach celu szczegółowego nr 3 PZIP, tj. *podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych obywateli, specjalistów TIK oraz pracowników administracji publicznej* (cel szczegółowy 4.2.3). W KPRM cel ten był realizowany poprzez kierunek interwencji 5.3 *Rozwój kompetencji cyfrowych obywateli, pracowników administracji publicznej oraz specjalistów TIK*. W SOR nie zdefiniowano wskaźników w tym zakresie.

Określony w PZIP cel szczegółowy 4.2.3, w ramach KPRM, został przypisany do dwóch działań, tj. *Opracowanie Programu rozwoju kompetencji cyfrowych* (z terminem realizacji do 31 grudnia 2019 r.) i *Optymalizacja*

Zadania koordynacyjne realizowane przez KPRM

Realizacja celu określonego w PZIP w zakresie podniesienia poziomu kompetencji cyfrowych obywateli, specjalistów TIK oraz pracowników administracji publicznej

i rozwój Portalu gov.pl (z termin realizacji do 31 grudnia 2021 r.). Za zadania związane z realizacją celu szczegółowego 4.2.3 odpowiedzialnych było – w okresie objętym kontrolą – łącznie 30 pracowników.

Minister Cyfryzacji dla celu szczegółowego 4.2.3 nie określił innego niż w PZIP harmonogramu prac. Sekretarz stanu wyjaśnił, że harmonogram PZIP wyznaczony jest okresem jego obowiązywania. (...) Realizacja zaktualizowanej wersji Programu przewidziana jest na lata 2019–2022. Dodatkowo harmonogram realizacji poszczególnych działań wynika z Załącznika nr 2 do Programu, tj. Planu działań wszystkich resortów, służących realizacji założeń Programu. Plan uwzględnia przedsięwzięcia, z których każde przypisane jest do konkretnego celu szczegółowego i kierunku interwencji, z określonym terminem realizacji i planowanym źródłem finansowania.

Sekretarz stanu wyjaśnił m.in., że w ramach realizacji celu szczegółowego 4.2.3, oprócz opracowania PRKC, na rozwój kompetencji cyfrowych wpływ miały prace prowadzone w ramach następujących zadań:

- *Budowa platformy publikacji* (wykonano i wdrożono dwa systemy: GOV.PL i SAMORZAD.GOV.PL);
- *Integracja Portalu gov.pl z innymi projektami, w szczególności e-usługami i ich opisami w postaci katalogów i kart usług* (umożliwiono korzystanie z e-usług i informacji państwa);
- *Integracja (Portalu gov.pl) z systemem e-doręczeń* (projekt w fazie wdrażania). Przechodzenie obywateli z tradycyjnych papierowych form komunikacji w sprawach urzędowych na doręczenia elektroniczne będzie stymulowało nabywanie kompetencji cyfrowych przez obywateli;
- *Wdrożenie systemu logowania konto.gov.pl* (użytkowanie Węzła Krajowego i Cyfrowej Tożsamości). Stosowanie systemu cyfrowego uwierzytelnienia przez obywateli i przedsiębiorców to element przechodzenia do cyfrowego ekosystemu państwa. Cyfrowa tożsamość wraz z e-doręczeniami i budową cyfrowej bramy do informacji i usług państwa to czynniki umasowienia korzystania z cyfrowych usług państwa. Projekty te prowadzą do zmiany paradygmatu interakcji obywateli i przedsiębiorców z państwem stopniowo przenosząc ją do sfery cyfrowej. Wygoda i możliwość szybszego załatwiania spraw mają decydujące znaczenie dla wzrostu ich wykorzystania i stymulowania społeczeństwa do nabywania kompetencji cyfrowych;
- *Budowa narzędzi integracji dla podmiotów administracji publicznej*, tj. narzędzi aplikacyjnych bazujących i korzystających z dobrych praktyk i rozwiązań wypracowanych w portalu gov.pl, takich jak SEPIS³⁰, SUSZA³¹, RDP³², BIP oraz projektów w trakcie opracowywania np. SZPoN³³. Projekt SZPoN

³⁰ SEPIS – System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

³¹ Aplikacja SUSZA umożliwia elektroniczne składanie wniosków i zintegrowana jest z kilkoma innymi systemami, dzięki czemu skupia w jednym miejscu niezbędne informacje do weryfikacji wniosków.

³² RDP – Rejestr Dokumentów Publicznych.

³³ SZPoN – System Zdalnej Pracy oraz Nauki. Realizowany na podstawie porozumienia o dofinansowanie projektu w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 (nr porozumienia: POWER.04.01.00-00-SZP1/20 z dnia 30 grudnia 2020 r., zmieniony Aneks nr 1 z dnia 23 sierpnia 2021 r.). Okres realizacji projektu od 1 lipca 2020 r. do 31 grudnia 2021 r.

- to platforma, która ma służyć do prowadzenia szkoleń. Dzięki jej wdrożeniu możliwe będzie udostępnianie w Internecie szkoleń, w tym również szkoleń dla urzędników i obywateli z kompetencji cyfrowych;
- *Szkolenia redakcyjne* – skierowane do każdego nowego redaktora serwisu Gov.pl, który przechodzi szkolenie składające się z dwóch części: obsługa panelu Gov Press (autorski CMS dla serwisu Gov.pl) i dodawania do niego treści; z dostępności cyfrowej w części teoretycznej oraz sposobu zarządzania treścią w Gov Press ze szczególnym uwzględnieniem dodawania dostępnych redakcyjnie treści do portalu. Szkolenia z dostępności cyfrowej istotne są także na etapie migracji serwisów do portalu, by zachęcić właścicieli serwisów do przejścia na GOV.pl. Szereg szkoleń kierowany jest także do podmiotów zewnętrznych, by treści, które otrzymywane są z zewnątrz, również były dostępne na portalu GOV.pl;
 - *Wdrażanie rozwiązań dostępności (WCAG, kanały alternatywnej komunikacji)*. Dostępność usług dedykowanych dla osób niesłyszących w kanale cyfrowym jest silnym bodźcem zachęcającym do korzystania z kanałów cyfrowych dzięki mechanizmowi tłumacza PJM *on-line* możliwe jest wspieranie osób niesłyszących podczas korzystania z e-usług;
 - *Wdrożenie programu spójnej identyfikacji administracji publicznej w Internecie i nowych cyfrowych kanałach komunikacji* – system identyfikacji jest zbudowany tak, aby był użyteczny i dostępny. Jego wdrażanie powoduje, że wśród pracowników administracji rozpowszechniane są dobre wzorce komunikacji cyfrowej, a wśród obywateli budowana świadomość jak taka komunikacja powinna wyglądać. Dodatkowo efektywność tej komunikacji przyczynia się do tego, że korzysta z nich coraz więcej osób.

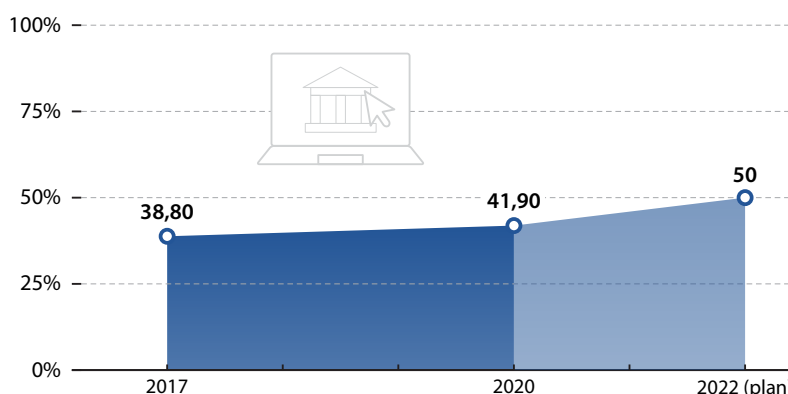
W okresie objętym kontrolą nastąpił wzrost wartości wskaźnika określonego w PZIP dla celu 4.2.3, tj. wzrost odsetka osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe z 46,4% na koniec 2017 r. do 50,3% na koniec 2020 r.³⁴, przy wartości docelowej 56% na koniec 2022 r. Z danych przekazanych przez KPRM wynika, że w tym okresie nastąpił również wzrost odsetka osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją z 38,8% na koniec 2017 r. do 41,9% na koniec roku 2020 (wobec 50% zakładanych na koniec 2022 r.), a także odsetek gospodarstw posiadających przynajmniej jeden komputer: w gospodarstwach na wsi z 78,8% na koniec 2017 r. do 81,1% na koniec 2019 r., w gospodarstwach w mieście od 83,2% na koniec 2017 r. do 84,1% na koniec 2019 r.

³⁴ Źródło pochodzenia danych: Główny Urząd Statystyczny, badanie: *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.*

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Infografika nr 3

Wzrost odsetka osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną



Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli.

Prace nad aktualizacją planu działań PZIP

Od kwietnia 2020 r. prowadzono prace związane z aktualizacją *Planu działań wszystkich resortów, służących realizacji założeń PZIP*. Sekretarz stanu wyjaśnił, że w zakresie zadań wyznaczonych dla KPRM zmiany będą dotyczyły zarówno wpisanych już do Planu działań projektów, jak i uzupełnienia Planu działań o nowe zidentyfikowane działania. Planowane zmiany zapewnią sprawność świadczenia usług publicznych, w szczególności w sytuacjach wyjątkowych, związanych z różnego typu ograniczeniami jakie mogą zdarzyć się w przyszłości. Wskazać również należy, że zmiany w odniesieniu do wskazanych już w Planie działań projektów dotyczą przede wszystkim terminów ich realizacji. Ponadto, w Planie działań wskazane zostały nowe projekty, które są odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby zarówno obywateli, jak i urzędów. Zmiany te spowodowane są w szczególności wprowadzeniem w kraju stanu epidemii w związku z wirusem SARS-CoV-2, a także z realizacją innych pilnych zadań. Niezależnie od powyższego, planowane jest podjęcie prac mających na celu opracowanie nowego PZIP. Dokument ten będzie uwzględniać dynamikę obecnych przemian, w tym konieczność wprowadzania szybkich i niezbędnych przemian cyfrowych, uwarunkowania wynikające z pandemii COVID-19 oraz będzie spójny z Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Minister Cyfryzacji w ramach aktualizacji PZIP, w działaniach związanych z rozwojem kompetencji cyfrowych, planuje zmianę dotyczącą działania *Optymalizacja i rozwój Portalu gov.pl* w zakresie terminu jego realizacji (z 31 grudnia 2021 r. na 30 kwietnia 2022 r.) oraz kosztu realizacji (z 46 000,0 tys. zł na 46 728,8 tys. zł).

Sekretarz stanu, odnosząc się do obecnego PZIP wyjaśnił, że *Plan działań jest na końcowym etapie prac legislacyjnych; jest obecnie opiniowany przez Komitet Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji. Natomiast opracowanie nowego PZIP planowane jest do końca 2022 r.*

Informowanie Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji o stanie realizacji PZIP

Zgodnie z PZIP (punkt 6.3. *Mechanizm monitorowania realizacji Programu*) minister właściwy do spraw informatyzacji przedkłada Komitetowi Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji dwa razy w roku zbiorczy raport

z realizacji PZIP, sporządzony na podstawie zebranych³⁵ i poddanych analizie danych, w tym dotyczących projektów zawartych w załączniku nr 2 do Programu.

Minister Cyfryzacji nie sporządził sprawozdania z realizacji PZIP za okres od lipca 2020 r. do czerwca 2021 r., co było niezgodne z założeniami w PZIP. Sekretarz stanu wyjaśnił, że *Sprawozdanie z realizacji PZIP za okres lipiec 2020 r.–czerwiec 2021 r. nie zostało sporządzone ze względu na trwający proces legislacyjny związany z aktualizacją załącznika nr 2 do PZIP. Proces ten zainicjowało pismo z 23 września 2020 r. (AIP-WWSDOC.500.3.2020), zawierające prośbę o przekazanie Prezesowi Rady Ministrów wniosku o wprowadzenie do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów projektu uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia programu rozwoju Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa. Pozyskane w wyniku aktualizacji załącznika 2 dane dotyczące aktualnego statusu realizacji projektów w ramach PZIP oraz informacje o nowych projektach włączonych do PZIP są kluczowe dla sporządzenia raportu nt. aktualnej realizacji Programu.*

Zdaniem NIK, prowadzone prace nad aktualizacją PZIP, która dotyczy stanów przyszłych, nie zwalniają Ministra Cyfryzacji ze sporządzenia i przedłożenia Komitetowi Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji sprawozdania z dotychczasowej realizacji Programu.

Zgodnie z przepisami ustawy o ZSK, Minister Cyfryzacji był odpowiedzialny m.in. za włączanie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, kwalifikacji uregulowanych³⁶ i rynkowych³⁷ należących do kierowanego przez niego działu administracji rządowej – informatyzacja oraz za funkcjonowanie tych kwalifikacji w ZSK. Minister Cyfryzacji na wniosek siedmiu podmiotów, o których mowa w art. 14 ustawy o ZSK, włączył do ZSK 21 kwalifikacji rynkowych w zakresie kompetencji cyfrowych (w tym po sześć w 2018 r. i 2020 r. oraz dziewięć w 2021 r.)³⁸. Trzy spośród

Realizacja zadań Ministra Cyfryzacji w zakresie certyfikacji kompetencji cyfrowych w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji

³⁵ Proces monitorowania projektów SOR odbywa się za pośrednictwem specjalnie dla tego przeznaczonego narzędzia teleinformatycznego udostępnianego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów (system MonAliza).

³⁶ Kwalifikacje uregulowane to kwalifikacje ustanowione przepisami prawa, które są nadawane poza systemami oświaty i szkolnictwa wyższego. Stanowią one niezbędne z punktu widzenia rynku pracy uzupełnienie podstawowych kwalifikacji nabywanych w systemach oświaty i szkolnictwa wyższego. Wymagania dotyczące efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji uregulowanych są związane z wyraźnie określonymi rodzajami działalności. Kwalifikacje uregulowane mogą, ale nie muszą być włączane do ZSK. O włączeniu decyduje minister właściwy dla kwalifikacji.

³⁷ Kwalifikacje rynkowe to kwalifikacje wypracowane przez różne środowiska (organizacje społeczne, zrzeszenia, korporacje lub inne podmioty) na podstawie zgromadzonych przez nie doświadczeń, które powstały i funkcjonują na „wolnym rynku” kwalifikacji. Kwalifikacje rynkowe mogą dotyczyć działalności o charakterze ściśle zawodowym, ale również różnych obszarów działalności społecznej, w tym działalności wychowawczej i opiekuńczej, a także działalności o charakterze rekreacyjnym. Kwalifikacje rynkowe mogą, ale nie muszą być włączane do ZSK. O włączeniu decyduje minister właściwy dla kwalifikacji.

³⁸ Kwalifikacje rynkowe włączone do ZSK: Certyfikat Umiejętności Komputerowych – poziom podstawowy; Odzyskiwanie danych z dysków twardych HDD; Programowanie i obsługiwanie procesu druku 3D; Tworzenie witryn internetowych; Projektowanie grafiki komputerowej; Montowanie i serwisowanie przyłączy oraz instalacji wewnętrznych w technologii światłowodowej; Zarządzanie niezawodnością i cyberbezpieczeństwem w zakresie urządzeń oraz technologii w przemyśle; Zarządzanie niezawodnością i cyberbezpieczeństwem w przemyśle w zakresie zasobów ludzkich i proceduralnych; Kształtowanie polityki niezawodności i cyberbezpieczeństwa w przemyśle w zakresie zasobów ludzkich i technicznych;

siedmiu podmiotów uprawnionych do wydawania certyfikatów w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2021 r. wydały łącznie 828 certyfikatów, w ramach następujących kwalifikacji:

- Programowanie i obsługiwanie procesu druku 3D (500 szt.³⁹);
- Projektowanie grafiki komputerowej (195 szt.⁴⁰);
- Certyfikat Umiejętności Komputerowych – poziom podstawowy (105 szt.⁴¹);
- Tworzenie witryn internetowych (24 szt.⁴²);
- Montowanie i serwisowanie przyłączy oraz instalacji wewnętrznych w technologii światłowodowej (4 szt.⁴³).

Minister Cyfryzacji nie ustalał z pracodawcami potrzeb w zakresie przyznawania certyfikatów w ramach kompetencji cyfrowych. Sekretarz stanu wyjaśnił m.in., że (...) *Prowadzenie badań jest w tym przypadku niezasadne z powodu braku instrumentów, którymi Minister Cyfryzacji mógłby zachęcać podmioty zainteresowane do składania wniosków o włączenie kwalifikacji do ZSK. (...) Minister właściwy do spraw informatyzacji nadaje uprawnienia do certyfikowania kwalifikacji rynkowych włączonych do ZSK instytucjom certyfikującym. Instytucja certyfikująca może prowadzić walidację i wydawać certyfikaty, które potwierdzają posiadanie kwalifikacji. Kwalifikacje rynkowe są odpowiedzią na potrzeby rynku. Każdy podmiot, który uzna, że dana kwalifikacja jest potrzebna – może ją zgłosić do ZSK. Tak samo każdy podmiot spełniający wymogi określone ustawą może wystąpić o nadanie uprawnień do certyfikowania kwalifikacji rynkowych. To podmioty zgłaszające wnioski o włączenie kwalifikacji rynkowych do ZSK i wnioskujące o nadanie uprawnień do ich certyfikowania oceniają jakie jest zapotrzebowanie na dany rodzaj kwalifikacji na rynku pracy.*

Opóźnienie Ministra
Cyfryzacji w zakresie
przeglądu kwalifikacji

Minister Cyfryzacji pomimo upływu pięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy o ZSK nie zakończył – w wymaganym terminie do 15 stycznia 2021 r. – przeglądu kwalifikacji, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy o ZSK, w celu zidentyfikowania kwalifikacji podlegających włączeniu do ZSK⁴⁴.

Wykorzystywanie standardu WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) przy tworzeniu i dostosowywaniu stron internetowych; Audytowanie dostępności stron internetowych zgodnie ze standardem WCAG (Web Content Accessibility Guidelines); Wykorzystanie standardu WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) przy tworzeniu i dostosowywaniu aplikacji mobilnych; Audytowanie dokumentów cyfrowych w oparciu o standard WCAG (Web Content Accessibility Guidelines); Organizowanie usług dostosowywania multimediów do standardu WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) z podstawowymi umiejętnościami ich dostosowania dla osób z indywidualnymi potrzebami; Wykorzystywanie standardu WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) w tworzeniu i dostosowywaniu dokumentów cyfrowych; Wykorzystywanie standardu WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) w redagowaniu stron internetowych; Projektowanie i prowadzenie badań dostępności informacji elektronicznej z udziałem użytkowników-testerów z indywidualnymi potrzebami; Obsługa platformy do nauczania zdalnego; Zarządzanie cyberbezpieczeństwem – menedżer; Zarządzanie cyberbezpieczeństwem – ekspert; Zarządzanie cyberbezpieczeństwem – specjalista.

³⁹ W tym: w 2019 r. – 185 szt., w 2020 r. – 166 szt., od 1 stycznia 2021 r. do 31 czerwca 2021 r. – 149 szt.

⁴⁰ W tym: w 2019 r. – 21 szt., w 2020 r. – 27 szt., od 1 stycznia 2021 r. do 31 czerwca 2021 r. – 147 szt.

⁴¹ W tym: w 2019 r. – 21 szt., w 2020 r. – 50 szt., od 1 stycznia 2021 r. do 31 czerwca 2021 r. – 34 szt.

⁴² Wszystkie w II kwartale 2021 r.

⁴³ Wszystkie w 2020 r.

⁴⁴ W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne, Minister Cyfryzacji poinformował o zakończeniu przedmiotowego przeglądu w dniu 23 września 2021 r..

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Ustalono, że w czerwcu 2019 r. Minister Cyfryzacji rozpoczął prace nad identyfikacją kwalifikacji obejmujących dział informatyzacja, które powinny zostać włączone do ZSK, jednakże do dnia zakończenia czynności kontrolnych, przeglądu tego nie wykonał. Było to niezgodne z art. 104 ust. 2 ustawy o ZSK, w którym określono, że w okresie pięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 15 stycznia 2021 r. Minister Cyfryzacji powinien dokonać przeglądu kwalifikacji, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy o ZSK, według stanu obowiązującego na dzień wejścia w życie ustawy, w celu zidentyfikowania kwalifikacji, do których było uzasadnione włączenie do ZSK. Sekretarz stanu wyjaśnił, że *proces przeglądu został rozpoczęty w 2019 r. Dokonano wówczas przeglądu Bazy Danych Regulowanych Zawodów. Obecnie trwa identyfikacja kwalifikacji uregulowanych w ramach departamentów merytorycznych. Przegląd zostanie zakończony w 2021 r. Po tym terminie zostanie przeprowadzona ocena zasadności włączenia do ZSK kwalifikacji będących we właściwości Ministra Cyfryzacji.*

Minister Cyfryzacji w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych, współpracował z trzema resortami:

- z Ministerstwem Edukacji i Nauki, współpraca ta dotyczyła:
 - przygotowania koncepcji Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE), a także projektu ustawy o OSE, której uchwalenie 27 października 2017 r.⁴⁵ miało na celu podłączenie do OSE każdej szkoły w Polsce i tym samym zapewnić szerokopasmowy dostęp do sieci Internet o symetrycznej przepustowości co najmniej 100 Mb/s najpóźniej od 1 stycznia 2021 r.,
 - współdziałania w ramach grup roboczych i spotkań roboczych m.in. w zakresie prac nad PRKC, którego jeden z priorytetów to rozwój edukacji cyfrowej, w ramach którego przewidziano szkolenia dla nauczycieli wszystkich poziomów kształcenia,
 - współdziałania z Radą ds. Informatyzacji Edukacji w zakresie rekomendacji związanych z problematyką nowoczesnych technologii w edukacji, która do końca 2020 r. działała przy Ministrze Edukacji Narodowej,
 - przygotowania działań skierowanych do szkół i placówek, które miały być realizowane w ramach *Komponentu C Transformacja cyfrowa KPO*, czy rozwoju projektu *mLegitymacja*⁴⁶,
 - wsparcie w ewaluacji projektu *Lekcja: Enter*, skierowanego do 75 tysięcy nauczycieli oraz kadry kierowniczej szkół podstawowych i ponadpodstawowych, w ramach którego prowadzono szkolenia z doskonalenia kompetencji cyfrowych. Projekt ten współfinansowany jest ze środków UE, a jego realizacja przewidziana jest na lata 2019–2023;

Współpraca Ministra Cyfryzacji z innymi resortami w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych

⁴⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 989.

⁴⁶ <https://www.gov.pl/web/mobywatel/mlegitymacja-szkolna>

- Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, na podstawie porozumienia z 18 grudnia 2019 r., nr POWR.02.18.00-00.0017/19, w ramach projektu: *Dostępność cyfrowa stron jednostek samorządu terytorialnego – zasoby, szkolenia, walidatory*. Celem projektu było m.in. wsparcie jednostek samorządowych we wdrożeniu dostępności cyfrowej na stronach internetowych i w aplikacja mobilnych. Okres realizacji projektu określono od 1 stycznia 2020 r. do 31 marca 2022 r. Sekretarz stanu podał w wyjaśnieniach, że w ramach projektu realizowano następujące zadania: przeprowadzono diagnozę potrzeb podmiotów publicznych w obszarze dostępności cyfrowej, przygotowano dokumentację do ogłoszenia przetargu w związku budową szablonów stron www i BIP oraz przetargu na utworzenie materiałów szkoleniowych do e-learningu, w trakcie opracowywania była dokumentacja dotycząca zadania wykonanie szkoleń e-learningowych, w czerwcu 2021 r. zawarto umowę na utworzenie programu automatycznie wykrywającego błędy dostępności cyfrowej stron www, natomiast w sierpniu 2021 r. podpisano umowę na utworzenie programu wykrywającego błędy dostępności cyfrowej aplikacji mobilnych;
- Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, na podstawie porozumienia z 31 grudnia 2020 r. nr POWR.04.01.00-00-SZP1/20, zm. Aneks nr 1, w ramach projektu: *Opracowanie i wdrożenie systemu zdalnej pracy oraz nauki (SZPoN)*. Celem projektu jest opracowanie i wdrożenie jednolitego, ogólnopolskiego systemu umożliwiającego unowocześnienie systemu zdalnej pracy i nauki pracowników administracji publicznej oraz nauki obywateli. Okres realizacji projektu określono do 31 grudnia 2021 r. W ramach porozumienia, jak wyjaśnił Sekretarz stanu, przeprowadzono rozpoznanie rynku w celu oszacowania wartości zamówień na dwa moduły systemu SZPoN (platformę e-learningową oraz Wirtualne Biuro), dokonano oszacowania i urealnienia wartości Projektu, zmieniono zakres oraz harmonogram Projektu, zaktualizowano wniosek o dofinansowanie (zwiększając budżet i harmonogram Projektu). Przygotowano dokumentację przetargową dla dwóch zamówień obejmujących oba moduły systemu SZPoN.

Działania informacyjno-promocyjne w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych w ramach POPC 2014–2020

Minister Cyfryzacji prowadził działania informacyjno-promocyjne m.in. dotyczące możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych m.in. na podstawie porozumienia o dofinansowanie projektu pn. *Kampanie edukacyjno-informacyjne*⁴⁷ w ramach POPC na lata 2014–2020 (dalej: Projekt). Minister zobowiązał się zrealizować Projekt w zakresie rzeczowym wynikającym z wniosku o dofinansowanie w okresie od 16 czerwca 2017 r. do 31 października 2023 r. Całkowita planowana kwota wydatków kwalifikowanych Projektu to 39 463,4 tys. zł, w tym: 33 397,8 tys. zł – wkład UE, 6065,6 tys. zł – wkład budżetu państwa (planowany okres

⁴⁷ Porozumienie nr POPC.03.04.00-00-0001/17-00 o dofinansowanie projektu *Kampanie edukacyjno-informacyjne* w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020, Oś priorytetowa nr 3 *Cyfrowe kompetencje społeczeństwa*, Działanie nr 3.4 *Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz upowszechnienia korzyści z wykorzystania technologii cyfrowych*, zawarte 7 grudnia 2017 r., zmienione: Aneks nr POPC.03.04.00-00-0001/17-01 z 7 grudnia 2017 r., Aneks nr POPC.03.04.00-00-0001/17-02 z 7 grudnia 2017 r., Aneks nr POPC.03.04.00-00-0001/17-03 z 2 lutego 2020 r.

kwalifikowalności wydatków to 30 listopada 2023 r.). Projekt był realizowany w partnerstwie z Naukową i Akademicką Siecią Komputerową – Państwowym Instytutem Badawczym (NASK-PIB) oraz Centrum Nauki Kopernik⁴⁸. Celem głównym projektu było zwiększenie świadomości Polaków w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) poprzez realizację kampanii edukacyjno-informacyjnych.

W ramach ww. Projektu przewidzianego do realizacji w latach 2017–2023 zaplanowano pięć ogólnopolskich kampanii w następujących obszarach:

- jakość życia – kampanię skierowano do osób 45+ zachęcając je do korzystania z technologii cyfrowych w życiu prywatnym oraz do korzystania z e-usług publicznych. Cel kampanii to zwiększenie świadomości wpływu TIK na poprawę jakości życia obywateli Polski, w zakresie: korzystania z e-usług prywatnych i publicznych (w tym m.in.: bankowość internetowa, płacenie rachunków, zakupy, rezerwacje, umawianie wizyt lekarskich, korzystanie z komunikacji publicznej – plany i rozkłady jazdy, zakup biletów); korzystania z dóbr kultury i z rozrywki (w tym m.in.: książki, filmy, muzyka); korzystania z materiałów edukacyjnych (w tym m.in.: nauka online, zasoby dydaktyczne online); komunikacji z innymi osobami (komunikatory, media społecznościowe, e-maile etc.); możliwości płynących z cyfryzacji w przedsiębiorstwach;
- e-usługi publiczne – kampanię ukierunkowano na dorosłych Polaków. Celem kampanii jest wzrost świadomości obywateli Polski w zakresie korzystania z e-usług publicznych, w tym: wzrost świadomości istnienia usług administracji oferowanych centralnie i przez samorządy; wzrost umiejętności poszukiwania pomocnych informacji na temat korzystania z e-usług publicznych; zbudowanie zaufania i pozytywnych postaw wobec usług e-administracji (zaciekawienie i zainteresowanie oraz chęć spróbowania), niwelowanie niechęci i lęku poprzez budowanie świadomości bezpieczeństwa tych usług i następujących korzyści z ich użytkowania, w tym: oszczędność czasu (sprawne i efektywne załatwianie spraw), bezpieczeństwo (stosowanie przez administrację najwyższych standardów bezpieczeństwa), wygoda (możliwość załatwienia spraw w dogodnym dla siebie czasie i miejscu – szczególnie korzyść dla osób niepełnosprawnych i przebywających poza miejscem zamieszkania);
- bezpieczeństwo w sieci – kampania budująca świadomość Polaków w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu. W latach 2021–2023 kampania ma zostać wzmocniona w obszarze cyberbezpieczeństwa i cyberhigieny. Celem kampanii jest wzrost świadomości obywateli Polski w zakresie bezpieczeństwa w Internecie, zagrożeń i radzenia sobie z nimi, w tym: wzrost świadomości zagrożeń związanych z korzysta-

⁴⁸ Na podstawie porozumienia o partnerstwie na rzecz wspólnego przygotowania i realizacji Projektu „Kampanie edukacyjno-informacyjne”, zawartego 26 listopada 2019 r. pomiędzy Ministrem Cyfryzacji oraz NASK-PIB oraz Centrum Nauki Kopernik. Porozumienie to stanowiło kontynuację porozumienia o partnerstwie na rzecz wspólnego przygotowania i realizacji Projektu „Kampanie edukacyjno-informacyjne” zawartego 30 października 2017 r. pomiędzy Ministrem Cyfryzacji a NASK-PIB (nr 23538/KEI).

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

niem z Internetu, zachowanie i wzmocnienie postawy zaufania wobec działań w sieci wśród obywateli, wzrost świadomości wagi ochrony danych osobowych, wzrost świadomości dotyczącej zagrożeń wobec dzieci związanych z ich aktywnością w Internecie (cyberprzemoc, sexting, szkodliwe treści);

- programowanie – kampania zachęcająca rodziców do motywowania i wsparcia dzieci w nauce programowania. Celem jest wzrost świadomości, kompetencji i dostępu do wiedzy w zakresie programowania wśród obywateli Polski, w tym: wzrost świadomości korzyści z nauki programowania wśród rodziców dzieci w wieku szkolnym (z punktu widzenia kluczowych kompetencji, szans na rynku pracy, wykorzystania w różnych obszarach życia), a pośrednio również u dzieci w wieku szkolnym; „odczarowanie” słowa „programowanie” wśród rodziców (ukazanie im, że jest to kompetencja, którą ich dziecko może nabyć bez ogromnych nakładów pracy, przez zabawę itp.); zachęcenie rodziców do motywowania i wsparcia dzieci w nauce programowania; wzrost kompetencji rodziców i dzieci w zakresie programowania w ramach punktów warsztatowych; zachęcenie rodziców do uczenia dzieci programowania w domu, przy pomocy narzędzi dostępnych w Internecie (scenariuszy zajęć, filmików instruktażowych), m.in. na stronie internetowej koduj.gov.pl; zachęcanie społeczeństwa do organizacji inicjatyw w ramach *CodeWeek*;
- cyfrowa przyszłość – kampania mająca na celu promocję „technologii przyszłości”. Celem kampanii jest pokazanie wpływu technologii cyfrowych oraz ich rozwoju na nasze życie i naszą przyszłość, w tym: wzrost świadomości uczniów i nauczycieli na temat wpływu technologii cyfrowych; budowanie rozumienia kierunków rozwoju cyfryzacji i nauki oraz ich konsekwencji; zaproszenie do dyskursu i refleksji na temat związku społeczeństwa i cyfryzacji, w tym tworzenie przestrzeni do zabrania głosu oraz konfrontacji swojej opinii z punktem widzenia innych; wywołanie aktywnej postawy młodych ludzi, ale i osób dojrzałych, w odniesieniu do przyszłości w kontekście zastosowania nowoczesnych technologii; zachęcanie do rozwoju kompetencji cyfrowych wśród uczniów i nauczycieli; zachęcenie nauczycieli do poruszania tematu rozwoju cyfryzacji (szanse i ryzyka z nią związane) w kontekście postępu technologicznego i budowania kompetencji przyszłości wśród uczniów (umiejętność komunikacji, współpracy, postawy współodpowiedzialności za przyszłość, rozwoju osobistego oraz zawodowego).

W ramach ww. obszarów w okresie od 2018 r. do 2020 r., tj. do zakończenia I etapu prac, zrealizowano m.in.:

- kampanię informacyjną *e-Polak potrafi!* (w obszarze jakość życia, e-usługi publiczne, bezpieczeństwo w sieci). W ramach kampanii przygotowany został szereg instruktaży i poradników, jak korzystać z e-usług publicznych. Kampania przyczyniła się – jak podał w wyjaśnieniach Sekretarz stanu – do wzrostu liczby założonych profili zaufanych (do poziomu ponad 11 mln) oraz do zwiększenia poziomu

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

korzystania z e-usług publicznych. Przygotowano także instruktaże, poradniki i filmy video zachęcające osoby starsze do korzystania z Internetu i technologii cyfrowych;

- kampanię tematyczną *Nie zagub dziecka w sieci* (w obszarze bezpieczeństwo w sieci). W kampanii przygotowano poradniki, filmy video oraz webinaria edukacyjne;
- kampanię tematyczną *Bądź z innej bajki*, tj. kampanię edukującą adresowaną do rodziców nt. zachowania bezpieczeństwa dzieci w sieci, (w obszarze bezpieczeństwo w sieci);
- kampanię tematyczną *Seniorze spotkajmy się w sieci* – edukująca osoby dojrzałe nt. zachowania bezpieczeństwa w Internecie (w obszarze jakość życia i bezpieczeństwo w sieci);
- promocję i koordynację akcji *CodeWeek*, w ramach której edukatorzy i instytucje organizują wydarzenia związane z nauką programowania. Sekretarz stanu wyjaśnił, że *działania prowadzone w ramach projektu KEI w wymierny sposób przyczyniły się do znaczącego wzrostu liczby wydarzeń organizowanych w Polsce w ramach tej akcji. W 2018 r. zorganizowano 5088 wydarzeń, w 2019 r. – 15 139, a w 2020 r. – 20 505 (w 2020 r. Polska była liderem w UE pod względem liczby zorganizowanych wydarzeń)*;
- Kluby Młodego Programisty, tj. punkty warsztatowe z bezpłatną nauką programowania dla dzieci. W 2018 r. zostało uruchomionych 16 takich punktów w całej Polsce w mniejszych miastach (od 30 do 100 tys. mieszkańców). Sekretarz stanu wyjaśnił, że *w okresie pandemii COVID-19 prowadzono warsztaty online w ramach Klubów Młodego Programisty (maj–grudzień 2020). A w lutym 2020 r. zostały uruchomione kursy online dla nauczycieli i rodziców na platformie OSE IT Szkoła (programowanie w Scratch Junior i Scratch 3.0 z Klubem Młodego Programisty)*;
- rozwijano strony www z materiałami informacyjnymi www.koduj.gov.pl (obszar programowanie) oraz strony dotyczące ww. kampanii.

Minister Cyfryzacji planuje podjęcie kolejnych działań na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych społeczeństwa, z tego w ramach:

- KPO⁴⁹ w latach 2021–2027 – poprzez realizację planowanego *Komponentu C Transformacja cyfrowa* – zbiór projektów *e-kompetencje*, na łączną kwotę 184 mln euro, z przeznaczeniem m.in. na:
 - powołanie Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych, złożonego z ekspertów, doradców, specjalistów w dziedzinie kompetencji cyfrowych i cyfryzacji w zakresie koordynacji i organizacji działań określonych w PRKC, kontrolą ich realizacji, rozwijaniem wiedzy w zakresie kompetencji cyfrowych przez prowadzenie badań, analiz

Planowane działania
w zakresie podnoszenia
kompetencji cyfrowych
na kolejne lata

⁴⁹ Na dzień zakończenia kontroli trwały uzgodnienia z Komisją Europejską dotyczące zatwierdzenia KPO.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

- aktualnych zjawisk i trendów, prowadzeniem działań o charakterze informacyjnym, w tym opracowywaniem raportów rocznych prezentujących postępy w rozwoju kompetencji cyfrowych w Polsce,
- szkolenia mające na celu podniesienie kompetencji cyfrowych obywateli, pracowników administracji publicznej, osób wykluczonych cyfrowo i nauczycieli,
- utworzenie sieci liderów rozwoju cyfrowego, którzy będą wspierać poszczególne grupy obywateli, jednostki samorządu terytorialnego i wskazane przez nie placówki, a także instytucje najbardziej potrzebujące wsparcia, w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych i doposażenia w sprzęt informatyczny;
- programów operacyjnych nowej perspektywy finansowej UE 2021–2027 na łączną kwotę około 1,1 mld zł, z przeznaczeniem m.in. na:
 - uruchomienie Klubów Rozwoju Cyfrowego w ramach istniejących gminnych instytucjach kultury, edukacji, kształcenia ustawicznego, w celu wsparcia wszystkich mieszkańców społeczności lokalnej w zakresie kompetencji cyfrowych;
 - przygotowane narzędzia informatycznego pn. *Asystent Rozwoju Kompetencji Cyfrowych* do wspierania uzupełniania kompetencji, przekwalifikowania się lub uzyskiwania wykształcenia w kierunku związanym z ICT;
 - utrwalenie i rozwijanie efektów osiągniętych w ramach projektu AI-Tech poprzez opublikowanie przygotowanych szczegółowych programów kształcenia studiów II stopnia wraz z programami stażowymi oraz materiałami edukacyjnymi w planowanym do realizacji projekcie AI-Tech 2. W projekcie tym zostanie wykorzystany model systemowego kształcenia na poziomie studiów wyższych wysokiej klasy specjalistów ICT, wypracowany w ramach pilotażowego projektu AI-Tech, który zostanie powiązany z potrzebami gospodarki i administracji;
 - wsparcie kształcenia 40 doktorantów w ramach dwóch tur studiów III stopnia na pięciu – ośmiu uczelniach na kierunkach zamawianych (w ramach Projektu Akademia Innowacyjnych Zastosowań Technologii Cyfrowych (AI-Tech) – Doktoranci). Wsparcie w projekcie obejmie prowadzenie studiów III stopnia w obszarach sztucznej inteligencji, uczenia maszynowego i cyberbezpieczeństwa;
 - kontynuacji dotychczas realizowanych działań m.in. w ramach projektu AI-Tech, PRTI na lata 2019–2029, kampanii edukacyjno-informacyjnych, w tym w szczególności kampanii *e-Polak potrafi!*, prowadzenie Klubów Młodego Programisty, promocja akcji *CodeWeek*, projektu *Dostępność cyfrowa stron jednostek samorządu terytorialnego* (opracowanie internetowego poradnika dla jednostek samorządu terytorialnego, e-learning w postaci opracowania pakietu materiałów edukacyjnych w formie elektronicznej, przeprowadzenie szkoleń

e-learningowych dla 3360 pracowników administracji publicznej) oraz organizacja cyklicznych szkoleń dla podmiotów publicznych w zakresie dostępności cyfrowej.

5.2. Realizacja przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa działań na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

CPPC podejmowało skuteczne działania na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa w ramach III osi *Kompetencje cyfrowe społeczeństwa* Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa.

Nabory wniosków o dofinansowanie projektów w ramach III osi Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa były realizowane zgodnie z zatwierdzonymi przez Instytucję Zarządzającą⁵⁰ (IZ) harmonogramami.

W CPPC na bieżąco monitorowano stopień wykorzystania alokacji oraz postęp rzeczowy III osi. Na dzień 30 czerwca 2021 r. wykorzystanie alokacji przyznanej dla III osi wyniosło 92,8%, natomiast wykonanie głównego wskaźnika produktu, tj. *liczba osób objętych działaniami szkoleniowymi w zakresie korzystania z internetu (w tym e-usług)* wyniosło 62,1%, na dwa i pół roku przed planowanym terminem jego osiągnięcia, tj. końcem 2023 r. CPPC podejmowało działania zaradcze wobec zagrożenia terminowego osiągnięcia wskaźników, w tym z powodu pandemii COVID-19, takie jak: szkolenia i promocja dla podmiotów potencjalnie zainteresowanych udziałem, czy przedłużanie terminów realizacji projektów.

CPPC prowadziło kontrole u beneficjentów realizujących projekty w ramach III osi POPC zgodnie z planami kontroli, a także kontrole doraźne, i podejmowało odpowiednie działania w razie stwierdzonych nieprawidłowości.

CPPC jest Instytucją Pośredniczącą (IP) w Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa na lata 2014–2020, w tym dla III osi priorytetowej *Kompetencje cyfrowe społeczeństwa*. W ramach III osi realizowane są cztery działania:

- działanie 3.1 – *Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych*,
- działanie 3.2 – *Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej*,
- działanie 3.3 – *e-Pionier – wsparcie uzdolnionych programistów na rzecz rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych lub gospodarczych*,
- działanie 3.4 – *Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz upowszechniania korzyści z wykorzystywania technologii cyfrowych*.

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym CPPC, komórką odpowiedzialną za wdrażanie III osi priorytetowej POPC jest Departament Kompetencji Cyfrowych (DKC), w którego skład wchodzi Wydział Kontraktacji oraz Wydział Realizacji.

CPPC podejmowało skuteczne działania na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Wprowadzenie

⁵⁰ Instytucja Zarządzająca Odpowiada za sprawną i poprawną realizację programu.

Do obowiązków Wydziału Kontraktacji należy m.in.: przygotowanie naborów i konkursów, weryfikacja złożonych wniosków o dofinansowanie, sporządzanie list rankingowych beneficjentów oraz przygotowywanie umów o dofinansowanie. Do obowiązków Wydziału Realizacji należy m.in.: weryfikacja wniosków o płatność przedkładanych przez beneficjentów, współpraca z beneficjentami i udzielanie im wsparcia merytorycznego oraz monitorowanie procesu realizacji projektów.

Dyrektor DKC poinformowała, że realizacja obowiązków nałożonych na Wydział Kontraktacji nie jest przypisana do konkretnego pracownika, lecz do całego Wydziału. Po podpisaniu umowy o dofinansowanie trafia ona do Wydziału Realizacji, który nadzoruje projekt poprzez wyznaczonego opiekuna.

Zasady wyboru projektów

Tryb wyboru projektów w ramach poszczególnych działań POPC został wskazany w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych POPC na lata 2014–2020 (SZOOP). Zgodnie z SZOOP⁵¹, dla III osi priorytetowej przewidziano dwa tryby:

- tryb konkursowy – dla działania 3.1 i 3.2,
- tryb pozakonkursowy – dla działania 3.2, 3.3 i 3.4.

Dodatkowo, w związku z wystąpieniem w 2020 r. pandemii wywołanej COVID-19, wprowadzono możliwość wyboru i realizacji w trybie nadzwyczajnym projektów mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom spowodowanym pandemią.

Instytucja Pośrednicząca opracowuje formalne i merytoryczne kryteria wyboru projektów, instrukcje dotyczące stosowania kryteriów wyboru oraz listy sprawdzające. IP odpowiada również za przygotowanie całości dokumentacji niezbędnej do ogłoszenia konkursu. Dokumenty konkursowe zamieszczane są na stronie Internetowej CPPC www.cppc.gov.pl, a w przypadku naborów pozakonkursowych termin wezwania do złożenia dokumentów ustalany jest indywidualnie. Do każdego z konkursów dedykowany jest adres mailowy do zadawania pytań. Na stronie konkursu publikowane są najczęściej zadawane pytania i odpowiedzi oraz ważne komunikaty. Dodatkowo, organizowane są szkolenia dla potencjalnych wnioskodawców, na których szczegółowo omawiane są kryteria wyboru oraz cały proces składania wniosków.

Kontrola wykazała, że harmonogramy naborów w ramach działań 3.1 i 3.2, odbywające się w trybie konkursowym, były terminowo opracowywane i publikowane na stronie CPPC.

W latach 2015–2021 (do 30 czerwca) przewidziane zostało przeprowadzenie 15 naborów (10 konkursowych, cztery pozakonkursowe i jeden nadzwyczajny), w tym:

- pięć (konkursowych) w ramach działania 3.1;

⁵¹ Wersja 43.0 z czerwca 2021 r. <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/strony/o-programie/dokumenty/szczegolowy-opis-osi-priorytetowych-programu-polska-cyfrowa-2014-2020/>.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

- siedem (pięć konkursowych, jeden pozakonkursowy oraz jeden nadzwyczajny) w ramach działania 3.2;
- jeden (pozakonkursowy) w ramach działania 3.3;
- dwa (pozakonkursowe) w działaniu 3.4.

Kontrola wykazała, że konkursy ogłaszane były zgodnie z zatwierdzonymi przez IZ harmonogramami (z uwzględnieniem ich aktualizacji). Dyrektor DKC wyjaśniła, że CPPC nie opracowywało innych harmonogramów/planów działań niż harmonogramy naboru, ponieważ instytucje opracowujące dokumentację dotyczącą wdrażania III osi, nie przewidywały tworzenia takich planów.

Od 2016 r., w ramach III osi priorytetowej złożono 1001 wniosków o dofinansowanie na kwotę ogółem 2 972 560,6 tys. zł (w tym wkład UE 2 526 675,0 tys. zł):

- w działaniu 3.1 – 207 wniosków na kwotę 1 535 430,9 tys. zł (w tym 1 289 579,0 tys. zł wkład UE);
- w działaniu 3.2 – 791 wniosków na kwotę 1 267 015,1 tys. zł (w tym 1 101 084,0 tys. zł wkład UE);
- w działaniu 3.3 – jeden wniosek na kwotę 131 175,0 tys. zł (w tym 106 000,0 tys. zł wkład UE);
- w działaniu 3.4 – dwa wnioski na kwotę 38 939,6 tys. zł (w tym 30 011,9 tys. zł wkład UE).

Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r. zatwierdzone do dofinansowania zostały 224 wnioski o wartości ogółem 935 848,2 tys. zł (w tym wkład UE – 780 828,6 tys. zł). Zawarto 224 umowy na kwotę ogółem 888 854,8 tys. zł (w tym wkład UE – 741 239,3 tys. zł), tj.:

- w działaniu 3.1 – 62 umowy na kwotę 383 801,0 tys. zł (w tym 321 879,3 tys. zł wkład UE);
- w działaniu 3.2 – 159 umów na kwotę 349 952,3 tys. zł (w tym 295 593,9 tys. zł wkład UE);
- w działaniu 3.3 – jedną umowę na kwotę 100 983,6 tys. zł (w tym 81 906,1 tys. zł wkład UE);
- w działaniu 3.4 – dwie umowy na kwotę 54 117,9 tys. zł (w tym 41 860,1 tys. zł wkład UE).

Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r. wykorzystanie przyznanej alokacji dla III osi wyniosło 673 515,5 tys. zł⁵², co stanowiło 92,8% przyznanej alokacji (726 133,9 tys. zł⁵³), w tym na:

- działanie 3.1. wykorzystano 283 724,5 tys. zł (91,0% przyznanej alokacji);

Złożone wnioski
o dofinansowanie
dla działań w ramach
III osi POPC

⁵² Dane dotyczące alokacji wykorzystanej nie uwzględniają umów rozwiązanych oraz oszczędności wynikających z końcowego rozliczenia projektów, które mają służyć pokryciu bieżącej nadkontraktacji.

⁵³ Bez nadkontraktacji.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

- działanie 3.2. wykorzystano 266 024,9 tys. zł (104,0% przyznanej alokacji);
- działanie 3.3. wykorzystano 81 906,1 tys. zł (70,8% przyznanej alokacji);
- działanie 3.4. wykorzystano 41 860,1 tys. zł (97,9% przyznanej alokacji).

Infografika nr 4

Wykorzystanie przyznanej alokacji dla III osi POPC na dzień 30 czerwca 2021 r. [w tys. zł]



Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli.

Dyrektor DKC podała m.in., że (...) zakontraktowanych mamy 104% przyznanych środków na Program⁵⁴. Oznacza to, że musimy wygenerować 4% oszczędności i pokryć nadkontraktację. Mimo że wykorzystanie alokacji różnie przedstawia się w poszczególnych osiach i działaniach, to monitorowany jest stopień wykorzystania alokacji na całym Programie. Co do zasady, na koniec realizacji Programu, IZ wraz MF będzie musiało przesunąć środki między osiami, tak aby stopień wykorzystania alokacji na poziomie całego Programu wynosił 100%.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r., w ramach osi III zakończono realizację oraz rozliczono 12 projektów na kwotę 13 928,3 tys. zł (wkład UE) w tym w działaniu 3.1. – jeden projekt na kwotę 5297,1 tys. zł oraz w działaniu 3.2. – 11 projektów na kwotę 8631,2 tys. zł. W trakcie realizacji pozostawało 180 projektów o wartości 658 781,8 tys. zł (wkład UE), w tym w działaniu:

- 3.1. – 55 projektów o wartości 278 344,9 tys. zł,
- 3.2. – 122 projekty o wartości 256 670,7 tys. zł,
- 3.3. – jeden projekt o wartości 81 906,1 tys. zł,
- 3.4. – dwa projekty o wartości 41 860,1 tys. zł.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r. rozwiązano 32 umowy⁵⁵, w tym 20 z powodu niedostarczenia przez beneficjenta deklaracji udziału w projekcie gminnych samorządowych instytucji kultury (wymaganej zgodnie z § 2 ust. 11 umowy o dofinansowanie), osiem umów z powodu rezygnacji beneficjenta oraz cztery – na podstawie § 21 ust. 2 pkt 2 umowy o dofinansowanie, tj. ze skutkiem natychmiastowym z powodu stwierdzenia licznych nieprawidłowości w realizacji projektu.

Monitorowanie realizacji projektów

Zgodnie z Porozumieniem trójstronnym zawartym 22 grudnia 2014 r. pomiędzy Ministrem Infrastruktury i Rozwoju, Ministrem Administracji i Cyfryzacji oraz Władzą Wdrażającą Programy Europejskie⁵⁶, do zadań

⁵⁴ Wyjaśnienia z 10 sierpnia 2021 r., dotyczy kontraktacji w całym POPC, nie tylko w III osi.

⁵⁵ O wartości ogółem 80 442,1 tys. zł, w tym wkład UE – 67 723,8 tys. zł.

⁵⁶ CPPC jest stroną Porozumienia trójstronnego w wyniku zmiany nazwy Władzy Wdrażającej Programy Europejskie na Centrum Projektów Polska Cyfrowa na podstawie zarządzenia nr 7

CPPC jako IP należy m.in. bieżące monitorowanie realizacji projektów oraz przygotowanie okresowych i rocznych sprawozdań/wkładów do sprawozdań z realizacji POPC.

Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora CPPC, na potrzeby zarządzania finansowego, monitorowania, kontroli, audytu i ewaluacji programów realizowanych w ramach polityki spójności, wykorzystywany jest Centralny system teleinformatyczny SL2014 (dalej: SL2014). Służy on m.in. do wspierania procesów związanych z obsługą projektu od momentu podpisania umowy o dofinansowanie, ewidencjonowaniem danych dotyczących realizacji programu operacyjnego i obsługą procesów związanych z certyfikacją wydatków. CPPC, poza danymi dostępnymi w SL2014, przesyła do IZ pełne informacje o prowadzonych naborach (dwa razy w miesiącu) oraz dane w zakresie oszczędności, planowanych zmianach w projektach oraz planowanych umowach do podpisania (raz w miesiącu).

Kontrola wykazała, że CPPC przysyłało do IZ, zgodnie z wymogami Porozumienia trójstronnego, okresowe informacje kwartalne oraz wkłady do sprawozdań rocznych za lata 2018–2021, w terminach określonych przez IZ.

Ogólne zasady monitorowania postępu rzeczowego dla wszystkich krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014–2020 i niezbędnych do monitorowania polityki spójności na poziomie Umowy Partnerstwa 2014–2020 są uregulowane w *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014–2020*. Zastępca Dyrektora CPPC wyjaśniła, że monitorowanie postępów w realizacji wskaźników kluczowych oparte jest o dane zagregowane z poziomu projektów, pochodzące z SL2014, obejmujące wartości zadeklarowane do realizacji przez beneficjentów w umowach o dofinansowanie projektów oraz wartości osiągnięte sprawozdawane w kolejnych wnioskach o płatność. Wartości wskaźników sprawozdawane we wnioskach o płatność służą monitorowaniu postępu rzeczowego w projekcie, niezależnie od poziomu finansowego rozliczenia projektu. Monitorowanie postępu rzeczowego w ramach programu operacyjnego jest prowadzone na bieżąco, na wszystkich poziomach wdrażania, równolegle z analizą postępu finansowego. Dane na temat postępów w osiąganiu wskaźników w ramach programu operacyjnego wraz z opisem ewentualnie zidentyfikowanych trudności w realizacji wartości docelowych, a także podjętych działań zaradczych, raportowane są w ramach systemu sprawozdawczości. W zakresie III osi POPC na poziomie IP, wskaźniki są analizowane i monitorowane na dwóch płaszczyznach:

- w odniesieniu do SZOOP i ram wykonania⁵⁷ ustanowionych w programie operacyjnym – aktualny poziom wskaźników wykazywany jest w informacjach kwartalnych i sprawozdaniach rocznych na bazie

Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 17 marca 2015 r. (Dz. Urz. Min. Adm. i Cyfr. poz. 10). Do Porozumienia zostały zawarte cztery aneksy (16 czerwca 2016 r., 29 listopada 2016 r., 18 kwietnia 2017 r., 3 stycznia 2019 r.).

⁵⁷ Ramy wykonania – pośrednie i końcowe cele rzeczowo-finansowe poszczególnych osi priorytetowych zwymiarowane poprzez wskaźniki określone w programie operacyjnym i ich wartości uzgodnione z Komisją Europejską do realizacji w 2018 r. i 2023 r. W niniejszej kontroli pod uwagę zostały wzięte wartości wskaźników planowane do osiągnięcia w 2023 r.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

wartości wskaźników wykazanych w zatwierdzonych wnioskach o płatność oraz w oparciu o dane zagregowane z poziomu projektów pochodzące z SL2014;

- w odniesieniu do każdego projektu – analiza osiąganych wartości wskaźników produktu i rezultatu dokonywana jest na bieżąco na podstawie weryfikacji składanych przez beneficjentów wniosków o płatność.

Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora CPPC, do ram wykonania brane są pod uwagę łącznie wskaźniki produktu z działania 3.1 i 3.2, tj. *liczba osób objętych działaniami szkoleniowymi w zakresie korzystania z internetu (w tym z e-usług) oraz liczba osób objętych szkoleniami/doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych*.

W Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa na lata 2014–2020⁵⁸, wartość docelowa dla wskaźnika produktu *Liczba osób objętych działaniami szkoleniowymi w zakresie korzystania z internetu (w tym e-usług)* dla regionów słabiej rozwiniętych wynosi 407 342 osoby, natomiast dla regionów lepiej rozwiniętych – 29 854 osoby. Według danych CPPC, na dzień 30 czerwca 2021 r., wartość tych wskaźników wyniosła odpowiednio 252 629 osób (co stanowi 62,0% wartości docelowej) oraz 19 015 osób (tj. 63,7% wartości docelowej). Jak wyjaśniła Dyrektorka DKC, wartości powyższych wskaźników *obejmują wnioski zatwierdzone w systemie SL2014-2020 (...) część wniosków, w których jest zraportowane osiągnięcie wskaźników, jest złożona przez beneficjentów (...) i podlega weryfikacji przez opiekunów projektów. Wskaźniki z wniosków niezatwierdzonych nie są ujmowane w informacjach kwartalnych (półrocznych) i nie agregowane są w stosunku do ustalonych wartości ram wykonania programu*.

Dla III osi POPC, w SZOOP określone zostały 63 wskaźniki produktu oraz 60 wskaźników rezultatu bezpośredniego, tj. łącznie 123 wskaźniki, z tym, że dla 70 wskaźników w działaniu 3.2 nie zostały wskazane wartości docelowe. Zastępca Dyrektora CPPC wyjaśniła, że docelowa wartość tych wskaźników zostanie oszacowana przez IZ.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, wyjaśnił w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵⁹ (dalej: ustawa o NIK), że *specyfika działania, w tym zmiany koncepcji wprowadzane w odpowiedzi na bieżące potrzeby realizacji działania 3.2 spowodowały o nieujmowaniu tych wartości w SZOOP na wstępnym etapie realizacji działania. (...) Wartości docelowe zostaną wprowadzone do SZOOP do końca III kwartału br. (...) Nazwy wskaźników zostały określone a definicje są uzgodnione. W przypadku celów, wartości są określone na podstawie analizy, w której wzięty jest pod uwagę przede wszystkim aktualny stan wdrażania działania, tj. dane z umów o dofinansowanie*.

⁵⁸ Wersja zaakceptowana decyzją Komisji Europejskiej z dnia 5 grudnia 2014 r. ze zmianami z 15 lutego 2017 r., 12 marca 2018 r., 13 sierpnia 2020 r., 22 października 2020 r. oraz 27 lipca 2021 r. <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/strony/o-programie/dokumenty/program-polskacyfrowa-2014-2020/>.

⁵⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Zdaniem NIK istnieje potrzeba określania wartości wskaźników już na początkowym etapie realizacji projektów, co pozwoli na sprawniejsze zarządzanie przedsięwzięciem i osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Na dzień 30 czerwca 2021 r. zrealizowanych (w 100% lub powyżej) zostało sześć wskaźników produktu⁶⁰ określonych w SZOOP. Wartość jednego wskaźnika produktu dla działania 3.4 – *liczba kampanii edukacyjno-informacyjnych dotyczących TIK* wyniosła 0. Siedem wskaźników dla działania 3.1 zrealizowano na poziomie powyżej 50%. Wykonanie pozostałych 39 wskaźników wyniosło od 15% do 48% wartości docelowej.

Dyrektor DKC wyjaśniła, że mając na uwadze wszystkie zakontraktowane umowy, do końca 2023 r. zostanie przeszkolonych łącznie około 630 tys. osób. Dyrektor DKC dodała, że CPPC jako IP na bieżąco monitoruje postęp rzeczowy projektów, w tym poziom osiągnięcia wskaźników określonych w SZOOP w celu zarządzania ryzykiem ich niezrealizowania i podjęcia odpowiednich środków zaradczych. Zdaniem Dyrektora DKC, takie ryzyko nie występuje (na dzień udzielania wyjaśnień, tj. 15 czerwca 2021 r.).

Zgodnie z informacją kwartalną za II kwartał 2021 r. przekazaną przez CPPC do IZ, szacowany na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie zakładany poziom docelowy dla 32 wskaźników był na poziomie powyżej 100% wartości docelowej, dla sześciu wskaźników – na poziomie powyżej 90% wartości docelowej, natomiast dla pozostałych 15 wskaźników – od 65% do 88% wartości docelowej.

W ramach realizacji projektów w III osi POPC zidentyfikowano następujące problemy:

- niska frekwencja na szkoleniach,
- lokalnie niska partycypacja gmin w projektach grantowych,
- utrudnienia w prowadzeniu szkoleń związane z pandemią COVID-19 (bardzo niska frekwencja na szkoleniach, ograniczenie liczby osób) w okresie marzec 2020–kwiecień 2021.

W związku z tym CPPC na bieżąco monitoruje postęp w realizacji wskaźników i podejmowało działania w celu ograniczenia problemów i ryzyk, w tym prowadziło cyklicznie działania promocyjne zachęcające do udziału w szkoleniach oraz działania zachęcające gminy do partycypacji w projektach grantowych (promocja na Facebook-u i innych kanałach społecznościowych, działania wspólne z Ministerstwem Cyfryzacji, spotkania bezpośrednie z reprezentantami gmin). Dodatkowo CPPC, w związku z pandemią COVID-19 wydłużyło realizację 86 projektów (o trzech do 16 miesięcy) oraz wprowadziło modyfikacje w zakresie prowadzenia szkoleń, polegające głównie na realizacji szkoleń w formie zdalnej lub hybrydowej, wydłużeniu czasu trwania zajęć on-line, wynajęciu platformy do realizacji szkoleń, wprowadzeniu szkoleń z obsługi platformy do szko-

Problemy w realizacji projektów III osi POPC, w tym związane z pandemią COVID-19

⁶⁰ Z uwzględnieniem wskaźników w działaniu 3.3 Liczba zaproponowanych rozwiązań problemów społ.-gosp. przez programistów/zespoły (dla regionów lepiej i słabiej rozwiniętych), który wg wyjaśnień Zastępcy Dyrektora CPPC zostały osiągnięte, jednakże nie wykazane w systemie SL2014 (system nieprawidłowo zaciąga zagregowane dane).

leń *on-line*, rezygnacji z zajęć wyjazdowych. Ponadto w 11 projektach wprowadzono modyfikacje w zakresie prowadzenia szkoleń bez zmiany terminu ich realizacji. Zastępca Dyrektora CPPC wyjaśniła, że działania podjęte przez IP związane z problemami związanymi z pandemią COVID-19, oparte były na dwóch dokumentach, tj. ustawie z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 r.⁶¹, na podstawie której automatycznie wydłużono terminy składania wniosków o płatność o 30 dni i realizację projektów o co najmniej 90 dni oraz informacji o częściowym zawieszeniu stosowania wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach EFRR, EFS i Funduszu Spójności na lata 2014–2020 z dnia 19 maja 2020 r. (m.in. wprowadzającą ułatwienia w zakresie zakupu sprzętu na doposażenie stanowisk pracy i zatrudniania własnych pracowników na umowy cywilno-prawne). Według wyjaśnień Dyrektor DKC, projekty co do zasady nie są opóźnione, a jedynie przesunięte w czasie i nie ma zagrożenia nieosiągnięcia wskaźników ustanowionych w ramach wykonania POPC, ani zagrożenia niewydatkowania dostępnej alokacji.

Główne problemy zgłaszane przez beneficjentów związane były z obostrzeniami związanymi z zamkniętymi szkołami i instytucjami kultury, ograniczeniami w grupowaniu się ludzi na szkoleniach oraz niechęcią (obawą) brania udziału w projektach podczas pandemii COVID-19.

Kontrole i audyty zewnętrzne w CPPC

W okresie od 1 stycznia 2018 r. w CPPC prowadzone były 23 kontrole i audyty zewnętrzne, obejmujące swoim zakresem III oś POPC, z czego 18 zostało zakończonych.

Badaniem NIK w zakresie realizacji przez CPPC sformułowanych po ww. kontrolach zaleceń i sposobu ich wykonania zostało objętych pięć audytów⁶², w ramach których sformułowano 26 zaleceń. Zalecenia dotyczyły m.in.: terminowego wprowadzania danych do systemu SL (w zakresie m.in.: zawartych porozumień, wyników kontroli, wniosków o płatność), przestrzegania terminów dotyczących publikacji listy rankingowej, zmiany oceniania kryteriów dotyczących pomocy publicznej (powierzenie formułowania oceny ekspertom, uszczegółowienie uzasadnień do ocen, wprowadzenie testu pomocy publicznej), rozszerzenia list sprawdzających, ujednolicenia informacji zawartych w kartach pracy i delegacjach służbowych, uzupełnienia procedur, dotrzymania terminów weryfikacji wniosków o płatność. Z dokumentów przekazanych przez IP do IZ wynika, że zalecenia zostały zrealizowane.

Kontrole i audyty prowadzone przez CPPC w zakresie realizacji projektów beneficjentów

W okresie II półrocze 2017–I półrocze 2021 r. CPPC, jako Instytucja Pośrednicząca, przeprowadziło u beneficjentów III osi POPC 55 kontroli planowych oraz 31 kontroli doraźnych. W przypadku 22 kontroli

⁶¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 986.

⁶² Audyt gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach POPC na lata 2014–2020 (kwiecień–czerwiec 2018 r.); Audyt systemu – audyt w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach POPC (lipiec 2018 r.–luty 2019 r.); Audyt gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach POPC na lata 2014–2020 (marzec–wrzesień 2019 r.); Kontrola systemowa w ramach POPC (czerwiec–wrzesień 2019 r.) oraz Kontrola systemowa w ramach POPC (czerwiec–wrzesień 2020 r.).

IP stwierdziła istotne nieprawidłowości, m.in. w zakresie kwalifikowalności wydatków. W wyniku przeprowadzonych kontroli, CPPC rozwiązało cztery umowy w trybie natychmiastowym z powodu stwierdzenia licznych nieprawidłowości podczas realizacji projektów (nieprawidłowości dotyczyły m.in. udzielania zamówień w sposób naruszający postanowienia umowy, braku wniesienia wkładu własnego, poniesienia wydatków uznanych za niekwalifikowane, braku udokumentowania stopnia osiągnięcia wskaźników) oraz niezrealizowania zaleceń pokontrolnych przez beneficjenta. Kontrola NIK wykazała, że CPPC prawidłowo monitorowało realizację zaleceń pokontrolnych przez beneficjentów.

5.3. Działania Ministra Edukacji i Nauki na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

W latach 2018–2021 (do dnia zakończenia kontroli)⁶³ Minister Edukacji Narodowej, a następnie Minister Edukacji i Nauki (od 19 października 2020 r.) podejmował działania na rzecz opracowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych w procesie nauczania, o których mowa w dokumentach strategicznych i przyjętych programach. Działania te sprzyjały podniesieniu kompetencji cyfrowych w zakresie edukacji.

Minister Edukacji i Nauki podejmował działania na rzecz opracowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych w procesie nauczania, które sprzyjały podniesieniu kompetencji cyfrowych

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania opracował i przyjął do wdrożenia koncepcję podnoszenia kompetencji cyfrowych przez nauczycieli wraz z harmonogramami przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych. Wprowadził nowe rozwiązania dotyczące procesów nauczania oraz modyfikacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Ponadto, przygotował materiały edukacyjne dla szkół. Na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej⁶⁴ opublikowano 62 e-podręczniki oraz około 30 tys. innych elektronicznych materiałów edukacyjnych do kształcenia ogólnego i zawodowego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. W latach 2018–2021 w szkoleniach podnoszących kompetencje cyfrowe oraz innych formach doskonalenia zawodowego uczestniczyło ponad 580 tys. nauczycieli. Minister identyfikował również problemy mające wpływ na podnoszenie kompetencji cyfrowych oraz na sprawne opracowanie i udostępnienie cyfrowych materiałów edukacyjnych dla szkół,

⁶³ Czynności kontrolne prowadzono w jednostce do 27 sierpnia 2021 r. Ministerstwo Edukacji i Nauki powstałe z dniem 1 stycznia 2021 r. w wyniku przekształcenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej. Zgodnie z zakresem działania ustalonym przez Prezesa Rady Ministrów, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego kierował do 18 października 2020 r. działem administracji rządowej – Szkolnictwo wyższe i nauka, a także był dysponentem budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka i części 67 – Polska Akademia Nauk. Natomiast stosownie do zakresu działania ustalonego przez Prezesa Rady Ministrów, Minister Edukacji Narodowej kierował do 18 października 2020 r. działem administracji rządowej – Oświata i wychowanie, a także był dysponentem budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie. Od 19 października 2020 r. działami administracji rządowej – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz Oświata i wychowanie kieruje Minister Edukacji i Nauki, który jest dysponentem budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk.

⁶⁴ <https://zpe.gov.pl/> – platforma edukacyjna zapewniająca bezpłatny dostęp dla uczniów i nauczycieli do e-materiałów edukacyjnych na poziomie edukacji wczesnoszkolnej (klasy 1–3), szkoły podstawowej (klasy 4–8), szkoły ponadpodstawowej.

między innymi poprzez badania ewaluacyjne zakończonych programów oraz analizę informacji z przeprowadzonych kontroli, z ankiet oraz napływających skarg.

Zdaniem NIK, monitorowanie przez Ministra stopnia osiągnięcia wskaźników programowych w poszczególnych projektach POWER: *Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego służących rozwijaniu kompetencji kluczowych* było jednak niewystarczające, bowiem nie opracowano wskaźników rezultatów do oceny e-materiałów skierowanych do szkół, co nie pozwala na ocenę skuteczności umieszczenia e-materiałów do kształcenia ogólnego na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania prowadził działania komunikacyjno-informacyjne w celu podniesienia kompetencji cyfrowych nauczycieli głównie za pomocą stron internetowych i mediów społecznościowych. NIK zwraca uwagę, że nie dokonywano analizy potrzeb w zakresie promocji możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli, nie zdefiniowano docelowej grupy odbiorców, do których skierowana byłaby promocja, jak też nie monitorowano, ani nie oceniano rezultatów działań promocyjnych w zakresie informowania o możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych.

Działania Ministra w zakresie działu *Szkolnictwo wyższe i nauka* objęły uruchomienie ogólnopolskiej platformy edukacyjnej Navoica służącej opracowywaniu i udostępnianiu materiałów cyfrowych w postaci kursów interdyscyplinarnych, przygotowywanych przez podmioty systemu szkolnictwa wyższego, w tym uczelnie. Na platformie tej zamieszczono również kursy skierowane do nauczycieli akademickich podnoszące kompetencje cyfrowe. NIK zwraca uwagę, że Minister nie opracował koncepcji dotyczącej przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych kadry akademickiej, wskazując jako przyczynę „autonomię uczelni”. Warto zauważyć, że z wyników doraźnego badania dotyczącego kształcenia na odległość w czasie zawieszenia zajęć dydaktycznych wynika, że jedynie 15% zdalnych zajęć prowadzonych było przy wykorzystaniu materiałów i kursów zewnętrznych, a 72% uczelni biorących udział w badaniu nie dysponowało otwartymi zasobami edukacyjnymi (typu e-podręcznik) oraz całymi kursami.

5.3.1. Oświata i wychowanie

Strategie dotyczące informatyzacji szkół i podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli

Zadanie dotyczące przygotowania, realizacji i aktualizacji strategii w zakresie informatyzacji szkół, Minister przydzielił Departamentowi Podręczników, Programów i Innowacji-obecnie Departament Programów Nauczania i Podręczników (DPNP)⁶⁵. Zadanie to, nie było realizowane na bazie opracowania w formie opisowej, formalnie nazywanego

⁶⁵ Zarządzenie Ministra z dnia 10 marca 2016 r. oraz Zarządzenie Ministra z dnia 10 listopada 2020 roku.

„strategią” lub „planem”, lecz na podstawie projektu strategicznego pt.: „Edukacj@ w społeczeństwie cyfrowym”, opracowanego z uwzględnieniem zapisów w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju⁶⁶.

Projekt był elementem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego⁶⁷ (SRKL) oraz Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Najważniejsze wyzwania rozwojowe, na które odpowiadały zaplanowane w tym projekcie działania to rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli, doskonalenie systemu edukacji w kierunku kształcenia z wykorzystaniem nowoczesnych technologii oraz zasobów cyfrowych, oraz lepsze dopasowanie do wymagań stawianych przez współczesny rynek pracy. Oczekiwany efektami zaplanowanych w tym projekcie działań na lata 2017–2024 były m. in.: poprawa jakości kapitału ludzkiego i społecznego, przygotowanie młodych ludzi do bycia „cyfrowymi obywatelami”, podniesienie poziomu innowacyjności polskiej gospodarki oraz lepsze dopasowanie procesu kształcenia do potrzeb nowoczesnej gospodarki.

W związku z pracami nad Krajowym Programem Odbudowy i Zwiększania Odporności, Minister zadeklarował opracowanie uaktualnionego kompleksowego dokumentu opisującego kierunki cyfryzacji obszaru edukacji, który będzie obejmował zarówno rozwój umiejętności cyfrowych, jak i standardy dot. wyposażenie szkół i nauczycieli w infrastrukturę cyfrową oraz materiały i narzędzia dydaktyczne w wersji elektronicznej⁶⁸.

W ramach zaplanowanych działań w latach 2018–2021 nauczyciele brali udział w różnego rodzaju szkoleniach dotyczących podnoszenia kompetencji cyfrowych, wprowadzono nową postawę programową uwzględniającą od I klasy aż do klasy maturalnej rozwój kompetencji cyfrowych opracowano i umieszczono na ZPE e-materiały edukacyjne, zrealizowano program pn. „Aktywna tablica” przekazując do szkół sprzęt informatyczny.

Obszar technologii informacyjnej i kompetencji cyfrowych był każdego roku uwzględniany w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa. I tak, w roku szkolnym (2020/2021) jednym z podstawowych kierunków tej polityki było *wykorzystanie w procesach edukacyjnych narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia na odległość*, a także *Bezpieczne i efektywne korzystanie z technologii cyfrowych*⁶⁹. W roku szkolnym 2019/2020: *Rozwijanie kreatywności, przedsiębiorczości i kompetencji*

⁶⁶ Projekt wpisywał się w następujące kierunki interwencji: Obszar: „Rozwój innowacyjnych firm”, kierunki interwencji: „Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w narodowym systemie innowacji”. Obszar: „Kapitał ludzki i społeczny”, kierunek interwencji: „Lepsze dopasowanie edukacji i uczenia się do potrzeb nowoczesnej gospodarki”.

⁶⁷ Projekt był elementem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego na lata 2017–2030. W karcie działania SRKL, MEN podał datę rozpoczęcia realizacji działania na 1 IX 2017 r. oraz zakończenia realizacji działania na 31 VIII 2024 r.

⁶⁸ Informację o opracowaniu kompleksowego dokumentu, opisującego działania w obszarze cyfryzacji edukacji, który będzie obejmował zarówno kwestie rozwoju umiejętności cyfrowych, jak i standardy, dotyczące wyposażenia szkół w infrastrukturę cyfrową, Ministerstwo Edukacji i Nauki zamieściło w projekcie Krajowego Planu Odbudowy. Projekt dokumentu, zawierającego stosowne zapisy (na stronach 409–410), dostępny jest na stronie internetowej rządu pod adresem: <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/czym-jest-kpo2>.

⁶⁹ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podstawowe-kierunki-realizacjipolityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-2020-2021>

cyfrowych uczniów, w tym bezpieczne i celowe wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego⁷⁰ w roku szkolnym 2018/2019: Rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli. Bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z zasobów dostępnych w sieci⁷¹; w roku szkolnym 2017/2018: Podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej. Bezpieczeństwo w Internecie. Odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych⁷².

W SRKL na lata 2017–2024 określono procent nauczycieli uczestniczących w działaniach podnoszących ich kompetencje w zakresie realizacji podstawy programowej z wykorzystaniem nowoczesnych pomocy dydaktycznych i metod nauczania – na 30% nauczycieli zatrudnionych w systemie oświaty.

Po zakończeniu realizacji rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2017–2019 – „Aktywna tablica” przeprowadzono badanie ewaluacyjne programu⁷³ w celu zweryfikowania czy założone w programie cele dotyczące wspierania rozwoju kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli oraz procesu cyfryzacji szkół przez udzielenie wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych zostały osiągnięte. Badanie potwierdziło, że zakup nowoczesnych pomocy dydaktycznych, a tym samym możliwość wykorzystania nowych technologii w procesie kształcenia są korzystne dla różnych aspektów rozwoju kompetencji oraz umiejętności uczniów i nauczycieli. W wyniku przeprowadzonej przez Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) ewaluacji sformułowano również cztery rekomendacje, które dotyczyły: kontynuacji i rozszerzenia programu dla szkół ponadpodstawowych, możliwości zakupu oprogramowania i innych materiałów edukacyjnych wykorzystujących TIK, wsparcia dla nauczycieli, w szczególności w postaci doskonalenia zawodowego oraz sposobu monitorowania i ewaluacji programu. Rekomendacje te zostały uwzględnione podczas tworzenia II edycji programu. Nowa edycja programu „Aktywna tablica” na lata 2020–2024 uwzględnia w procesie wspierania szkół, mechanizm promujący szkoły, których nauczyciele podnoszą swoje umiejętności cyfrowe. Wyniki ww. ewaluacji IBE wskazywały również, że szkoły, zarówno podstawowe, jak i ponadpodstawowe, nadal odczuwają niedobór nowoczesnego sprzętu elektronicznego, w tym narzędzi do pracy dla nauczycieli. Dlatego w kolejnej edycji programu rozszerzono katalog sprzętu możliwego do zakupu o komputery przenośne oraz o zestawy do prowadzenia zajęć w formie zdalnej z sali lekcyjnej.

⁷⁰ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/plan-nadzoru-pedagogicznegoministra-edukacji-narodowej-na-rok-szkolny-2019-2020>

⁷¹ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podstawowe-kierunki-realizacjipolityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-2018-2019>

⁷² <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podstawowe-kierunki-realizacjipolityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-2017-2018>

⁷³ Badanie ewaluacyjne końcowe pn. „Ocena efektów działań realizowanych przez szkoły w ramach Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2017–2019 „Aktywna tablica” przeprowadzone w 2019 r. przez Instytut Badań Edukacyjnych.

Przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli⁷⁴ zobowiązywały dyrektorów szkół m.in. do: określania w każdym roku potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego z uwzględnieniem ich wniosków o dofinansowanie opłat pobieranych przez uczelnie za studia lub studia podyplomowe, składania do organu prowadzących wniosków o dofinansowanie w części lub w całości form doskonalenia, w tym także studiów lub studiów podyplomowych kształcących nauczycieli. Zgodnie z ww. przepisami, organ prowadzący miał obowiązek opracować na każdy rok – uwzględniając wnioski dyrektorów szkół – plan dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli ze środków wyodrębnionych⁷⁵.

Podnoszenie
kompetencji cyfrowych
przez nauczycieli

Minister nie wprowadził standaryzacji kompetencji metodyczno-cyfrowych nauczycieli zapewniających formalne powiązanie awansu zawodowego nauczyciela z zaliczeniem oddzielnego egzaminu potwierdzającego posiadanie tych kompetencji. Według wyjaśnień Dyrektora Departamentu Kształcenia Ogólnego (DKO): *Zgodnie ze standardami kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie umiejętności⁷⁶, absolwent studiów m.in. potrafi dobierać, tworzyć i dostosowywać adekwatne do zróżnicowanych potrzeb uczniów materiały i środki, w tym z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej.*

Minister określił natomiast wymagania niezbędne dla nauczycieli ubiegających się o poszczególne stopnie awansu i wskazał na konieczność korzystania przez nauczycieli z technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania⁷⁷. Dla nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego wymagania niezbędne do uzyskania odpowiednio stopnia nauczyciela kontraktowego i stopnia nauczyciela mianowanego obejmują umiejętność korzystania w pracy, zwłaszcza w trakcie prowadzonych zajęć, z narzędzi multimedialnych i informatycznych. Natomiast nauczyciel mianowany ubiegający się o stopień awansu nauczyciela dyplomowanego w okresie stażu powinien m.in. podejmować działania mające na celu doskonalenie warsztatu pracy, w tym umiejętności stosowania technologii informacyjnej i komunikacyjnej. Wymagania niezbędne do uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego obejmowały zaś umiejętność wykorzystania w pracy metod aktywizujących ucznia oraz narzędzi multimedialnych i informatycznych, sprzyjających procesowi uczenia się.

⁷⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe (Dz. U. poz. 1653).

⁷⁵ Art. 70a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 1762).

⁷⁶ Od 2003 r. standardy kształcenia nauczycieli, w tym obowiązujące obecnie standardy określone rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 890), uwzględniają obowiązkowe przygotowanie nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej.

⁷⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 stycznia 2018 r. w sprawie uzyskiwania stopnia awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz. U. z 2020 r. poz. 2200).

Nauczyciele ubiegający się o stopnie awansu zawodowego zobligowani byli do podnoszenia swoich kompetencji cyfrowych oraz do wykazania się umiejętnością korzystania w swojej pracy z TIK. Spełnienie wymagań było weryfikowane przez komisje kwalifikacyjne i egzaminacyjne⁷⁸.

Minister nie przewidział weryfikacji zdobywanych kompetencji cyfrowych poprzez zdobywanie certyfikatów potwierdzających nabycie określonych umiejętności. Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DPNiP: [...] *wprowadzenie certyfikacji umiejętności cyfrowych nauczycieli nie jest konieczne, ponieważ skuteczniejszym rozwiązaniem jest sprawdzenie w praktyce, czy uczestnik szkolenia opanował zakładane umiejętności*. Ponadto jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DPNiP certyfikowanie, np.: przy pomocy wystandaryzowanych testów ECDL⁷⁹, może być przydatne (tak, jak w przypadku np.: egzaminów zewnętrznych) do określenia poziomu opanowania konkretnych umiejętności danej osoby w stosunku do pozostałej grupy, która przystępuje do tego samego egzaminu, natomiast w przypadku tak dynamicznej dziedziny, jak cyfryzacja, niezbędne jest ciągłe doskonalenie swoich umiejętności, co sprawia, że metoda, oparta na bieżącym wsparciu nauczycieli w rozwijaniu ich umiejętności cyfrowych przez bardziej doświadczonych kolegów lub trenerów wydaje się bardziej uzasadniona.

Powyższy mechanizm został wprowadzony m.in. w projekcie *Lekcja: Enter* – w trakcie szkolenia nauczyciele opracowywali modyfikacje swoich programów nauczania (rozszerzenie o elementy TIK w tematach lekcji, w których zastosowanie technologii wpływa pozytywnie na efekty kształcenia), scenariusze i e-materiały do zajęć z wybranych tematów wspieranych TIK⁸⁰. Od 2019 r. do końca lipca 2021 r. 25 899 nauczycieli skorzystało ze szkoleń w ramach projektu *Lekcja: Enter* z grupy docelowej 75 000 (z czego 11 550 – 15,4% ukończyło poziom zaawansowany).

W Ministerstwie nie sporządzano oddzielnego planu działań w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli, ponieważ wsparcie nauczycieli w tym zakresie było planowane w corocznie przygotowywanym i zatwierdzanym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w planie pracy Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE).

⁷⁸ Na podstawie § 8 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli jednym z obowiązkowych wymagań na stopień nauczyciela dyplomowanego jest wykazanie się umiejętnością wykorzystania w pracy metod aktywizujących ucznia oraz narzędzi multimedialnych i informatycznych, sprzyjających procesowi uczenia się. Natomiast zgodnie z § 12 ww. rozporządzenia komisja kwalifikacyjna dla nauczyciela ubiegającego się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego i komisja egzaminacyjna zapoznaje się z oceną dorobku zawodowego i sprawozdaniem z realizacji planu rozwoju zawodowego oraz odpowiednio przeprowadza rozmowę albo egzamin, podczas których nauczyciel m.in. prezentuje swoją wiedzę i umiejętności, w szczególności przez: wykonanie zadania z użyciem narzędzi multimedialnych.

⁷⁹ Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych.

⁸⁰ Mechanizm weryfikacji w praktyce zdobytych przez nauczycieli nowych umiejętności zastosowano również m.in. przy wdrażaniu projektów z działania 3.2 POPC pn. *Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej* (Nabór I, II i IV dotyczący wsparcie rozwoju kompetencji nauczycieli w zakresie nauczania programowania w klasach I–III). Instytucją Pośredniczącą dla realizowanych projektów jest Centrum Projektów Polska Cyfrowa. MEiN nie jest stroną umów i nie realizuje tych projektów.

Ponadto Minister zobowiązał publiczne placówki doskonalenia nauczycieli⁸¹, do realizacji doskonalenia nauczycieli w zakresie wynikającym z ustalonych kierunków polityki oświatowej państwa oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty. Placówki doskonalenia miały obowiązek przygotowywać na każdy rok szkolny plan pracy placówki i sprawozdanie z wykonania planu pracy. Przepisy te zobowiązywały także ORE – placówkę doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym prowadzoną przez Ministra Edukacji i Nauki – do udzielania wsparcia publicznym placówkom doskonalenia nauczycieli oraz bibliotekom pedagogicznym, a także nauczycielom – doradcom metodycznym w realizacji tych działań.

Minister dokonał szacunku kosztów jakie należy ponieść na podnoszenie poziomu kompetencji cyfrowych. W SRKL oszacowano środki na cyfrowe zasoby w wysokości 27,5 mln zł na e-materiały do kształcenia ogólnego oraz 77 mln zł na stypendia Premiera. Ponadto 320 mln zł przewidziano na Internet dla szkół oraz ponad 150,4 mln zł unijnych funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na e-materiały do kształcenia ogólnego.

Działania te były finansowane zarówno ze środków budżetowych, jak i w ramach projektów współfinansowanych ze środków europejskich⁸².

Minister zarówno w strukturze organizacyjnej Ministerstwa, jak i w zakresie upoważnień swoich zastępców (Sekretarzy i Podsekretarzy stanu)⁸³ uwzględnił zadania dotyczące kompetencji cyfrowych. Zarządzeniem z dnia 10 listopada 2020 roku⁸⁴ przydzielił Departamentowi Podręczników, Programów i Innowacji (DPPI) zagadnienia i sprawy dotyczące kompetencji cyfrowych⁸⁵. Po utworzeniu Ministerstwa Edukacji i Nauki⁸⁶ na podstawie zarządzenia Ministra⁸⁷ zadania z tego obszaru również przydzielono DPNiP⁸⁸.

⁸¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. poz. 1045, ze zm.).

⁸² W Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa, w związku z realizacją projektu *Lekcja: Enter* w latach 2019–2023 zaplanowano wydatki w wysokości 48 955 499,00 zł. Środki Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój przeznaczone na realizację w latach 2020–2021 projektu pn. Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość wyniosły 50 499 974,54 zł. W projekcie programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021–2027 na działania związane z podnoszeniem kompetencji nauczycieli oraz kadry kierowniczej jednostek systemu oświaty zaplanowano ok. 145 mln zł.

⁸³ Minister Zarządzeniem z dnia 4 grudnia 2017 r. określił również zakres czynności dla Sekretarza stanu i dla podsekretarzy stanu dotyczący edukacji informatycznej i informatyzacji szkół, tworzenia w Polsce społeczeństwa informacyjnego, nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji oraz udział w pracach Komitetu Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji.

⁸⁴ Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej (Dz. Urz. MEiN poz. 8).

⁸⁵ Między innymi: realizacji zadań związanych z budową i rozwojem społeczeństwa informacyjnego w obszarze edukacji, z uwzględnieniem przedsięwzięć dotyczących bezpiecznego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych, przygotowywania, realizacji i aktualizacji strategii w zakresie informatyzacji szkół oraz współpracy z Departamentem Kształcenia Ogólnego w sprawach związanych z określaniem standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

⁸⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 2334).

⁸⁷ Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 12 marca 2021 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Edukacji i Nauki (Dz. Urz. MEiN poz. 34).

⁸⁸ Do zakresu działania Departamentu w zakresie kompetencji cyfrowych należało w szczególności:

W kwietniu 2016 roku na wniosek Ministra Edukacji Narodowej zostali powołani wojewódzcy koordynatorzy ds. innowacji w edukacji, którzy wspomagają i koordynują na poziomie województw prace MEiN w zakresie wspierania działalności innowacyjnej oraz rozwijania kompetencji cyfrowych w szkołach i placówkach oświatowych. Wspierają również Ministerstwo Edukacji i Nauki w realizacji zadań w obszarze edukacji wynikających ze Strategii rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DPNiP, wojewódzcy koordynatorzy, dysponujący wieloletnim doświadczeniem i dużą wiedzą z zakresu praktycznego wykorzystania TIK w edukacji, wspomagają szkoły m.in. we wdrażaniu projektów i rozwiązań z zastosowaniem TIK w procesie kształcenia. Jest to np. stosowanie e-materiałów, czy skutecznych metod dydaktycznych aktywizujących uczniów. Koordynatorzy dzielą się z nauczycielami pomysłami na wykorzystanie nowoczesnych narzędzi, które pozwolą podnieść efektywność zajęć i uatrakcyjnić je.

Koordynatorzy wspierali międzyprzedmiotowe projekty oraz zajmowali się wzbogacaniem otwartych zasobów na szkolnych i kuratorskich stronach internetowych. Organizowali konferencje, seminaria, spotkania dla nauczycieli z zakresu podstawy programowej z informatyki oraz wdrażania nowych technologii w szkołach i placówkach. Współpracowali z ośrodkami doskonalenia nauczycieli oraz z Naukową Akademicką Siecią Komputerową (NASK) – przy programie budowy Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej. Współpracowali z MEiN m.in. przy realizacji rządowego programu „Aktywna Tablica”, uczestnicząc w zespołach kwalifikacji wniosków zgłoszonych do objęcia wsparciem finansowym, opracowywali i przekazywali wojewodzie oraz MEiN sprawozdania merytoryczne i finansowe dotyczące programu.

Koncepcje dotyczące
przygotowania
i wykorzystania
cyfrowych materiałów
edukacyjnych w szkołach

Ministerstwo w 2017 r. w SRKL przyjęło koncepcję wytworzenia do 2024 r. w ramach projektów konkursowych realizowanych w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) 70 tys. bezpłatnych i wysokiej jakości e-materiałów. Ponadto, w odniesieniu do projektów współfinansowanych ze środków POWER koncepcje dotyczące przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych opracowywane były w ramach projektów pozakonkursowych Ośrodka Rozwoju Edukacji: *Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego* oraz *Tworzenie e-zasobów do kształcenia zawodowego*. Koncepcje powstawały pod nadzorem departamentów merytorycznych Ministerstwa Edukacji Narodowej⁸⁹.

prowadzenie spraw dotyczących realizacji zadań związanych z budową i rozwojem społeczeństwa informacyjnego w zakresie działu administracji rządowej – oświata i wychowanie, w tym bezpiecznego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych, cyberbezpieczeństwa i współpracy w tym obszarze z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, działalności innowacyjnej i eksperymentalnej w kształceniu ogólnym w zakresie działu administracji rządowej – oświata i wychowanie, w tym inicjowania, koordynowania i promowania innowacyjnych działań i rozwiązań edukacyjnych wspieranych technologiami informacyjno-komunikacyjnymi.

⁸⁹ Departament Kształcenia Ogólnego, Departament Strategii Kwalifikacji i Kształcenia Zawodowego – wcześniej Departament Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, Departament Programów Nauczania i Podręczników – wcześniej Departament Podręczników, Programów i Innowacji.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

W MEiN opracowano koncepcję wraz z harmonogramami przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych. Prace koncepcyjne w tym zakresie prowadziło DPNiP. Nie dokonano całościowego szacunku kosztów tych przedsięwzięć, które – jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DPNiP – „będą finansowane z różnych źródeł (dla których trwają jeszcze prace projektowe – m.in. dotyczy to KPO, programów przyszłej perspektywy finansowej na lata 2021–2027, czy planowania działań w ramach wieloletniego planu finansowego budżetu państwa).

W realizowanych przez beneficjentów w okresie objętym kontrolą projektach w ramach POWER były zawarte koncepcje i harmonogramy dotyczące przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych opracowywane w ramach konkretnych projektów pozakonkursowych ORE. Wyjątkiem były konkursy, dla których koncepcje merytoryczne zostały opracowane przez departament merytoryczny MEiN – Departament Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego [dotyczy konkursów: *Zwiększenie wykorzystania zmodernizowanych treści, narzędzi i zasobów wspierających proces kształcenia zawodowego oraz Tworzenie materiałów multimedialnych (e-zasobów) z zakresu podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej*].

W związku z epidemią COVID-19 skorygowano dotychczasową koncepcję dotyczącą przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych. Zastępca Dyrektora DPNiP wyjaśnił, że „w związku z przeznaczeniem dodatkowych środków na zwalczanie negatywnych skutków pandemii koronawirusa w obszarze edukacji, wartość wskaźnika dotycząca ilości utworzonych e-materiałów edukacyjnych została zwiększona o 4700. Docelowo, w ramach projektów MEiN współfinansowanych ze środków POWER utworzonych zostanie łącznie 18 219 e-materiałów do kształcenia ogólnego (względem pierwotnie zakładanych 13 519 e-materiałów) oraz 950 e-materiałów do kształcenia zawodowego”.

Środki finansowe na realizację projektów w ramach POWER zabezpieczone zostały w budżecie środków europejskich (84,28%) oraz w budżecie środków krajowych (15,72%). Na etapie kontraktacji projektów opracowywano zestawienia standardów i cen rynkowych wybranych wydatków ponoszonych w ramach konkursów, które stanowiły załączniki do regulaminów konkursów oraz były podstawą do oceny kwalifikowalności planowanych wydatków.

Kwestie rozwijania kompetencji cyfrowych były każdego roku uwzględniane w *Podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa*. Również w planach działalności Ministerstwa w latach 2018–2021 uwzględniona została tematyka rozwijania umiejętności cyfrowych. Zagadnienia te znalazły się także w podstawie programowej kształcenia ogólnego w ramach różnych przedmiotów, w szczególności na zajęciach edukacji informatycznej i informatyki. Podstawa programowa wskazywała, że celem kształcenia ogólnego była m.in.: umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi oraz umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji.

Kwestia rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów w polityce oświatowej państwa, w tym w podstawach programowych nauczania

Zastępca Dyrektora DPNP wyjaśnił, że *wymagania podstawy programowej kładą nacisk na rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych, w tym m.in. kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych, innowacyjności oraz kompetencji cyfrowych (w tym również w zakresie bezpiecznego i odpowiedzialnego wykorzystywania nowoczesnych technologii oraz narzędzi i zasobów cyfrowych w codziennym życiu).*

Od 1 września 2017 roku rozpoczął się proces wprowadzania nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkole podstawowej, a od 1 września 2019 r. w szkole ponadpodstawowej. Zmiany objęły również edukację informatyczną. W myśl nowej podstawy programowej, informatyka jest przedmiotem pomocnym wszystkim przedmiotom i całej szkole w kształtowaniu umiejętności rozumowania, analizowania i rozwiązywaniu problemów. W podstawie programowej wskazuje się, aby nauczyciele stwarzali uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych na zajęciach z różnych przedmiotów. Warunki i sposób realizacji treści podstawy programowej w ramach poszczególnych zajęć zostały uwzględnione w załącznikach do rozporządzeń w sprawie podstawy programowej.

W nowej podstawie programowej wprowadzono zmianę organizacyjną polegającą na ujednoliceniu nazwy przedmiotu „informatyka”⁹⁰. W ramach tych zajęć, na wszystkich etapach edukacji szkolnej określono jednakowe wymagania ogólne, które określają jaką wiedzę i jakie umiejętności ucznia mają być rozwijane w poszczególnych obszarach⁹¹.

Interpretacja celów ogólnych dla poszczególnych etapów kształcenia została zapisana w postaci wymagań szczegółowych⁹². Nowa podstawa programowa wprowadziła naukę programowania od najmłodszych lat z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju ucznia. Realizacja podstawy programowej była obligatoryjna dla wszystkich szkół i placówek systemu oświaty⁹³.

Najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej to m.in. kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie. Nabywanie kompetencji cyfrowych przy realizacji podstawy programowej⁹⁴ w szkole podstawowej odbywa się poprzez:

⁹⁰ W edukacji wczesnoszkolnej jest ona ujęta pod nazwą „edukacja informatyczna”.

⁹¹ Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera oraz innych urządzeń cyfrowych: układanie i programowanie algorytmów, organizowanie, wyszukiwanie i udostępnianie informacji, posługiwanie się aplikacjami komputerowymi, posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi, w tym znajomość zasad działania urządzeń cyfrowych i sieci komputerowych oraz wykonywania obliczeń i programów, rozwijanie kompetencji społecznych, takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych oraz zarządzanie projektami.

⁹² Opis wymagań szczegółowych ma charakter spiralny (przyrostowy) – na każdym etapie edukacyjnym wymaga się od uczniów umiejętności zdobytych na wcześniejszych etapach i rozszerza się je o umiejętności nowe.

⁹³ Treści podstawy programowej dla danych zajęć edukacyjnych muszą być uwzględnione w realizowanym przez nauczyciela programie nauczania.

⁹⁴ Określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

- realizację w klasach I–III – *edukacji informatycznej* w ramach edukacji wczesnoszkolnej;
- realizację na II etapie edukacyjnym, obejmującym klasy IV–VIII, przedmiotu informatyka, rozszerzającym zdobyte umiejętności;
- realizację na III etapie edukacyjnym⁹⁵ przedmiotu informatyka, pozwalającego na rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowania, a także przygotowywanie uczniów do dokonywania świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w Internecie, krytycznej analizy informacji, bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej, w tym nawiązywania i utrzymywania opartych na wzajemnym szacunku relacji z innymi użytkownikami sieci, jak również umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich i bezpieczne poruszanie się w cyberprzestrzeni.

Weryfikacja osiągnięć edukacyjnych odbywała się w ramach oceniania wewnątrzszkolnego, którego szczegółowe warunki i sposób określał statut szkoły. Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DPNiP *polegało ono na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego i realizowanych w szkole programów nauczania uwzględniających tę podstawę*. Za jakość procesu dydaktycznego (w tym wprowadzanie i weryfikację umiejętności cyfrowych) prowadzonego w szkole odpowiadał dyrektor szkoły, który powinien weryfikować również wszystkie programy nauczania realizowane w szkole przez nauczycieli.

Ponadto jednym z przedmiotów dodatkowych, które można było zdawać na egzaminie maturalnym była informatyka. Przeciętna liczba absolwentów przystępujących do tego egzaminu w ostatnich 4–5 latach wynosi około 7–8 tys. osób. Z egzaminu z informatyki zwolnieni byli laureaci i finaliści olimpiady informatycznej – w roku szkolnym 2019/2020 było to 50 osób.

Od roku szkolnego 2017/2018 systematycznie wprowadzane były zmiany w nauczaniu edukacji informatycznej. Na etapie edukacji wczesnoszkolnej prowadzona była w formie nauczania zintegrowanego pod nazwą „edukacja informatyczna”, od pierwszej klasy szkoły podstawowej. Drugi etap nauczania wprowadził przedmiot „informatyka”, wdrażany do kolejnych klas, zgodnie z przeprowadzaną reformą edukacji. Od roku szkolnego 2019/2020 zmiany objęły szkoły ponadpodstawowe. Zapisy nowej

Zmiany w procesie nauczania w związku z rozwojem cyfryzacji

podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, ze zm.).

⁹⁵ Określonym w podstawie programowej kształcenia ogólnego: rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, ze zm.).

podstawy programowej odnosiły się również do respektowania prywatności informacji, ochrony danych, praw własności intelektualnej oraz bezpiecznego poruszania się w cyberprzestrzeni.

Skuteczność realizacji obecnie obowiązującej podstawy programowej będzie weryfikowana po ukończeniu pełnego cyklu kształcenia przez pierwszy rocznik realizujący nową podstawę programową. Ewentualne zmiany w podstawach programowych będą dokonywane w oparciu o wyniki planowanej analizy. Zastępca Dyrektora DPNP wskazał, że w latach 2025–2027 w ramach planowanego Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych odbędzie się przegląd podstaw programowych.

Rada ds. Informatyzacji Edukacji

Do 29 grudnia 2020 r. przy Ministrze działała Rada ds. Informatyzacji Edukacji powołana *zarządzeniem Ministra*⁹⁶. Głównym zadaniem Rady było wspieranie Ministra w realizacji działań związanych z wdrażaniem technologii cyfrowych w edukacji oraz doradzanie we wszystkich innych sprawach związanych z problematyką nowoczesnych technologii w edukacji. W skład Rady weszli m.in. przedstawiciele świata akademickiego, dyrektorzy szkół i nauczyciele stosujący technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy w szkole oraz przedstawiciele administracji samorządowej odpowiedzialni za rozwój społeczeństwa informacyjnego. Rada współpracowała lub była autorem m.in. następujących działań: opracowanie nowej podstawy programowej informatyki, przygotowanie rekomendacji odnośnie działań, które powinny być podjęte w nowej perspektywie finansowej w latach 2021–2027, propozycja działań koniecznych do zrealizowania w zakresie zabezpieczenia nauczania na odległość w ramach Tarczy Edukacyjnej, w lipcu 2020 r. opracowanie ramowego programu szkolenia oraz standardów kompetencji cyfrowych dla szkoleń nauczycieli, realizowanych w ramach projektu *Lekcja: Enter*, opracowanie programu studiów podyplomowych dla nauczycieli informatyki, przygotowanie programu szkoleń dla nauczycieli, przygotowujących do edukacji zdalnej (projekt: *Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość*).

Po utworzeniu Ministerstwa Edukacji i Nauki, w miejsce odwołanej w grudniu 2020 r. Rady do Spraw Informatyzacji, Minister w dniu 23 czerwca 2021 r. powołał *Radę do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych w systemach oświaty oraz szkolnictwa wyższego i nauki*⁹⁷.

⁹⁶ Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej nr 2 z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie powołania Rady do spraw Informatyzacji Edukacji (Dz. Urz. MEN z 2012 r. poz. 1), zarządzenie zostało uchylone z dniem 29 grudnia 2020 r.

⁹⁷ Dz. Urz. MEiN z 2021 r. poz. 79. Do głównych zadań Rady należy w szczególności: wspieranie Ministra w zakresie wdrażania technologii cyfrowych w systemach oświaty oraz szkolnictwa wyższego i nauki; przedstawianie Ministrowi rekomendacji dotyczących kierunków działań w systemach oświaty oraz szkolnictwa wyższego i nauki związanych z rozwojem w Polsce społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy; wyrażanie opinii i inicjowanie działań w zakresie edukacji informatycznej, edukacji medialnej i zastosowań technologii informacyjno-komunikacyjnych w systemach oświaty oraz szkolnictwa wyższego i nauki; inicjowanie działań w zakresie podniesienia jakości kształcenia w systemach oświaty oraz szkolnictwa wyższego i nauki z wykorzystaniem narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Minister Edukacji i Nauki w dniu 1 czerwca 2021 roku powołał Zespół do spraw elektronicznych zasobów edukacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego⁹⁸.

Przygotowanie i udostępnianie cyfrowych materiałów edukacyjnych odbywało się przede wszystkim w ramach projektów współfinansowanych w ramach POWER. W celu rozwijania kompetencji cyfrowych nauczycieli i uczniów oraz poszerzenia dostępnej bazy e-materiałów zaplanowano realizację konkursów oraz projektów pozakonkursowych, których zadaniem było tworzenie koncepcji i założeń dla planowanych konkursów, a także merytoryczny odbiór e-materiałów opracowywanych przez beneficjentów projektów konkursowych. Założenia konkursów i projektów pozakonkursowych ujęte zostały w Rocznych Planach Działania Ministerstwa, które uzgadniane były z Instytucją Zarządzającą POWER, tj. z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, oraz członkami Komitetu Monitorującego POWER. Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DPNiP, *dopiero w 2023 r. w Planie Ewaluacji POWER przewidziano badanie ewaluacyjne, celem którego będzie ocena dotychczasowych efektów projektów zrealizowanych w ramach POWER w zakresie oświaty oraz ocena trafności i efektywności (skuteczności) realizowanych projektów.*

Przygotowanie
i udostępnianie
cyfrowych materiałów
edukacyjnych

Po wejściu w życie ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 r.⁹⁹, podjęto decyzję o przygotowaniu trzech projektów realizowanych w trybie nadzwyczajnym, których celem było łagodzenie negatywnych skutków pandemii COVID-19 w obszarze edukacji. Dwa z nich dotyczyły podnoszenia kompetencji cyfrowych oraz opracowania i udostępnienia cyfrowych materiałów edukacyjnych. Projekty realizowane w trybie nadzwyczajnym: wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość oraz rozwój funkcjonalności Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej epodreczniki.pl zwiększających możliwości nauki zdalnej.

⁹⁸ Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 czerwca 2021 roku w sprawie powołania Zespołu do spraw elektronicznych zasobów edukacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (Dz. Urz. MEiN z 2021 r. poz. 68). Do zadań Zespołu należy w szczególności: 1) proponowanie kierunków działań związanych z tworzeniem elektronicznych zasobów edukacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, zwanego dalej „EFS”, 2) wypracowanie propozycji projektów do Rocznych Planów Działania Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 oraz planowanego Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 w zakresie tworzenia elektronicznych zasobów edukacyjnych, 3) proponowanie rozwiązań usprawniających realizację projektów dotyczących tworzenia elektronicznych zasobów edukacyjnych finansowanych z EFS, 4) proponowanie kierunków zmian w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 w zakresie Działania 2.10, 2.14 oraz 2.15, 5) monitorowanie realizacji projektów konkursowych i pozakonkursowych realizowanych w ramach Działania 2.10, 2.14 oraz 2.15 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 oraz w ramach planowanego Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027.

⁹⁹ Dz. U z 2021 r. poz. 986.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej (ZPE)¹⁰⁰ od początku realizacji projektów współfinansowanych w ramach POWER, tj. od 2014 r. do dnia 22 lipca 2021 roku opublikowano 8296 e-materiałów dydaktycznych do 17 przedmiotów kształcenia ogólnego, w tym:

- 2252 e-materiałów dydaktycznych kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego¹⁰¹ (w 2018 roku – 275, w 2019 roku – 1720, w 2020 roku – 257, w 2021 roku – 0);
- 6044 e-materiałów dydaktycznych kształcenia ogólnego przeznaczonych dla III etapu edukacji¹⁰² (w 2018 roku – 94, w 2019 roku – 1035, w 2020 roku – 2361, w 2021 roku – 2554).

Na ZPE znajdują się także 62 e-podręczniki i 3161 zasoby dodatkowe wytworzone w ramach PO KL¹⁰³, 14 378 zasobów przeniesionych z portalu Scholaris.pl¹⁰⁴, 3320 zestawów narzędzi edukacyjnych do wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego (bez podziału na przedmioty), 966 materiałów do kształcenia zawodowego i doradztwa zawodowego (bez podziału na przedmioty).

Infografika nr 5

Działania Ministra Edukacji i Nauki w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych



Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli.

¹⁰⁰ <https://zpe.gov.pl/> – platforma edukacyjna zapewniająca bezpłatny dostęp dla uczniów i nauczycieli do e-materiałów edukacyjnych na poziomie edukacji wczesnoszkolnej (klasy 1–3), szkoły podstawowej (klasy 4–8) i szkoły ponadpodstawowej.

¹⁰¹ II etap edukacyjny – Szkoła Podstawowa (klasy 4–8) z takich przedmiotów jak: plastyka, przyroda, muzyka, język polski, geografia, historia, biologia, wiedza o społeczeństwie, chemia, matematyka, fizyka, informatyka.

¹⁰² II etap edukacyjny – Szkoła Ponadpodstawowa (klasy 1–4) z takich przedmiotów jak: historia sztuki, wiedza o kulturze, język łaciński i kultura antyczna, historia muzyki, język polski, geografia, historia, biologia, wiedza o społeczeństwie, chemia, matematyka, fizyka, informatyka.

¹⁰³ E-podręczniki z takich przedmiotów jak: historia, historia i społeczeństwo, przyroda, język polski, geografia, biologia, wiedza o społeczeństwie, chemia, matematyka, fizyka, informatyka, zajęcia komputerowe, edukacja dla bezpieczeństwa i edukacja wczesnoszkolna oraz zasoby edukacyjne dodatkowe: zasoby uzupełniające e-podręczniki 2661 i zintegrowane z platformą zasoby edukacyjne wytworzone w ramach projektów konkursowych 500.

¹⁰⁴ Zasoby portalu wiedzy Scholaris.pl stanowił zbiór przygotowany w ramach projektu POKL realizowanego w latach 2009–2014, w tym w ramach wychowania przedszkolnego 662, edukacji wczesnoszkolnej 104, szkoły podstawowej 7466, szkoły ponadpodstawowej 6146 z przedmiotów: historia sztuki, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna, język mniejszości narodowej i etnicznej, język obcy nowożytny, język regionalny kaszubski, podstawy przedsiębiorczości, wychowanie do życia w rodzinie, wychowanie fizyczne, muzyka, plastyka, przyroda, technika, język polski, geografia, historia, biologia, wiedza o społeczeństwie, chemia, matematyka, fizyka, informatyka, filozofia, etyka, edukacja dla bezpieczeństwa.

Departament Funduszy Strukturalnych (DFS) Ministerstwa odpowiadał za monitorowanie stopnia osiągnięcia wskaźników programowych w poszczególnych projektach. Dla e-materiałów do kształcenia ogólnego opracowany został jedynie wskaźnik produktu pn. *liczba opracowanych w programie e-materiałów*, natomiast dla e-materiałów do kształcenia zawodowego opracowano tylko wskaźnik produktu pn. *liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów do kształcenia zawodowego*¹⁰⁵.

Wskaźniki rezultatów projektów dotyczących e-materiałów edukacyjnych nie zostały uwzględnione w trakcie prac nad POWER. Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DFS (...) *ze względu na skalę realizowanych zadań (alokacja blisko 200 mln zł oraz oczekiwane efekty w projektach (podpisano umowy na powstanie ponad 18,2 tys. e-materiałów) w opinii MEiN zasadne jest wpisanie do Programu stosownego wskaźnika rezultatu w zakresie e-materiałów*.

NIK zwraca uwagę, że nieprzyjęcie w ramach POWER wskaźników rezultatu – dostarczających informacji o zmianach, jakie nastąpiły po zakończeniu realizacji projektu, w porównaniu z wielkością wyjściową – nie pozwala na ocenę skuteczności podjętych działań w zakresie umieszczenia e-materiałów do kształcenia ogólnego na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej. W trakcie kontroli NIK, Minister w piśmie z dnia 27 lipca 2021 r. do Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej wystąpił o aktualizację wskaźników produktu i rezultatu w ramach konkursów POWER poprzez wprowadzenie wskaźnika umożliwiającego pomiar *odsetka szkół korzystających z opracowanych w programie e-materiałów*.

Jak wynikało z przeprowadzonego przez Ministerstwo badania ewaluacyjnego funkcjonalności e-materiałów opracowanych w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (raport końcowy), częstą przyczyną niekorzystania z e-materiałów jest w przypadku nauczycieli brak chęci i dostrzeganej potrzeby poświęcenia czasu na wyszukiwanie dodatkowych materiałów dydaktycznych (wykraczających poza stosowane podręczniki komercyjne). Nauczycielom brakowało również umiejętności tworzenia własnych materiałów.

Zdiagnozowane problemy Minister rozwiązywał poprzez dalsze organizowanie szkoleń dla nauczycieli oraz prace przygotowawcze dotyczące uruchomienia studiów podyplomowych. Zaplanował również wsparcie dla nauczycieli w ramach Krajowego Planu Odbudowy (doposażenie nauczycieli w komputery przenośne do pracy zdalnej, wyposażenie sal lekcyjnych w zestawy do prowadzenia zajęć w formie zdalnej, rozwój infrastruktury sieciowej na terenie szkół) oraz programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 – FERS.

Ministerstwo prowadziło działania komunikacyjno-informacyjne w celu podniesienia kompetencji cyfrowych nauczycieli głównie za pomocą stron internetowych, mediów społecznościowych oraz Systemu Informacji Oświatowej. Zastępca Dyrektora Departamentu Informacji i Promocji (DIP), wyjaśnił, że ww. działania były realizowane w ramach stałej polityki

Problemy w wykorzystaniu materiałów cyfrowych przez nauczycieli i ich przyczyny oraz działania zaradcze

Działania informacyjno-promocyjne w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli oraz udostępnionych e-materiałów

¹⁰⁵ Oba wskaźniki produktu zostały osiągnięte na minimalnych poziomach – 3380 dla e-materiałów do kształcenia ogólnego i 150 e-materiałów dla kształcenia zawodowego. Stopień osiągnięcia ww. wskaźników badany był według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

informacyjnej i promocyjnej Ministerstwa, z uwzględnieniem konieczności optymalizacji wydatkowania publicznych środków. Wskazał również, że prowadzony był bieżący monitoring działań informacyjno-promocyjnych.

W Ministerstwie nie przyjęto i nie wdrożono odrębnego programu promocji w zakresie możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli.

NIK zwraca uwagę, że nie dokonywano w tym zakresie analizy potrzeb, nie zdefiniowano docelowej grupy odbiorców, do których skierowana byłaby promocja, nie monitorowano ani nie oceniano rezultatów działań promocyjnych w zakresie informowania o możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych.

Departament Funduszy Strukturalnych (DFS) w MEiN – Instytucja Pośrednicząca dla Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w IV kwartale 2020 r. zrealizowała za kwotę 1743,5 tys. zł działania informacyjno-promocyjne dotyczące kształcenia zawodowego, ogólnego oraz uczenia się przez całe życie¹⁰⁶.

Celem tych działań było upowszechnienie wiedzy o zadaniach i celach projektów realizowanych przez Instytucję Pośredniczącą MEiN dotyczących e-materiałów zamieszczanych na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej www.epodreczniki.pl. Grupą docelową tych działań był ogół społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli. Celem szczegółowym działań informacyjno-promocyjnych było budowanie wizerunku nowoczesnych i powszechnie dostępnych oraz bezpłatnych e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego oraz do przedmiotów zawodowych, zamieszczonych na platformie www.epodreczniki.pl oraz opracowanie strategii działań mającej na celu upowszechnienie nawyku korzystania z platformy jako podstawowego, wielofunkcyjnego narzędzia do nauki zdalnej i stacjonarnej, wykorzystywanego przez uczniów, nauczycieli i rodziców. Ponadto Ministerstwo w 2021 r. zorganizowało także dwa konkursy dla szkół i nauczycieli¹⁰⁷, w ramach których jednym z warunków uczestnictwa było przygotowanie relacji z wydarzenia dnia Nowych Technologii w Edukacji czy opisu działalności innowacyjnej za pomocą edytora dostępnego na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej www.zpe.gov.pl.

Instytucja Pośrednicząca MEiN podjęła działania zmierzające do rozszerzenia zaplanowanych na lata 2021-2022 działań informacyjno-promocyjnych dotyczących edukacji włączającej i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

¹⁰⁶ Działania promocyjne dotyczyły następujących obszarów tematycznych: E-materiały/e-podręczniki, Egzamininy zawodowe, Doradztwo zawodowe, Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji, Krajowy System Danych Oświatowych.

¹⁰⁷ Konkurs na najlepsze wydarzenie w ramach Dnia Nowych Technologii w Edukacji w 2021 r. (<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/dzien-nowych-technologii-w-edukacji-2021-zapraszamy-do-udzialu>), Konkurs „Kierunek – innowacja” (<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/konkurs-dla-nauczycieli-szkol-podstawowych-i-ponadpodstawowych-kierunek-innowacja>).

Publiczne placówki doskonalenia nauczycieli zostały zobowiązane¹⁰⁸ do realizacji doskonalenia nauczycieli w zakresie wynikającym z ustalonych przez Ministra kierunków polityki oświatowej państwa oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty¹⁰⁹. Placówki te każdego roku przygotowywały ofertę szkoleniową dla nauczycieli, uwzględniającą szkolenia z zakresu kompetencji informatycznych. Według szacunkowych danych Ministerstwa do 14 lipca 2021 r. łącznie w latach 2018–2021 w szkoleniach dotyczących podnoszenia kompetencji cyfrowych oraz innych formach doskonalenia zawodowego w tym obszarze udział wzięło 583 606 nauczycieli.

Według danych z Systemu Informacji Oświatowej możliwe jest oszacowanie liczby nauczycieli, którzy posiadają kwalifikacje: informatyczne (zawodowe), informatyka (ogólnokształcące), technika komputerowa i teleinformatyka (zawodowe), technologia informacyjna (ogólnokształcące)¹¹⁰. W 2018 roku 54 839 nauczycieli posiadało wskazane powyżej kwalifikacje. Liczba nauczycieli z jakąkolwiek spośród czterech powyższych kwalifikacji w jakimkolwiek typie podmiotu wyniosła 52 176 osób. W 2019 roku 49 456 nauczycieli posiadało wskazane powyżej kwalifikacje. Liczba nauczycieli z jakąkolwiek spośród czterech powyższych kwalifikacji w jakimkolwiek typie podmiotu wyniosła 43 087. W 2020 roku 49 020 nauczycieli posiadało wskazane powyżej kwalifikacje. Liczba nauczycieli z jakąkolwiek spośród czterech powyższych kwalifikacji w jakimkolwiek typie podmiotu wyniosła 42 686 osób.

Poza placówkami doskonalenia nauczycieli, organizowanie i prowadzenie wspomagania szkół w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnej, było także – zgodnie z rozporządzeniem Ministra¹¹¹ – zadaniem obowiązkowym publicznych bibliotek pedagogicznych. Miały one także obowiązek organizowania i prowadzenia wspomagania szkół z uwzględnieniem kierunków polityki oświatowej państwa. Wsparcia nauczycielom w realizacji zadań z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej mogli udzielać także doradcy metodyczni zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli¹¹².

Minister w związku z rekomendacją Rady do spraw Informatyzacji Edukacji przy Ministrze Edukacji Narodowej zaplanował uruchomienie studiów podyplomowych dla nauczycieli informatyki oraz doskonalących studiów podyplomowych z informatyki dla nauczycieli informatyki i nauczycieli

Uwzględnianie przez MEiN potrzeb doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie kompetencji cyfrowych

¹⁰⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. poz. 1196).

¹⁰⁹ Obecnie obowiązek ten określają przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. poz. 1045).

¹¹⁰ Ci sami nauczyciele mogą występować równocześnie w różnych typach podmiotu i/lub z różnymi kwalifikacjami.

¹¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. poz. 369).

¹¹² Od 2019 r., zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli, doradcą metodycznym może być nauczyciel, który oprócz odpowiednich kwalifikacji merytorycznych i metodycznych posiada także umiejętności z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej.

edukacji wczesnoszkolnej. Pomimo zgłoszonej przez uczelnie gotowości realizacji tego zadania, z uwagi na panującą sytuację epidemiczną, zrezygnowano ze zlecenia organizacji studiów podyplomowych w 2020 r. W 2021 r. MEiN wystosowało do uczelni ponownie pisma w sprawie organizacji ww. studiów. W kolejnym roku po uzyskaniu akceptacji senatów uczelni zostaną podpisane umowy i uruchomione środki budżetowe na ten cel.

W ramach projektów *Lekcja: Enter* oraz *Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość* placówki doskonalenia nauczycieli (PDN) szkoliły uczestników obu ww. projektów. Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DPNiP, zaangażowanie PDN przyniesie podniesienie umiejętności cyfrowych pracowników placówek i zwiększy efekty szkoleń, a także umożliwi wykorzystanie już nabytych przez pracowników PDN umiejętności w kolejnych działaniach MEiN.

Zaplanowane
i zrealizowane wydatki
na podnoszenie
kompetencji
cyfrowych nauczycieli
oraz opracowanie
i udostępnienie
e-materiałów

W okresie objętym kontrolą planowane kwoty wydatków (po zmianach) w MEiN w ramach części 30 – *Oświata i wychowanie* na sfinansowanie podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli oraz opracowania i udostępniania cyfrowych materiałów edukacyjnych wyniosły łącznie 308 252 tys. zł, w tym: w 2018 r. – 83 359 tys. zł, z tego środki z budżetu państwa w kwocie 61 158 tys. zł (73,37% ogółu planowanych środków), z budżetu środków europejskich w kwocie 22 201 tys. zł (26,63% ogółu planowanych środków); w 2019 r. – 72 320 tys. zł, z tego środki z budżetu państwa w kwocie 42 311 tys. zł (58,51% ogółu planowanych środków), z budżetu środków europejskich w kwocie 30 009 tys. zł (41,49% ogółu planowanych środków); w 2020 r. – 84 503 tys. zł, z tego środki z budżetu państwa w kwocie 43 871 tys. zł (51,92% ogółu planowanych środków), z budżetu środków europejskich w kwocie 40 632 tys. zł (48,08% ogółu planowanych środków); w 2021 roku – 68 071 tys. zł, z tego środki z budżetu państwa w kwocie 10 959 tys. zł (16,10% ogółu planowanych środków), z budżetu środków europejskich w kwocie 57 111 tys. zł (83,90% ogółu planowanych środków).

W latach 2018–2021 planowane wydatki na opracowanie i udostępnienie cyfrowych materiałów edukacyjnych wyniosły łącznie 148 764 tys. zł, natomiast na podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli – 159 488 tys. zł. W latach 2020–2021 w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa planowano zrealizować zadania o wartości 43 481 tys. zł. Pozostałą kwotę planowanych w okresie objętym kontrolą środków europejskich stanowiły środki z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Wysokość poniesionych wydatków na podnoszenie kompetencji cyfrowych oraz opracowanie i udostępnienie cyfrowych materiałów edukacyjnych w ramach części 30-*Oświata i wychowanie* w latach 2018–2021 (30 czerwca 2021 r.) wyniosła łącznie 253 096 tys. zł. Wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w wysokości 104 874 tys. zł. W okresie objętym kontrolą kwota wydatkowanych środków na podnoszenie kompetencji cyfrowych wyniosła łącznie 127 342 tys. zł, natomiast na opracowanie i udostępnienie cyfrowych materiałów edukacyjnych

125 754 tys. zł. Zrealizowane wydatki przeznaczono m.in. na wspieranie działalności edukacyjno-wychowawczej, w tym na:

- realizację *Rządowego programu wspomagania w latach 2015–2018 Bezpieczna+*¹¹³, zakup pomocy dydaktycznych określonych w *Rządowym programie rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2017–2019 Aktywna tablica*;
- przygotowanie wykładów nagranych w postaci filmu oraz materiału na temat pracy zdalnej z wykorzystaniem TIK w pracy dydaktycznej;
- przygotowanie publikacji obejmującej zestaw scenariuszy z zakresu wykorzystania tablic interaktywnych i monitorów;
- przeprowadzenie szkoleń oraz kursów e-learningowych;
- tworzenie e-podręczników i rozwijanie e-materiałów dydaktycznych towarzyszących istniejącym podręcznikom, e-zasobów (np. do kształcenia ogólnego, do kształcenia zawodowego, do kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).

5.3.2. Szkolnictwo wyższe i nauka

W okresie objętym kontrolą zagadnienia dotyczące opracowania, opinii i aktualizacji dokumentów programowych i strategicznych w obszarze cyfryzacji i rozwoju infrastruktury informatycznej, a także sprawy dotyczące cyfryzacji systemu szkolnictwa wyższego i nauki, Minister Edukacji i Nauki przydzielił Departamentowi Innowacji i Rozwoju (dalej: DIR)¹¹⁴. Minister nie przeprowadził odrębnej analizy potrzeb w zakresie podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych kadry akademickiej. Dyrektor DIR wyjaśnił, że taką analizę zawiera raport Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (dalej: NCBiR) opublikowany w 2020 r. pn. *Ewaluacja interwencji wspierających umiędzynarodowienie, zmiany organizacyjne i rozwój kompetencji kadr uczelni*, realizowanych w ramach Działań 3.3 (*Umiędzynarodowienie polskiego szkolnictwa wyższego*) oraz 3.4 (*Zarządzanie w instytucjach szkolnictwa wyższego*) III osi priorytetowej POWER *Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju*¹¹⁵.

Działania Ministra w zakresie analizy potrzeb dotyczących podnoszenia kompetencji cyfrowych w szkolnictwie wyższym i nauce

¹¹³ Rządowy program wspomagania organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach „Bezpieczna+” realizowany w latach 2015–2018, zwany dalej programem „Bezpieczna+”. Program został przyjęty uchwałą nr 89/2015 Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie Rządowego programu wspomagania w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – Bezpieczna+. Celem głównym programu „Bezpieczna+” była poprawa bezpieczeństwa uczniów poprzez działania prowadzone we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa, sprzyjające kształtowaniu postaw i nawyków bezpiecznego zachowania. W ramach celu szczegółowego nr 1 zrealizowano zadanie publiczne pn. *Poprawa kompetencji pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z cyberprzestrzeni oraz reagowania na zagrożenia*. Zadanie było realizowane przez cztery lata przez dwóch wykonawców: Fundację Nowoczesna Polska – umowa MEN/2015/DKOW/1788 oraz Stowarzyszenie „Miasta w Internecie” (umowa MEN/2015/DKOW/1789).

¹¹⁴ Regulamin wewnętrzny Departamentu Innowacji i Rozwoju z dnia 23 maja 2016 r., a z także z 28 marca 2017 r., z 20 lipca 2017 r., z 3 stycznia 2019 r., z 7 lutego 2020 r., z 1 lipca 2020 r., z 22 stycznia 2021 r., z 2 czerwca 2021 r., z 28 lipca 2021 r.

¹¹⁵ Dalej: Raport NCBiR.

Raport NCBiR zawiera ewaluację działania 3.4 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój – *Zarządzanie w instytucjach szkolnictwa wyższego*, w ramach którego wdrażane są na uczelniach zmiany w zakresie zarządzania procesem kształcenia oraz podnoszone są kompetencje kadr uczelni. Z raportu wynika, że pracownicy administracyjni uczelni wyższych zgłaszali najczęściej potrzeby dotyczące doskonalenia kompetencji związanych z funkcjonowaniem systemów informatycznych Ministerstwa, w tym Zintegrowanego Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on. Epidemia COVID-19 podniosła rangę rozwijania kompetencji cyfrowych związanych z pracą zdalną i zdalnym nauczaniem oraz rozwijaniem e-learningu. Raport informuje o konieczności zapewnienia pracownikom uczelni urządzeń, oprogramowania, narzędzi umożliwiających pracę *on-line*, co wymaga rozwoju infrastruktury informatycznej uczelni oraz zapewnienia możliwości zdobycia praktyki w zakresie obsługi urządzeń i programów do pracy zdalnej.

Minister nie opracował koncepcji przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych kadry akademickiej, powołując się na tzw. autonomię uczelni.

Współpraca MEiN
z KPRM przy
opracowaniu projektu
PRKC w zakresie
rozwoju kompetencji
cyfrowych kadry
akademickiej

Od 2019 r. Minister uczestniczył w konsultacjach dotyczących tworzonego Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych, a także był członkiem Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji. Wicedyrektor DIR wskazał, że uwzględniając potrzeby środowiska akademickiego, wskaźnik EU DESI oraz raporty dotyczące kompetencji cyfrowych m.in. ww. Raport NCBiR, MEiN uczestniczy w pracach nad projektem Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych, w którym znajdują się działania mające na celu podniesienie kompetencji cyfrowych kadry akademickiej. Obecnie PRKC, koordynowany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, jest w trakcie przygotowania. Wszelkie działania w PRKC, do realizacji przez MEiN, znajdują się na etapie planowania. Działania prowadzące do rozwoju kompetencji cyfrowych kadry akademickiej, zaproponowane przez Ministerstwo do ujęcia w PRKC:

- przegląd i aktualizacja standardów kształcenia i efektów uczenia się w szkołach wyższych,
- przygotowanie kadry akademickiej do wykorzystywania narzędzi cyfrowych w dydaktyce,
- rozwój kompetencji cyfrowych niezbędnych do kształcenia zdalnego na uczelniach oraz podmiotach systemu NiSW kształcących w szkołach doktorskich,
- rozwój rozwiązań w zakresie dydaktyki cyfrowej,
- rozwój zastosowań technologii cyfrowych w podmiotach systemu nauki i szkolnictwa wyższego,
- wsparcie studentów i doktorantów.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Ponadto, w ramach projektowanego na lata 2021–2027 Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) finansowanego ze środków EFS+, zgłoszone zostały działania w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych kadry dydaktycznej i naukowej.

Wicedyrektor DIR wyjaśnił, że PRKC będzie opisywał cele i działania, które Polska powinna wdrożyć w perspektywie krótko – (do 2025) i długookresowej (do 2030). MEiN dostosuje terminy realizacji swoich działań do wskazanych przez KPRM w dokumencie. Niemniej jednak ich realizacja jest uzależniona od ostatecznego kształtu dokumentów strategicznych dla perspektywy finansowej na lata 2021–2027, w związku z czym realizacja zadań możliwa będzie po zatwierdzeniu dokumentów przez Komisję Europejską. Wicedyrektor DIR poinformował również, że Ministerstwo zachęca uczelnie do tworzenia oraz wykorzystywania materiałów cyfrowych, do których dostęp jest możliwy przez Internet oraz do korzystania z platform, w których umieszczane są kursy oraz materiały dydaktyczne. W tym celu NCBiR ogłosił konkurs „Kurs na MOOC”, skierowany do uczelni.

W 2020 r., w związku z ogłoszeniem stanu epidemii COVID-19, na potrzeby ówczesnego MNiSW, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy (dalej: OPI – PIB) przeprowadził wśród uczelni doraźne badanie¹¹⁶ dotyczące kształcenia na odległość w czasie zawieszenia zajęć dydaktycznych. Z badania tego wynika m.in., że zdecydowana większość zajęć prowadzonych zdalnie (88%) wykorzystuje kontakt e-mailowy prowadzących ze studentami, a jedynie 15% zdalnych zajęć prowadzonych jest przy wykorzystaniu materiałów i kursów zewnętrznych. Ponadto 72% uczelni biorących udział w badaniu nie dysponuje otwartymi zasobami edukacyjnymi (typu e-podręcznik) oraz całymi kursami, które może udostępnić innym podmiotom. Zdaniem NIK, biorąc pod uwagę niskie wykorzystanie przez kadrę akademicką elektronicznych materiałów edukacyjnych w trakcie zajęć zdalnych, istnieje potrzeba opracowania koncepcji dotyczącej przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach. Należy też mieć na względzie, że MEiN na etapie przygotowania PRKC, uwzględnił działania prowadzące do rozwoju kompetencji cyfrowych kadry akademickiej, m.in. takie jak: rozwój rozwiązań w zakresie dydaktyki cyfrowej, rozwój zastosowań technologii cyfrowych oraz przegląd i aktualizacji standardów kształcenia i efektów uczenia się w szkołach wyższych.

Wicedyrektor DIR podał, że uczelnie mogą wykorzystać środki przyznane w ramach konkursów POWER pn. *Zintegrowane Programy Uczelni oraz Zintegrowane Programy Uczelni na rzecz Rozwoju Regionalnego*, które zostały ogłoszone w 2017 i 2018 r. Uczelnie otrzymują środki m.in. na podnoszenie kompetencji kadr uczelni w zakresie innowacyjnych kompetencji dydaktycznych, umiejętności informatycznych, wsparcie informatyczne narzędzi zarządzania uczelniami, tworzenie otwartych zasobów edukacyjnych, kształcenie w formie e-learningu. W ramach powyższych konkursów NCBiR podpisał z uczelniami 308 umów na łączną kwotę 2,8 mld zł.

Stan wykorzystania
cyfrowych materiałów
edukacyjnych
w szkolnictwie wyższym

¹¹⁶ Badanie zostało przeprowadzone przez Laboratorium Interaktywnych Technologii OPI-PIB w dniach 20–26 marca 2020 r. przy użyciu narzędzia LimeSurvey.

W 2018 r. MNiSW, we współpracy z Fundacją Młodej Nauki, OPI-PIB, NCBiR i Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP), w ramach projektu *Polski MOOC*¹¹⁷, uruchomiło ogólnopolską platformę edukacyjną Navoica. Platforma jest nowoczesnym systemem zdalnego zdobywania kompetencji i służy do opracowywania oraz udostępniania materiałów cyfrowych w postaci kursów interdyscyplinarnych. W ramach jej rozwijania i popularyzacji NCBiR ogłosił konkurs – *Kurs na MOOC* skierowany do uczelni, na stworzenie i realizację jednego z dwóch rodzajów kursów edukacyjnych w formie e-learningu: kurs edukacyjny dla studentów, stanowiący dodatkowy element procesu kształcenia na studiach I lub II stopnia; masowy otwarty konkurs edukacyjny (MOOC) dostępny dla wszystkich chętnych. W ramach POWER dofinansowano 51 projektów, w ramach których opracowane materiały cyfrowe umieszczono na platformie Navoica, do bezpłatnego wykorzystania. W kwietniu 2020 r. na platformie Navoica umieszczono m.in. bezpłatny kurs dla dydaktyków pozwalający na doksztalcenie się w zakresie nauczania online i prowadzenia zdalnych lekcji. Według stanu na dzień 18 sierpnia 2021 r. platforma oferowała 14 kursów w kategorii „nauki komputerowe”, dotyczące m.in. podstaw technologii informacyjnej, programowania, tworzenia aplikacji mobilnych, czy bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni.

Działania informacyjno-promocyjne w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych kadry akademickiej

Od początku 2018 r. Zespół ds. Komunikacji¹¹⁸ realizował działania informacyjno-promocyjne w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych kadry akademickiej przy wykorzystaniu m.in. stron internetowych, mediów społecznościowych, narzędzi multimedialnych (kursów szkoleniowych on-line, poradników *on-line*, filmów informacyjno-promocyjnych), poprzez¹¹⁹:

- działania informacyjno-promocyjne związane z uruchomieniem i promocją platformy edukacyjnej Navoica, w postaci trzech komunikatów na portalu www.gov.pl, transmisji *on-line* z uruchomienia platformy, sześć postów w mediach społecznościowych, a także kursu *on-line* w serwisie youtube;
- konferencję podsumowującą projekt *Polski MOOC* dostępnej na portalu www.gov.pl, a także w mediach społecznościowych wraz z trzema postami promującymi konferencję;
- uruchomienie bezpłatnego kursu *on-line* dla dydaktyków szkół podstawowych, średnich i wyższych, pozwalającego na doksztalcenie się w zakresie nauczania online i prowadzenia zdalnych lekcji, wraz z jego promocją w postaci komunikatu prasowego;

¹¹⁷ Ang. *Massive Open Online Courses*. Głównym założeniem projektu było stworzenie ogólnodostępnej platformy kształcenia, zapewniającej bogatą ofertę wirtualnych kursów dla różnego typu grup społecznych oraz skupiającej różne środowiska: uczelnie, instytucje naukowe, biznes czy organizacje pozarządowe. W ramach tego projektu powstała platforma edukacyjna Navoica. Operatorem merytorycznym platformy była Fundacja Młodej Nauki – a operator techniczny OPI-PIB.

¹¹⁸ Działający do 1 stycznia 2021 r. w Biurze Ministra MNiSW, a później jako Wydział Inicjatyw i Strategii w Departamencie Informacji i Promocji w Ministerstwie Edukacji i Nauki.

¹¹⁹ Wszystkie materiały publikowano w okresie od 30.10.2018 r. do 24.11.2021 r.

- rekomendacje uruchomienia nauczania w trybie zdalnym w formie e-learningu w organizacji uczelni w trybie zdalnym (dwa komunikaty).

W okresie objętym kontrolą (do końca czerwca 2021 r.) OPI-PIB przeprowadził 333 szkolenia dla 32 124 uczestników¹²⁰, skierowane do pracowników podmiotów systemu szkolnictwa wyższego (uczelnie, instytuty badawcze, instytuty PAN), dotyczące korzystania z systemów: Zintegrowany System Usług dla Nauki, Jednolity System Antyplagiatowy, RAD-on, POL-on, a także podsystemów POL-on: Polska Bibliografia Naukowa, Ogólnopolskie Repozytorium Pisemnych Prac Dyplomowych, System Ewaluacji Dorobku Naukowego. Szkolenia miały formę spotkań bezpośrednich przeprowadzanych w siedzibie OPI-PIB, następnie – w związku z wprowadzeniem stanu pandemii – formę *on-line*.

Podnoszenie kompetencji
cyfrowych kadry
akademickiej

Ponadto w ramach działania 3.4. *Zarządzanie w instytucjach szkolnictwa wyższego*, oś III *Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju* w POWER 2014–2020, NCBiR ogłosił dwa konkursy (POWR.03.04.00-IP.08-00-PKD/16¹²¹ oraz POWR.03.04.00-IP.08-00-PKD/17¹²²) i dofinansował projekty, których celem było wsparcie zmian organizacyjnych i podniesienie kompetencji kadr w systemie szkolnictwa wyższego. Wyłonione w konkursie projekty uczelni obejmowały swoim zakresem merytorycznym wyłącznie działania podnoszące kompetencje dydaktyczne kadr uczelni w zakresie co najmniej dwóch wymienionych elementów: innowacyjnych umiejętności dydaktycznych, umiejętności informatycznych (w tym posługiwania się profesjonalnymi bazami danych i ich wykorzystania w procesie kształcenia) oraz zarządzania informacją, w zakresie prowadzenia dydaktyki w języku obcym. W ramach konkursu POWR.03.04.00-IP.08-00-PKD/16 podpisano 50 umów. Wartość umów podpisanych wyniosła 23 682 665,69 zł. W ramach konkursu POWR.03.04.00-IP.08-00-PKD/17 podpisano 17 umów o łącznej wartości dofinansowania 4 481 735,65 zł. Na dzień 25 lipca 2021 r. zakończonych oraz w toku realizacji było łącznie 56 projektów a wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła 25 556 298,72 zł.

W działaniu 3.5. *Kompleksowe programy szkół wyższych* jako cel szczególnie wskazano podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, tak by odpowiadały one potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa. Projekty wyłonione w ramach ogłaszanych przez NCBiR konkursów powinny były obejmować swoim zakresem merytorycznym co najmniej trzy z sześciu modułów działań, wskazanych w regulaminie konkursu. Jednak, tylko jeden moduł – *Moduł VI zarządzania w instytucjach szkolnictwa wyższego* był skierowany do kadry dydaktycznej oraz administracyjnej w celu podniesienia kompetencji, w tym kompetencji cyfrowych. Moduł ten obejmował:

¹²⁰ Sposób ewidencji uczestników szkoleń nie pozwolił wyodrębnić pracowników uczelni wyższych.

¹²¹ Konkurs ogłoszony dnia 27 czerwca 2016 r., nabór wniosków realizowany w okresie od 1 sierpnia 2016 r. do 30 września 2016 r.

¹²² Konkurs ogłoszony dnia 27 kwietnia 2017 r., nabór wniosków realizowany w okresie od 29 maja 2017 r. do 28 lipca 2017 r.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

- działania podnoszące kompetencje dydaktyczne kadr uczelni w zakresie: umiejętności dydaktycznych, umiejętności informatycznych (w tym posługiwania się profesjonalnymi bazami danych i ich wykorzystania w procesie kształcenia), prowadzenia dydaktyki w języku obcym, zarządzania informacją, umiejętności prezentacyjnych oraz staże dydaktyczne;
- wsparcie informatycznych narzędzi zarządzania uczelniami, tworzenie otwartych zasobów edukacyjnych, zarządzanie informacją w celu doskonalenia jakości kształcenia;
- działania podnoszące kompetencje zarządcze kadr kierowniczych i administracyjnych w uczelniach, takie jak zarządzanie zespołem, zarządzanie finansami, wsparcie uczelnianych struktur związanych z absorpcją środków finansowych, np. z programu UE Horyzont 2020.

Problemy w podnoszeniu kompetencji cyfrowych kadry akademickiej

Minister posiadał wiedzę na temat problemów występujących w związku z podnoszeniem poziomu kompetencji cyfrowych kadry dydaktycznej, opisanych w Raporcie NCBiR. Dotyczyły one ograniczeń finansowych, dużego obciążenia pracą oraz braku motywacji pracowników akademickich do rozwoju. Odnosząc się do zidentyfikowanych ograniczeń, Wicedyrektor DIR wyjaśnił, że wyniki ewaluacji zawarte w Raporcie NCBiR będą stanowić podstawę do ustalenia zakresu wsparcia w przyszłych konkursach w ramach projektowanego na lata 2021–2027 Programu *FERS* w zakresie działań pn. *Rozwój kompetencji cyfrowych kadry dydaktycznej i naukowej*. Ponadto, wyjaśnił, że wcześniejsze wykorzystanie wyników Raportu NCBiR nie było możliwe ze względu na datę zakończenia projektów w POWER, tj. 31 grudnia 2023 r., co uniemożliwiało przygotowanie założeń konkursu, przeprowadzenie wielomiesięcznej procedury oceny wniosków, a następnie ich realizację. Projekty, ze względu na specyfikę szkolnictwa wyższego, musiałyby objąć zakresem czasowym co najmniej jeden rok akademicki.

Wdrożenie Platformy obsługi praktyk zawodowych

W ramach celu szczegółowego Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa nr 4.2.1. *Zwiększenie jakości oraz zakresu komunikacji między obywatelami i innymi interesariuszami a państwem*, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego realizował dla potrzeb uczelni m.in. działanie pn. *Wdrożenie i utrzymanie Platformy obsługi praktyk zawodowych* (dalej: Platformy OPZ).

Dostawa i wdrożenie Platformy OPZ zostało zrealizowane przed terminem wymaganym w PZIP, tj. przed 19 września 2022 r., i potwierdzone protokołem odbioru 2 kwietnia 2020 r. stwierdzającym prawidłowość wykonania. Szkolenia dla użytkowników i administratorów realizowano w ramach usługi utrzymania na warunkach określonych umową. Wzięło w nich udział 62 przedstawicieli z 22 uczelni i 26 administratorów. Ponadto rozpoczęto prace związane z zakładaniem kont uczelni na Platformie OPZ¹²³. Platforma OPZ jest dostępna pod adresem pop.nauka.gov.pl.

¹²³ Według danych na dzień 20 lipca 2021 r.

5.4. Działania urzędów gmin w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych

Kontrolą objęto 24 urzędy miast oraz gmin. W urzędach podejmowano działania w celu podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców, pomimo że w zadaniach własnych gmin nie wskazano wprost obowiązku w tym zakresie. Wszystkie kontrolowane gminy skutecznie realizowały granty na podniesienie kompetencji cyfrowych z projektów w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020, osiągając wskaźniki rezultatu w zakresie liczby przeszkolonych osób. Jednakże w 58% gmin stwierdzono przypadki nieprawidłowości w realizacji grantów ale nie miały one jednak zasadniczego wpływu na prawidłowość wykorzystania grantu. Dotyczyły one m.in.: braku rzetelnej weryfikacji uczestników grantu; braku rzetelnego nadzoru gminy nad realizacją grantu; niewłaściwego rozliczenia wydatków polegające na rozliczeniu przez gminę w ramach wydatków kwalifikowalnych, niewielkich kwot wydatków, które należało uznać za niekwalifikowalne. W 54% gmin w ich dokumentach strategicznych uwzględniano zagadnienia dotyczące podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców, a w 58% podejmowano działania mające na celu zidentyfikowanie potrzeb mieszkańców w tym zakresie. W działaniach dotyczących rozwoju kompetencji cyfrowych mieszkańców kontrolowanych gmin brały udział zarówno placówki oświatowe, jak i inne gminne jednostki organizacyjne, takie jak m.in. biblioteki, ośrodki kultury, ośrodki pomocy społecznej. Działania te skierowane były do różnych grup wiekowych mieszkańców, w tym w szerokim zakresie do seniorów.

W dokumentach strategicznych większości kontrolowanych gmin¹²⁴ (13 spośród 24, tj. 54%) uwzględniono zagadnienia dotyczące podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców gmin. W dokumentach tych przyjęto cele i określono działania dotyczące rozwoju społeczeństwa informacyjnego i upowszechnienia e-usług, w tym uwzględniano problemy związane m.in. z takimi kwestiami jak:

- informatyzacja oraz usprawnienie funkcjonowania administracji samorządowej w ramach projektu e-urząd,
- rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój kapitału ludzkiego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Przykład

W *Strategii Rozwoju Gminy Rybczewice na lata 2012–2020* określono priorytety, cele operacyjne oraz działania w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców Gminy. W ramach priorytetu *Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej* Strategii ustalono m.in. cel dotyczący rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, w ramach którego przewidziano działania w zakresie budowy szerokopasmowej sieci internetowej; zapewnienia miejsc publicznego dostępu do Internetu; informatyzacji

Urzędy gmin podejmowały skuteczne działania na rzecz osiągnięcia rezultatów w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Uwzględnienie podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców w dokumentach strategicznych gmin

¹²⁴ UM w Anopolu, UG Boćki, UM w Będzinie, UMiG Czerniejewo, UG Czerwonak, UG w Jastkowie, UG Jeleśnia, UG Michałowice, UM w Poniatojewie, UG w Rybczewicach, UG Starcza, UM w Stawiskach, UM w Ząbkowicach Śląskich.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

administracji publicznej; rozwoju systemu e-usług dla obywateli i przedsiębiorców; rozwoju systemu strategicznych usług: edukacyjnych, medycznych, doradczych, administracyjnych; stymulowania tworzenia e-biznesu. W Strategii wskazano ponadto, że konkurencyjność i innowacyjność gminy będzie w coraz większym stopniu zależeć od stopnia realizacji polityki społeczeństwa informacyjnego.

Infografika nr 6

Podnoszenie kompetencji cyfrowych w kontrolowanych gminach



Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli.

Rozpoznawanie potrzeb mieszkańców gmin w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych

Większość kontrolowanych gmin¹²⁵ (14 z 24, tj. 58%) podejmowała działania mające na celu zidentyfikowanie potrzeb mieszkańców w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych. Działania takie podejmowano najczęściej w trakcie spotkań z mieszkańcami, np. podczas zebrań wiejskich lub konsultacji społecznych (badania ankietowe).

Przykłady

W **gminie Jastków** prowadzono działania mające na celu zidentyfikowanie potrzeb mieszkańców w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych. Na potrzeby opracowania *Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Jastków na lata 2015–2020* wśród mieszkańców gminy przeprowadzono badania ankietowe oceny i stanu potencjału rozwojowego. Do ankiety przystąpiło w sumie 544 osoby. Wśród ankietowanych największy odsetek stanowili mieszkańcy posiadający wyższe wykształcenie (239 osób) i średnie (126 osób). Osoby ankietowane najczęściej wykonywały zawód rolnika (60 osób) oraz byli emerytami lub rencistami (57 osób). Ankietowani uznali m.in., że najważniejszy jest rozwój placówek oświatowych oraz rozwój kompetencji kluczowych w szkołach i dla osób starszych. Według ankietowanych w szkołach powinno położyć się główny nacisk m.in. na naukę języków obcych, rozwój kół zainteresowań i obsługę komputera. Oprócz przeprowadzenia ankiet wśród mieszkańców gminy, w ramach prac nad opracowaniem Strategii, zorganizowano spotkania z mieszkańcami. Podczas spotkań i konsultacji społecznych wypracowano cele i zadania, które będą realizowane w ramach strategii. Odzwierciedleniem tego jest cel operacyjny *E-gmina – z informatyzowanie procesów administracyjnych i poprawa świadczenia usług publicznych oraz Wyrównywanie kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży poprzez budowę Centrum Wiedzy*.

¹²⁵ UM w Annopolu, UM w Będzinie, UG Czerwonak, UMiG Chocianów, UG w Dziadowej Kłodzie, UG w Jastkowie, UG Jeleśnia, UM Konstancin-Jeziorna, UM w Poniatowej, UG w Rybczewicach, UG Starcza, UM w Stawiskach, UM w Woźnikach, UM w Ząbkowicach Śląskich.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

W **Urzędzie Miasta i Gminy Chocianów** przeprowadzono rozpoznanie potrzeb mieszkańców w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych. Badanie prowadzono w okresie październik 2019 r.–styczeń 2020 r. w formie ankiet dostarczonych do skrzynek pocztowych mieszkańców gminy. Spośród 500 wysłanych ankiet, otrzymano 109 odpowiedzi, na podstawie których dokonano oceny znajomości i wykorzystania w życiu codziennym technologii cyfrowych. Wyniki ankiety analizowano z podziałem na trzy grupy wiekowe: osób do 25 lat, osób w wieku od 25 do 50 lat oraz osób powyżej 50 lat. Analiza wyników przeprowadzonego badania wskazywała na wysoką potrzebę rozwijania kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy w każdej z badanych grup wiekowych respondentów.

We wszystkich 24 kontrolowanych gminach podejmowano działania w celu informowania obywateli o możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych, przy czym w trzech urzędach¹²⁶ działania takie dotyczyły wyłącznie popularyzacji projektów grantowych realizowanych przez gminy. W pozostałych 21 urzędach, oprócz działań informacyjno-promocyjnych wynikających z realizowanych projektów grantowych, informowano o prowadzonych działaniach, w tym korzyściach wynikających z wykorzystania cyfrowych narzędzi do załatwiania spraw w urzędzie. Informacje dostępne były m.in. poprzez gminne strony internetowe, media społecznościowe, lokalne gazety, a także prezentowane były w trakcie bezpośrednich spotkań z mieszkańcami gmin.

Działania informacyjno-promocyjne dotyczące możliwości podnoszenia kompetencji cyfrowych przez mieszkańców gmin

Przykład

W **gminie Woźniki** poza działaniami informacyjno-promocyjnymi wynikającymi z realizacji projektów grantowych Urząd podejmował również działania w odniesieniu do:

- nabywania umiejętności cyfrowych dotyczących załatwiania spraw urzędowych, w tym:
 - w 2018 r. – składania e-wniosek i wniosków o przyznanie karty dużej rodziny,
 - w 2020 r. składania wniosków online na 300+ i kart rolnego spisu powszechnego,
 - w 2021 r. promocji projektu Ministerstwa Cyfryzacji w zakresie ograniczenia wizyt w urzędach;
- informowania mieszkańców o możliwości odbycia bezpłatnych szkoleń językowych i obsługi komputerów, jakie organizowano w 2018 r.;
- zakładania profilu zaufanego (w 2020 r.).

Powyższe działania polegały na zamieszczaniu odpowiednich informacji na stronie internetowej i w biuletynie informacyjnym gminy oraz w mediach społecznościowych i na tablicy ogłoszeń w urzędzie.

W działaniach dotyczących rozwoju kompetencji cyfrowych mieszkańców kontrolowanych gmin brały udział zarówno placówki oświatowe jak i inne gminne jednostki organizacyjne takie jak m.in. biblioteki, ośrodki kultury, ośrodki pomocy społecznej, centra usług wspólnych (jednostki organizacyjne gmin powołane do obsługi placówek oświatowych). Działania te skierowane były do różnych grup wiekowych mieszkańców, w tym w szerokim zakresie do seniorów.

Gminne jednostki biorące udział w podnoszeniu kompetencji cyfrowych

¹²⁶ UM w Annopolu, UMiG Chocianów, UMiG Margonin.

Przykład

W **Urzędzie Miejskim w Będzinie** w podnoszeniu kompetencji cyfrowych mieszkańców brała udział Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS). Biblioteka prowadziła dla mieszkańców miasta i powiatu Komputerową Szkołę Seniora – projekt ten realizowany był od 2008 r., jego celem było pobudzenie zainteresowania osób starszych komputerem i nabyciem umiejętności korzystania z Internetu. W 2019 roku odbyło się 28 spotkań Komputerowej Szkoły Seniora, w których uczestniczyło 29 osób. W 2020 roku, ze względu na pandemię COVID-19, zorganizowano mniej spotkań (14), w których uczestniczyło 15 osób.

Ponadto w ramach Będzińskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w każdym roku akademickim – od marca 2014 r. – prowadzono warsztaty komputerowe, które odbywały się dwa razy w tygodniu od października do czerwca każdego roku. W 2019 roku odbyło się 128 spotkań, w których uczestniczyło łącznie 600 osób, a w 2020 roku przeprowadzono 19 spotkań, w których wzięło udział 185 osób.

Od 2019 roku MOPS, w ramach Centrum Usług Senioralnych w Będzinie, organizował warsztaty komputerowe, przeznaczone dla osób powyżej 60. roku życia, rozpoczynających naukę obsługi komputera. W 2019 r. uczestniczyły w nich łącznie 23 osoby, a w 2020 r. – 30 osób.

W ramach programu *Aktywizacja i integracja*, działający przy MOPS Klub Integracji Społecznej przeprowadził dla jego członków zajęcia z podstaw obsługi komputera dla osób w wieku od 35 do 45 lat. Tematyka zajęć obejmowała podstawową obsługę komputera i jego urządzeń, podstawy tworzenia dokumentów w pakiecie Office oraz zasady bezpiecznego poruszania się w sieci. W zajęciach tych uczestniczyło w 2019 r. 20 osób.

Podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli

We wszystkich kontrolowanych gminach, nauczyciele zatrudnieni w podległych placówkach oświatowych brali udział w podnoszeniu kompetencji cyfrowych.

Nauczyciele uczestniczyli w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego takich jak: kursy, szkolenia, warsztaty, konferencje oraz studia podyplomowe. Tematami szkoleń było wykorzystanie cyfrowych technologii informacyjno-edukacyjnych w edukacji, rozwój kompetencji cyfrowych oraz bezpieczeństwo w sieci.

Przykład

W **gminie Michałowice** pracownicy placówek oświatowych będących jednostkami organizacyjnymi gminy Michałowice, uczestniczyli w szkoleniach podnoszących kompetencje cyfrowe:

- w **Szkole Podstawowej w Michałowicach** przeprowadzono wśród pracowników 37 szkoleń, m.in.: „Nauka zdalna – jak uczniowie mogą pracować z plikiem pdf”, „Prawo autorskie w pracy zdalnej bibliotekarza”, „E-learningowy Komiks w edukacji”, „Galerie, kolaże i filmy ze zdjęć w programie Slide.ly”, „Praca zdalna z dziećmi ze spektrum autyzmu”, „Escape room w bibliotece”, Szkolenie dla trenerów i trenerek, „SpołEdw bibliotece”, kurs e-learningowy „Prawo autorskie dla nauczycieli”, „Różne możliwości pracy online i offline w bibliotece”, „Jak poprawnie prowadzić lekcje zdalne w TEAMS”, „Edukacja medialna dla bibliotek i bibliotekarzy”, „Klasa w sieci. Organizacja lekcji w warunkach kształcenia na odległość”, „Wspieramy zdalne nauczanie” – LIBRUS”, „Szkolenie pogłębiające – LIBRUS, „Ocenianie w nauczaniu zdalnym – aspekt prawny i praktyczne rozwiązania. Korzyści i ryzyko”;

- w **Zespole Szkół Ogólnokształcących w Komorowie** przeprowadzono 17 szkoleń dla pracowników, w tym m. in.: „Wspieranie rozwoju mowy dziecka w dobie pandemii”, „Platforma wielu możliwości LabXchange”, „Kurs Canva – Grafika on-line od podstaw”, „Kurs Narzędzia Google w domu i w firmie”, „Kurs Gimp 2.10 – praktyczne projekty”, „Szkolenie Praca zdalna – techniki i narzędzia”, „Szkolenie Sketchnoting od kuchni, czyli przepis na samodzielną notatkę wizualną”, Szkolenie „Polonistyczny narzędziownik do pracy zdalnej”, „Webinar „Gry i zabawy on-line bez przygotowania”, „Office 365 plus Mikrosoft Teams”, Projekt „Lekcja ENTER”.

Dyrektor CUW¹²⁷ w Michałowicach wyjaśniła, że (...) *swoje kompetencje cyfrowe poprawiło 100% nauczycieli zatrudnionych w szkołach i przedszkolach w Gminie Michałowice. Nauczanie zdalne objęło wszystkie przedmioty w szkole, także wf, spotkania z biblioteką i zajęcia świetlicowe (...) Łączna liczba przeszkolonych nauczycieli wynosi 301 osób. Wszystkie szkolenia organizowane były z inicjatywy dyrektorów szkół, indywidualnie nauczycieli, a także z inicjatywy zespołów przedmiotowych. Rolą Gminy było zabezpieczenie środków finansowych na szkolenia formalne indywidualne i całych rad pedagogicznych, na licencje za użytkowanie platform i oprogramowania, na zakup laptopów, routerów i dostępu do internetu.*

Spośród 24 kontrolowanych urzędów tylko w jednym urzędzie¹²⁸ pracownicy nie uczestniczyli w szkoleniach z zakresu podnoszenia kompetencji cyfrowych.

W urzędach, szkolenia dotyczyły m.in. eksploatacji wykorzystywanych w urzędach systemów teleinformatycznych oraz zagrożeń płynących z cyberprzestrzeni.

Podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników urzędów gmin

Przykład

W **Urzędzie Gminy Połajewo** zapewniono pracownikom urzędu możliwość podnoszenia kompetencji cyfrowych. W szkoleniach obejmujących tę tematykę w 2019 i 2020 r. wzięło udział odpowiednio: 13 oraz 11 osób spośród 31 pracowników urzędu. Tematyka szkoleń związana była z realizacją zadań przez gminę, z uwzględnieniem wykorzystania elektronicznych narzędzi przy ich realizacji, np. działanie aplikacji ŹRÓDŁO, sprawozdawczość w zakresie wymiaru podatków, wykorzystanie centralnego rejestru faktur, prowadzenie i obsługa Rejestru Danych Kontaktowych w Systemie Rejestrów Państwowych, realizacja elektronicznych przetargów, weryfikacji elektronicznych podpisów, obsługa Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, szkolenie z oprogramowania POMOST.

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 28 lutego 2021 r. kontrolowane gminy pozyskiwały granty przeznaczone na podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020. Badaniem objęto prawidłowość wykorzystania pozyskanych w ramach grantu środków. Łącznie kontrolą objęto 24 granty, jeden najwyższy wartościowo grant w każdej z kontrolowanych gmin, otrzymany we wskazanym wyżej okresie ze środków POPC. Łączna wartość przyznanych gminom grantów wyniosła 3 396 820,00 zł, a wartość wydatkowana

Granty przeznaczone na podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców gmin

¹²⁷ Centrum Usług Wspólnych Gminy Michałowice jest jednostką organizacyjną gminy Michałowice, która zapewnia obsługę finansową, rachunkową, prawną oraz administracyjno-organizacyjną placówkom oświatowym, dla których gmina Michałowice jest organem prowadzącym.

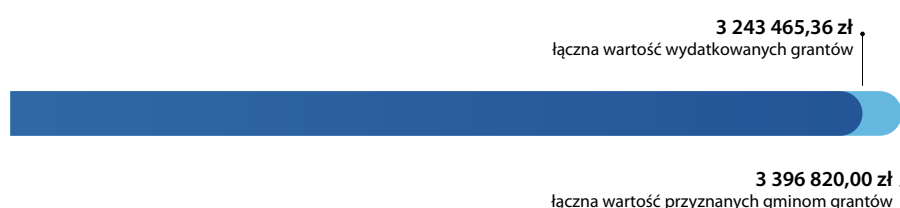
¹²⁸ UM w Poniatojewie.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

wyniosła 3 243 465,36 zł, co stanowiło 95% przyznanej kwoty. W ramach uzyskanych grantów prowadzono szkolenia mieszkańców w zakresie kompetencji cyfrowych, a także dokonywano zakupu sprzętu komputerowego niezbędnego dla realizacji szkoleń. Przedmiotem szkoleń były m.in. następujące tematy: *Działam w sieciach społecznościowych, Moje finanse i transakcje w sieci, Rolnik w sieci, Kultura w sieci, Tworzę własną stronę internetową za pomocą popularnych kreatorów, Mój biznes w sieci, Rodzic w Internecie, Obywatel.IT-program podnoszenia kompetencji cyfrowych osób powyżej 25 roku życia*. Łącznie w kontrolowanych gminach przeszkolono 6325 osób.

Infografika nr 7

Wykorzystanie przez kontrolowane gminy otrzymanych grantów w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców



Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli.

Nieprawidłowości w realizacji grantów

Nieprawidłowości w realizacji grantów stwierdzono w 14 urzędach¹²⁹ z 24 kontrolowanych gmin (58%). Nie miały one jednak zasadniczego wpływu na prawidłowość wykorzystania grantu. Dotyczyły m.in.:

- braku rzetelnej weryfikacji uczestników grantu;

Przykłady

W UG w Łagiewnikach stwierdzono, że nie zweryfikowano rzeczywistego uczestnictwa w szkoleniach osób wykazanych na listach obecności i dokumentowania udziału osób spoza terenu gminy. W konsekwencji nierzetelnego działania nie została zweryfikowana okoliczność dopisania do listy obecności co najmniej trzech uczestników, mimo że nie uczestniczyli oni w szkoleniach. Koszt szkolenia jednej osoby wynosił 560,00 zł, zatem wydatkowano w tym zakresie z naruszeniem zasad należytego zarządzania finansami 1680,00 zł.

UMiG Chocianów na wniosek pokontrolny NIK dokonał weryfikacji osób uczestniczących w szkoleniach i poinformował o stwierdzeniu 12 przypadków nieuczestniczenia w szkoleniu osób wskazanych jako przeszkolone. Koszt szkolenia jednej osoby wynosił 560,00 zł, zatem wydatkowano w tym zakresie z naruszeniem zasad należytego zarządzania finansami 6720,00 zł.

W UG w Rybczewicach w szkoleniu uczestniczyły dwie osoby niespełniające kryterium wiekowych uczestnictwa w grantcie.

W Urzędzie Miejskim w Annopolu do udziału w projekcie *Rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców gmin Polski Południowo-Wschodniej* zakwalifikowano m.in. dwie osoby, które w dniu przystąpienia do mikroprojektu nie miały ukończonych 25 lat¹³⁰, co było warunkiem uczestnictwa w projekcie. Ponadto

¹²⁹ UM w Annopolu, UG Boćki, UMiG Chocianów, UMiG Czarniejewo, UG Czerwonak, UG Jasionówka, UG w Jastkowie, UG Jeleśnia, UG w Łagiewnikach, UM Mława, UG Połajewo, UG w Rybczewicach, UM w Stawiskach, UM Wysokie Mazowieckie.

¹³⁰ Siedemnaście i 196 dni brakowało tym osobom do ukończenia 25 lat w momencie przystąpienia do mikroprojektu realizowanego przez gminę Annopol.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

gmina nierzetelnie sprawowała nadzór nad wywiązywaniem się z zawartych umów przez firmy, które uczestniczyły w realizacji ww. projektu, a dokumentacja szkoleń prowadzonych na zlecenie Urzędu Miejskiego w Annopolu została sporządzona w sposób nierzetelny.

- braku rzetelnego nadzoru gminy nad realizacją grantu;
- niewłaściwego rozliczenia wydatków polegające na uwzględnieniu przez gminę w ramach wydatków kwalifikowalnych, wydatków, które należało uznać za niekwalifikowalne;

Przykład

W **UG Rybczewice** kwota wydatków niekwalifikowanych wyniosła 140 zł, a kwota naliczonych i odprowadzonych odsetek w związku z dokonaną korektą wydatków wyniosła 32 zł.

- nierzetelnego sporządzenia sprawozdania z realizacji grantu;
- nieosiągnięcia wskaźników pośrednich grantu;

Przykład

Urząd Miasta Wysokie Mazowieckie nie osiągnął trzech z pięciu wskaźników rezultatu projektu, tj. liczby osób, które nabyły lub rozwinęły kompetencje cyfrowe w wyniku udzielonego wsparcia – osoby w wieku 18–34 lata przeszkolono bowiem: 43 osoby z planowanych 96 (44,8%); 94 osoby w wieku 35–43 lata z 96 założonych (97,9%); 10 w wieku powyżej 65 lat z 24 założonych (41,7%), co było niezgodne z art. 4 ust. 15 umowy o powierzenie grantu. Mimo tego sprawozdanie końcowe z realizacji grantu zostało zaakceptowane przez operatora grantu, co potwierdziła w złożonych wyjaśnieniach zastępca burmistrza. Zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK operator poinformował, że *sprawozdanie końcowe realizacji Grantu Gminy Miejskiej Wysokie Mazowieckie zostało zaakceptowane, pomimo rozbieżności poziomu osiągniętych wskaźników w różnych grupach wiekowych ponieważ struktura wniosku uległa zmianie, ale wartość docelowa została zachowana a nawet została zrealizowana w większej ilości niż zakładano pierwotnie. Biorąc pod uwagę specyfikację projektową oraz okres w jakim był on realizowany utrudnienia w realizacji spowodowane pandemią w kraju uznaliśmy za zasadne zrealizowanie tego zadania w takim wymiarze jak zostało przedstawione w sprawozdaniu.*

- niepełnego stosowania art. 13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹³¹;
- niezyskania przez gminę pisemnej zgody operatora grantu na dokonanie zmiany realizacji projektu polegającej na dopuszczeniu do udziału w objętych nim szkoleniach osób niebędących mieszkańcami gminy;
- niezwyfikowania oświadczeń osób niepełnosprawnych o posiadaniu przez nie orzeczenia o niepełnosprawności.

¹³¹ Dz.U. UE. L. 119 z 4.05.2016, s. 1, ze zm.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Infografika nr 8

Nieprawidłowości w realizacji grantów w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych w kontrolowanych gminach



brak rzetelnej weryfikacji uczestników grantu



nierzetelne sporządzenia sprawozdania z realizacji grantu



niewłaściwe rozliczenie wydatków polegające na uwzględnieniu przez gminę w ramach wydatków kwalifikowalnych wydatków, które należało uznać za niekwalifikowalne



brak rzetelnego nadzoru gminy nad realizacją grantu



nieosiągnięcie wskaźników pośrednich grantu

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z kontroli.

Pozyskiwanie przez gminy środków na podnoszenie kompetencji cyfrowych z innych źródeł niż granty z POPC

Ponadto 21 kontrolowanych gmin¹³² (87%) pozyskało w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 28 lutego 2021 r. także inne środki finansowe na podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców.

W większości gmin środki te pochodziły z Regionalnych Programów Operacyjnych dla poszczególnych województw, na obszarze których znajdowały się gminy oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020. W ramach tych środków gminy realizowały projekty dotyczące m.in.:

- wdrożenia systemu usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną;
- poprawy dostępności i jakości usług społecznych osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- podniesienia kompetencji cyfrowych wśród uczniów, nauczycieli, seniorów;
- wyrównywania różnic edukacyjnych, rozwoju kompetencji kluczowych oraz umiejętności niezbędnych na rynku pracy;
- zapobieganiu wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz aktywizacji i integracji seniorów;
- zakupu laptopów przeznaczonych do użytku podczas nauczania zdalnego w szkołach.

¹³² UM w Anopolu, UM w Będzinie, UG Boćki, UMiG Chocianów, UMiG Czarniejewo, UG w Dziadowej Kłodzie, UG Jasionówka, UG w Jastkowie, UG Jeleśnia, UM Konstancin-Jeziorna, UG w Łagiewnikach, UG Michałowice, UM Mława, UM w Poniatojewie, UG w Rybczewicach, UG Starcza, UM w Stawiskach, UG Wieliszew, UM w Woźnikach, UM Wysokie Mazowieckie, UM w Ząbkowicach Śląskich.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Czy administracja publiczna podejmuje skuteczne działania w celu zwiększenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa?

Cel główny kontroli

1. Czy Minister Cyfryzacji podejmuje skuteczne działania w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym w szczególności w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa oraz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu?
2. Czy Minister Edukacji i Nauki podejmuje skuteczne działania w zakresie edukacji na rzecz podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa?
3. Czy Centrum Projektów Polska Cyfrowa prowadziło skuteczne działania na rzecz osiągania rezultatów w zakresie podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa zakładanych w Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa?
4. Czy urząd miasta/gminy podejmuje działania w celu podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych społeczeństwa? Czy urząd miasta/gminy skutecznie osiągał założone rezultaty w związku z realizacją grantów (dotacji) uzyskanych na podnoszenie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy?

Cele szczegółowe

Kontrolą objęto 27 jednostek: KPRM, CPPC, MEN i 24 urzędy gmin z obszaru sześciu województw.

Zakres podmiotowy

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 (KPRM, CPPC, MEN) ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów: legalności, celowości, gospodarności i rzetelności i art. 2 ust. 2 (urzędy miast/miast i gmin/gmin) ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów: legalności, gospodarności i rzetelności.

Kryteria kontroli

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2018 r. do 7 października 2021 r. (także okresy wcześniejsze tj. od 2014 r. w zakresie realizacji POPC). Czynności kontrolne przeprowadzono w okresie od 1 czerwca 2021 r. do 6 października 2021 r. Ostatnie wystąpienie pokontrolne zostało wysłane 6 października 2021 r.

Okres objęty kontrolą

Zgłoszono dwa zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego skierowanego do Wójta Gminy Łagiewniki, z czego jedno zostało uwzględnione w całości, a jedno oddalono.

Do kierowników jednostek kontrolowanych zostało skierowanych 27 wystąpień pokontrolnych. Łącznie NIK sformułowała 27 wniosków pokontrolnych. Według stanu na dzień 16 grudnia 2021 r. zrealizowanych zostało 19 wniosków, siedem było w trakcie realizacji, a jeden był niezrealizowany. Kierownicy kontrolowanych urzędów poinformowali o podjęciu działań na rzecz realizacji wniosków pokontrolnych.

Stan realizacji wniosków pokontrolnych

Wnioski NIK skierowane Ministra Cyfryzacji dotyczyły m.in.:

- zakończenia przez Ministra Cyfryzacji przeglądu kwalifikacji, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy o ZSK;
- niezwłocznego sporządzenia i przedłożenia raportu z realizacji PZIP zgodnie z zasadami określonymi w Programie.

ZAŁĄCZNIKI

Wniosek NIK skierowany Ministra Edukacji i Nauki dotyczył wdrożenia zaktualizowanych wskaźników produktu i rezultatu w ramach konkursów POWER umożliwiających skuteczne monitorowanie zakładanych celów.

Wnioski NIK skierowane do wójtów/burmistrzów/prezydentów miast dotyczyły m.in.:

- podjęcia działań w celu zapewnienia przestrzegania postanowień umów przy ewentualnym wprowadzaniu zmian związanych z realizacją projektów finansowanych ze środków europejskich;
- skorygowania sprawozdania końcowego rozliczenia finansowego z realizacji grantu;
- kwalifikowania do udziału w grantach realizowanych przez gminę wyłącznie uczestników spełniających warunki określone w umowie o powierzenie grantu;
- zweryfikowania danych stanowiących podstawę sporządzenia przez partnera projektu rozliczenia grantu;
- zapewnienia osiągnięcia wszystkich wymaganych umową wskaźników przy realizacji kolejnych przedsięwzięć grantowych.

Finansowe rezultaty kontroli NIK

Finansowe rezultaty kontroli NIK wyniosły łącznie 8572,00 zł.

W kontroli uczestniczyły: Departament Administracji Publicznej oraz sześć Delegatur NIK.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Departament Administracji Publicznej	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Mateusz Morawiecki powołany na urząd Ministra Cyfryzacji postanowieniem Prezydenta RP z dnia 6 października 2020 r.; Marek Zagórski (od 17 kwietnia 2018 r. do 6 października 2020 r.); od 9 stycznia 2018 r. do 16 kwietnia 2018 r. zastępstwo ministra właściwego do spraw informatyzacji sprawował Mateusz Morawiecki Prezes Rady Ministrów, który 11 stycznia 2018 r. upoważnił do wykonywania zadań Ministra Cyfryzacji Marka Zagórskiego, Sekretarza stanu w Ministerstwie Cyfryzacji; Anna Streżyńska (od 16 listopada 2015 r. do 9 stycznia 2018 r.)
2.		Centrum Projektów Polska Cyfrowa	Wojciech Szajnar od 18 lipca 2018 r.; Wanda Buk od 11 stycznia 2016 r.
3.		Urząd Gminy Michałowice	Małgorzata Pachecka od 4 listopada 2018 r. Krzysztof Grabka od 30 listopada 2014 r. do 3 listopada 2018 r.
4.		Urząd Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna	Kazimierz Jańczuk
5.		Urząd Miasta Mława	Sławomir Kowalewski
6.		Urząd Gminy Wieliszew	Paweł Andrzej Kownacki
1.	Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego	Ministerstwo Edukacji i Nauki	Przemysław Czarnek Minister Edukacji i Nauki od 19 października 2020 r. Wojciech Murdzek Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego od 16 kwietnia do 19 października 2020 r. Jarosław Gowin Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego od 16 listopada 2015 r. do 8 kwietnia 2020 r. Anna Zalewska Minister Edukacji Narodowej od 16 listopada 2015 r. do 3 czerwca 2019 r. Dariusz Piontkowski Minister Edukacji Narodowej od 4 czerwca 2019 do 19 października 2020 r.

ZAŁĄCZNIKI

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Delegatura NIK w Białymstoku	Urząd Miejski w Stawiskach	Agnieszka Rutkowska od 5 listopada 2018 r. Krzysztof Rafałowski od 1 grudnia 2014 r. do 4 listopada 2018 r.
2.		Urząd Miasta Wysokie Mazowieckie	Jarosław Siekierko
3.		Urząd Gminy Boćki	Dorota Kędra-Ptaszyńska
4.		Urząd Gminy Jasionówka	Leszek Zawadzki
1.	Delegatura NIK w Katowicach	Urząd Miejski w Woźnikach	Michał Aloszko
2.		Urząd Gminy Jeleśnia	Anna Wasilewska od 22 stycznia 2018 r. do 18 listopada 2018 r. wyznaczona przez Prezesa Rady Ministrów do pełnienia funkcji Wójta Gminy Jeleśnia do czasu objęcia obowiązków przez nowo wybranego wójta; a od 19 listopada 2018 r. Wójt Gminy Jeleśnia Bronisław Jafernik od 1 kwietnia 2016 r. do 21 stycznia 2018 r.
3.		Urząd Miejski w Będzinie	Łukasz Komoniewski
4.		Urząd Gminy Starcza	Wiesław Szymczyk
1.	Delegatura NIK w Lublinie	Urząd Miejski w Annopolu	Mirosław Ferdynand Gazda od 23 listopada 2018 r. Wiesław Ryszard Litwiński od 30 listopada 2014 r. do 22 listopada 2018 r.
2.		Urząd Miejski w Poniatowej	Paweł Karczmarczyk od 21 listopada 2018 r. Zygmunt Wyróślak od 9 listopada 2014 r. do 21 listopada 2018 r.
3.		Urząd Gminy w Rybczewicach	Elżbieta Masicz
4.		Urząd Gminy w Jastkowie	Teresa Kot
1.	Delegatura NIK w Poznaniu	Urząd Miasta i Gminy Margonin	Janusz Piechocki
2.		Urząd Miasta i Gminy Czarniejewo	Tadeusz Szymanek
3.		Urząd Gminy Czerwonak	Marcin Wojtkowiak
4.		Urząd Gminy Połajewo	Stanisław Pochyluk

ZAŁĄCZNIKI

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Delegatura NIK we Wrocławiu	Urząd Miasta i Gminy Chocianów	Tomasz Kulczyński
2.		Urząd Gminy w Łagiewnikach	Jarosław Piotr Tyniec od 4 listopada 2018 r., wcześniej Janusz Szpot
3.		Urząd Gminy w Dziadowej Kłodzie	Robert Fryt
4.		Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskich	Marcin Orzeszek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
		prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Minister Cyfryzacji podejmował działania prowadzące do rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w szczególności w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: – przekazania przez Ministra Cyfryzacji pod obrady Rady Ministrów projektu uchwały w sprawie ustanowienia programu wieloletniego PRKC wraz z opracowanym w grudniu 2019 r. projektem PRKC, dopiero 2 grudnia 2020 r., tj. prawie po roku od jego opracowania i po ponad siedmiu miesiącach od daty przyjęcia Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii EUROPA 2020, – niezakończenia, przeglądu kwalifikacji, o których mowa w art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, – niesporządzenia sprawozdania z realizacji PZIP za okres od lipca 2020 r. do czerwca 2021 r.
2.	Centrum Projektów Polska Cyfrowa	CPPC podejmowało skuteczne działania na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
		prawidłowe	nieprawidłowe
3.	Ministerstwo Edukacji i Nauki	W latach 2018–2021 (do dnia zakończenia kontroli) Minister Edukacji Narodowej, a następnie Minister Edukacji i Nauki (od 19 października 2020 r.) podejmował działania na rzecz opracowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych w procesie nauczania, o których mowa w dokumentach strategicznych i przyjętych programach.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła nieprzyjęcia w ramach POWER wskaźników rezultatu w zakresie tworzonych e-materiałów.
4.	Urząd Gminy Michałowice	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
5.	Urząd Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
6.	Urząd Miasta Mława	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: – nieprzechowywania pełnej dokumentacji związanej z realizacją projektu grantowego również w formie elektronicznej, co było niezgodne w wewnętrznymi procedurami Urzędu, – niepełnego stosowania art. 13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych),

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
		prawidłowe	nieprawidłowe
			– nieprzestrzegania obowiązków informacyjnych i promocyjnych w zakresie stosowania oznaczania znakiem Unii Europejskiej i Funduszy Europejskich, jak również stosowania barw Rzeczypospolitej Polskiej w publikowanych artykułach oraz wydawanych certyfikatach dla uczestników szkoleń, w ramach projektu grantowego.
7.	Urząd Gminy Wieliszew	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
8.	Urząd Miejski w Stawiskach	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: – osiągnięcia jedynie czterech z 12 założonych wskaźników produktów, – brak barw Rzeczypospolitej Polskiej na jednym z materiałów promocyjnych.
9.	Urząd Miasta Wysokie Mazowieckie	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: – podpisanie z datą wsteczną aneksu do umowy o powierzenie grantu, w wyniku którego wydatki niekwalifikowalne zostały zakwalifikowane przez Operatora za kwalifikowalne, – brak kontrasygnaty Skarbnika Miasta na umowie o powierzenie grantu.
10.	Urząd Gminy Boćki	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła naruszenia przez Urząd terminu, określonego w umowie o dofinansowanie, na wprowadzenie zmian w projekcie.
11.	Urząd Gminy Jasionówka	W Urzędzie podejmowano ograniczone działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: – Wójt zawarł umowę o powierzenie grantu, w której nie wskazano okresu rzeczowego realizacji Projektu oraz okresu kwalifikowalności wydatków, – przypadków nierzetelnych działań w trakcie realizacji grantu, a także braku kontrasygnaty Skarbnika na umowie o powierzeniu grantu i nierzetelnego prowadzenia ewidencji księgowej dla wydatków w ramach projektu.

ZAŁĄCZNIKI

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
		prawidłowe	nieprawidłowe
12.	Urząd Miejski w Woźnikach	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła uczestnictwa ograniczonej liczby pracowników gminnych jednostek organizacyjnych w szkoleniach z zakresu wykorzystania systemów IT.
13.	Urząd Gminy Jeleśnia	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła niezapewnienia właściwej weryfikacji i terminowości przekazywania wymaganych umową o powierzenie grantu sprawozdań rzeczowo-finansowych.
14.	Urząd Miejski w Będzinie	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
15.	Urząd Gminy Starcza	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
16.	Urząd Miejski w Annopolu	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: – zakwalifikowania do udziału w projekcie „Rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców gmin Polski Południowo-Wschodniej” dwóch osób, które nie spełniały jednego z warunków uczestnictwa, – nierzetelnego sprawowania nadzoru nad wywiązywaniem się z zawartych umów przez firmy, które uczestniczyły w realizacji grantu.
17.	Urząd Miejski w Poniatowej	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
18.	Urząd Gminy w Rybczewicach	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła braku rzetelnej weryfikacji deklaracji przystąpienia do udziału w mikroprojekcie składanej przez dwie osoby biorące udział w szkoleniu.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
		prawidłowe	nieprawidłowe
19.	Urząd Gminy w Jastkowie	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła niewyegzekwowania od trzech uczestników mikroprojektu, którzy zadeklarowali się jako osoby z niepełnosprawnościami, oświadczeń o niepełnosprawności, co było warunkiem uczestnictwa w szkoleniu.
20.	Urząd Miasta i Gminy Margonin	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
21.	Urząd Miasta i Gminy Czarniejewo	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: – niezapewnienia przekazania Operatorowi przez Partnera pisemnego wniosku o zaakceptowanie zmian w realizacji projektu, – niezapewnienia terminowego przekazania Operatorowi sprawozdania końcowego z realizacji projektu.
22.	Urząd Gminy Czerwonak	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły kwestii proceduralnych, ich specyfika nie stanowiła zagrożenia dla uzyskania przez Grantobiorcę zakładanych rezultatów projektu.
23.	Urząd Gminy Połajewo	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: – rozliczenia przez Gminę w ramach wydatków kwalifikowalnych Projektu dwóch wydatków, które należało uznać za niekwalifikowalne, – niez uzyskania przez Gminę pisemnej zgody operatora grantu na dokonanie zmiany realizacji projektu polegającej na dopuszczeniu do udziału w objętych nim szkoleniach osób niebędących mieszkańcami Gminy
24.	Urząd Miasta i Gminy Chocianów	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła braku należytej staranności w zakresie zweryfikowania rzeczywistego uczestnictwa w szkoleniach osób wskazanych na listach obecności.

ZAŁĄCZNIKI

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
		prawidłowe	nieprawidłowe
25.	Urząd Gminy w Łagiewnikach	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła braku należytej staranności w zakresie zweryfikowania rzeczywistego uczestnictwa w szkoleniach osób wskazanych na listach obecności.
26.	Urząd Gminy w Dziadowej Kłodzie	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.
27.	Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskich	W Urzędzie podejmowano działania mające na celu podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy.	NIK nie stwierdziła nieprawidłowości.

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno- -ekonomicznych

Zgodnie z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Cyfryzacji¹³³, minister kieruje działem administracji rządowej informatyzacja, jest dysponentem części 27 budżetu państwa, a jego obsługę zapewnia Kancelaria Prezesa Rady Ministrów¹³⁴.

Zadania Ministra
Cyfryzacji

Dział informatyzacja, stosownie do art. 12a ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej¹³⁵, obejmuje m.in. sprawy:

- informatyzacji administracji publicznej oraz podmiotów wykonujących zadania publiczne (pkt 1),
- systemów i sieci teleinformatycznych administracji publicznej (pkt 2),
- wspierania inwestycji w dziedzinie informatyzacji (pkt 3),
- rozwoju społeczeństwa informacyjnego i przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu (pkt 6),
- rozwoju usług świadczonych drogą elektroniczną (pkt 7).

Centrum Projektów Polska Cyfrowa jest państwową jednostką budżetową podległą ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji. Zgodnie z § 1 Statutu Centrum Projektów Polska Cyfrowa, nadanego zarządzeniem Nr 5 Ministra Cyfryzacji z dnia 27 marca 2020 r.¹³⁶, CPPC realizuje zadania związane z wdrażaniem programów i projektów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej zapewniających wsparcie w ramach polityki spójności, środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej oraz środków pochodzących z innych programów w zakresie mu powierzonym do realizacji na podstawie właściwych umów lub porozumień (§ 1 ust. 3 Statutu). CPPC zarządza również programami powierzonymi mu do realizacji w zakresie i w sposób zgodny z decyzjami uprawnionych organów administracji rządowej oraz zasadami obowiązującymi przy realizacji tych programów (§ 1 ust. 4 Statutu).

Zadania Centrum
Projektów Polska
Cyfrowa

CPPC kieruje i reprezentuje jednoosobowo Dyrektor, którego powołuje i odwołuje Minister Cyfryzacji (§ 3 ust. 1 i 3 Statutu).

Centrum Projektów Polska Cyfrowa jest Instytucją Pośredniczącą w Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa na lata 2014–2020. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020¹³⁷ (dalej: ustawa wdrożeniowa), instytucja zarządzająca może

¹³³ Dz. U. poz. 1716.

¹³⁴ Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie zniesienia Ministerstwa Cyfryzacji z dnia 7 października 2020 r. (Dz. U. poz. 1730), z mocą od dnia 6 października 2020 r., zniesione zostało Ministerstwo Cyfryzacji, a pracownicy dotychczasowego Ministerstwa Cyfryzacji obsługujący sprawy działu informatyzacja zostali włączeni do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

¹³⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 1893.

¹³⁶ Dz. Urz. MC poz. 6.

¹³⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 818, ze zm.

powierzyć instytucji pośredniczącej, w drodze porozumienia albo umowy, zadania związane z realizacją krajowego albo regionalnego programu operacyjnego¹³⁸.

Zadania Ministra Edukacji i Nauki

Zgodnie z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji i Nauki¹³⁹, minister kieruje działami administracji rządowej: oświata i wychowanie oraz szkolnictwo wyższe i nauka, jest dysponentem części budżetu państwa: 30, 28 i 67, a jego obsługę zapewnia Ministerstwo Edukacji i Nauki¹⁴⁰.

Stosownie do art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy o działach administracji rządowej, dział oświata i wychowanie obejmuje sprawy kształcenia, nauczania i wychowania dzieci i młodzieży, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych do kompetencji innych organów administracji publicznej. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania wykonuje zadania ministra koordynatora Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (art. 20 ust. 3).

Dział szkolnictwo wyższe i nauka obejmuje sprawy szkolnictwa wyższego i nauki, w tym sprawy nadzoru nad szkołami wyższymi i ich finansowania, a także sprawy działalności naukowej (art. 26 ust. 1 ustawy o działach administracji rządowej). Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki koordynuje uznawanie kwalifikacji w zawodach regulowanych i działalnościach regulowanych oraz podejmuje działania mające na celu udostępnianie informacji o uznawaniu tych kwalifikacji (art. 26 ust. 2).

W art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁴¹, zwarta została delegacja ustawowa dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia m.in. podstawy programowej poszczególnych etapów edukacyjnych i ramowych planów nauczania dla poszczególnych typów szkół, z uwzględnieniem w szczególności zestawów celów kształcenia i treści nauczania, umiejętności uczniów, a także zadań wychowawczo-profilaktycznych szkoły.

Podstawy programowe określa się w celu wyznaczenia standardów kształcenia i wychowania na poszczególnych etapach edukacji. Jeśli chodzi o wychowanie przedszkolne i kształcenie ogólne, to obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz

¹³⁸ Z wyjątkiem zadań, o których mowa w art. 126 rozporządzenia ogólnego.

¹³⁹ Dz. U. poz. 1848, ze zm.

¹⁴⁰ Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 grudnia 2020 r. (Dz. U. poz. 2334), które weszło w życie 1 stycznia 2021 r., utworzone zostało Ministerstwo Edukacji i Nauki, w drodze przekształcenia Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przekształcenie polegało na włączeniu do Ministerstwa Edukacji i Nauki komórek organizacyjnych dotychczasowego Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

¹⁴¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.

kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej¹⁴². Kolejnym aktem normatywnym wydanym na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c, d i g ustawy – Prawo oświatowe w związku z osiągnięciem kolejnego etapu czasowego wdrażania reformy ustroju szkolnego, jest rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia¹⁴³. Rozporządzenia w sprawie podstawy programowej zawierają cele i treści nauczania dla wszystkich szkół, w tym również części szkół kształcących w zawodach¹⁴⁴, z tym że w odniesieniu do tych ostatnich obejmują – jak wskazuje zresztą sam tytuł – wyłącznie zakres kształcenia ogólnego.

Ramowe plany nauczania obecnie reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁴⁵.

Na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa w drodze rozporządzenia również:

- 1) ogólne cele i zadania kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego,
- 2) klasyfikację zawodów szkolnictwa branżowego,
- 3) podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego,
- 4) dodatkowe umiejętności zawodowe w zakresie wybranych zawodów oraz zestawy celów kształcenia i treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych w odniesieniu do tych umiejętności

– z uwzględnieniem wniosku ministra właściwego dla zawodu, o którym mowa w ust. 2, klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy w zakresie nazwy i symbolu cyfrowego zawodu oraz możliwości podnoszenia kwalifikacji, kierując się potrzebą zapewnienia wysokiej jakości kształcenia zawodowego i dostosowania go do potrzeb rynku pracy.

Standardy kształcenia w programach studiów przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela przewiduje art. 68 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym¹⁴⁶. Zgodnie z art. 68 ust. 2 tej ustawy, standard kształcenia jest zbiorem reguł i wymagań w zakresie kształcenia dotyczących sposobu organizacji kształcenia, osób prowadzących to kształcenie, ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się, a także sposobu weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się. Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela określa, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania – mając na uwadze konieczność zapewnienia wysokiej jakości kształcenia i właściwego doboru efektów

¹⁴² Dz. U. poz. 356, ze zm.

¹⁴³ Dz. U. poz. 467, ze zm.

¹⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 860, ze zm.).

¹⁴⁵ Dz. U. poz. 639, ze zm.

¹⁴⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 478, ze zm.

uczenia się w celu odpowiedniego przygotowania do wykonywania zawodu z uwzględnieniem jego specyfiki (art. 68 ust. 3 pkt 4). Ustawodawca dodatkowo zamieścił wymóg, że w przypadku kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, rozporządzenie powinno obejmować swoim zakresem również czas trwania i właściwy dobór efektów uczenia się na studiach podyplomowych.

Na podstawie art. 68 ust. 3 pkt 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, obowiązuje obecnie rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela¹⁴⁷.

Finansowanie doksztalcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli

Finansowanie doksztalcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli zostało uregulowane w rozdziale 7a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹⁴⁸ (dalej: KN).

Zgodnie z art. 70a ust. 1 KN, w budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, z uwzględnieniem szkoleń branżowych – w wysokości 0,8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli. Przepis art. 70a ust. 1 KN dotyczy organów administracji publicznej prowadzących szkoły. Nie stosuje się go natomiast do organów prowadzących szkoły niepubliczne oraz do osób fizycznych i osób prawnych innych niż jednostki samorządu terytorialnego, prowadzących szkoły publiczne. Przepis ust. 1 nie obejmuje również finansowania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego (art. 70a ust. 2 KN). W myśl art. 70a ust. 3 KN, podziału środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, dokonuje się po zasięgnięciu opinii zakładowych organizacji związkowych będących jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych reprezentatywnych w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego albo jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych wchodzących w skład organizacji związkowych reprezentatywnych w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego, zrzeszających nauczycieli.

Art. 70a ust. 3a KN przewiduje, że ze środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, dofinansowuje się:

- 1) koszty udziału nauczycieli w seminariach, konferencjach, wykładach, warsztatach, szkoleniach, studiach podyplomowych oraz innych formach doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzonych odpowiednio przez placówki doskonalenia nauczycieli, szkoły wyższe oraz inne podmioty, których zadania statutowe obejmują doskonalenie zawodowe nauczycieli;
- 2) koszty udziału nauczycieli w formach kształcenia nauczycieli prowadzonych przez szkoły wyższe i placówki doskonalenia nauczycieli;

¹⁴⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 890.

¹⁴⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1762.

- 3) wspomaganie szkół oraz sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli prowadzonych przez placówki doskonalenia nauczycieli, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne i biblioteki pedagogiczne;
- 4) koszty udziału nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczycieli praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe, o których mowa w art. 70c ust. 1 Karty Nauczyciela, w szkoleniach branżowych;
- 5) koszty konsultacji i innych form doskonalenia zawodowego nauczycieli, prowadzonych przez konsultantów, o których mowa w art. 9g ust. 11a pkt 5 lit. c Karty Nauczyciela, artystów o znaczącym dorobku artystycznym lub dydaktycznym lub specjalistów w danym zakresie sztuki albo nauki, dla nauczycieli zajęć edukacyjnych artystycznych w szkołach artystycznych.

Środki na realizację ogólnokrajowych zadań w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w łącznej wysokości 2700 średnich wynagrodzeń nauczyciela dyplomowanego, stosownie do art. 70a ust. 7 KN, wyodrębnia się w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, z zastrzeżeniem ust. 8 art. 70a ust. 8a KN przewiduje, że ze środków tych dofinansowuje się:

- 1) centralne programy kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- 2) zadania w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, zlecane szkołom wyższym lub innym podmiotom.

W myśl art. 70c ust. 1 KN, nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczyciele praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe w rozumieniu art. 4 pkt 28a lit. a ustawy Prawo oświatowe, oraz placówkach i centrach, o których mowa w art. 2 pkt 4 tej ustawy, są obowiązani doskonalić umiejętności i kwalifikacje zawodowe potrzebne do wykonywania pracy poprzez uczestniczenie w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach, w łącznym wymiarze 40 godzin w cyklu.

Art. 70d KN stanowi delegację ustawową dla minister właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia (z uwzględnieniem kompetencji organów wymienionych w art. 70a ust. 1 oraz dyrektorów szkół w zakresie planowania i wydatkowania środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli, a także konieczności organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli w sposób służący podnoszeniu jakości pracy szkół oraz efektywnego gospodarowania środkami przeznaczonymi na doskonalenie zawodowe nauczycieli i środkami na finansowanie kosztów szkoleń branżowych pochodzącymi z innych źródeł):

- 1) rodzajów wydatków związanych z organizacją i prowadzeniem doskonalenia zawodowego nauczycieli, które mogą być dofinansowywane ze środków, o których mowa w art. 70a ust. 1;
- 2) warunków, trybu i kryteriów przyznawania środków, o których mowa w art. 70a ust. 1;
- 3) szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe.

Na tej podstawie zostało wydane rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe¹⁴⁹.

Zintegrowany System Kwalifikacji

Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji¹⁵⁰ określa zasady ustalania kwalifikacji dla celów naukowo-dydaktycznych, jako określenie efektów nauki na danym poziomie edukacji. Na zasadach określonych w tej ustawie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji włącza się kwalifikacje pełne oraz kwalifikacje częściowe. Stosownie do art. 4 ww. ustawy, celem Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji jest zapewnienie: jakości nadawanych kwalifikacji; możliwości uznawania efektów uczenia się uzyskanych w edukacji pozaformalnej i poprzez uczenie się nieformalne; możliwości etapowego gromadzenia osiągnięć oraz uznawania osiągnięć; dostępu do informacji o kwalifikacjach możliwych do uzyskania na terytorium Polski; możliwości porównania kwalifikacji uzyskanych na terytorium Polski z kwalifikacjami nadawanymi w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Art. 5 ust. 1 ww. ustawy ustanawia Polską Ramę Kwalifikacji, która służy do klasyfikowania kwalifikacji włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji według poszczególnych poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Przepisy omawianej ustawy określają:

- 1) zakres kwalifikacji włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji oraz cele Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji;
- 2) Polską Ramę Kwalifikacji;
- 3) standardy opisywania kwalifikacji;
- 4) zasady przypisywania poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji;
- 5) zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji;
- 6) zasady włączania do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji Sektorowych Ram Kwalifikacji;
- 7) wymogi dotyczące podmiotów przeprowadzających walidację i certyfikowanie oraz zasady uzyskiwania uprawnień do certyfikowania;
- 8) zasady zapewniania jakości walidacji i certyfikowania;
- 9) zasady nadzoru nad walidacją i certyfikowaniem;
- 10) Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji;
- 11) koordynację funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

Zadania gmin

W myśl art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹⁵¹ (dalej: u.s.g.), do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Art. 7 ust. 1 u.s.g. wymienia zadania własne gminy, wskazując, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują m.in. sprawy: działalno-

¹⁴⁹ Dz. U. poz. 1653.

¹⁵⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 226.

¹⁵¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, ze zm.

ści w zakresie telekomunikacji (pkt 3a), edukacji publicznej (pkt 8), wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej (pkt 17), promocji gminy (pkt 18).

Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Zadania z zakresu administracji rządowej gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji (art. 8 ust. 1 i 2 u.s.g.).

Organem wykonawczym gminy jest wójt/burmistrz/prezydent (art. 26 u.s.g.). Zadania wójta/burmistrza/prezydenta określa art. 30 u.s.g. Zgodnie z tym przepisem, wójt/burmistrz/prezydent wykonuje uchwały rady gminy i zadania gminy określone przepisami prawa. Do jego zadań należy w szczególności:

- 1) przygotowywanie projektów uchwał rady gminy,
- 2) opracowywanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- 3) określanie sposobu wykonywania uchwał,
- 4) gospodarowanie mieniem komunalnym,
- 5) wykonywanie budżetu,
- 6) zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

Wójt/burmistrz/prezydent kieruje bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentuje ją na zewnątrz. Zadania wykonuje przy pomocy urzędu gminy, którego jest kierownikiem (art. 33 ust. 1 i 3 u.s.g.).

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej¹⁵².
2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹⁵³.
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁵⁴.
4. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹⁵⁵.
5. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym¹⁵⁶.
6. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji¹⁵⁷.
7. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Cyfryzacji¹⁵⁸.
8. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji i Nauki¹⁵⁹.
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia¹⁶⁰.
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁶¹.

¹⁵² Dz. U. z 2021 r. poz. 1893.

¹⁵³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, ze zm.

¹⁵⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.

¹⁵⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 1762.

¹⁵⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 478, ze zm.

¹⁵⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 226.

¹⁵⁸ Dz. U. poz. 1716.

¹⁵⁹ Dz. U. poz. 1848, ze zm.

¹⁶⁰ Dz. U. poz. 467, ze zm.

¹⁶¹ Dz. U. poz. 639, ze zm.

6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów, Minister Cyfryzacji
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Edukacji i Nauki
8. Minister Funduszy i Polityki Regionalnej
9. Sejmowa Komisja Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii
10. Sejmowa Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
11. Sejmowa Komisja Polityki Senioralnej
12. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
13. Sejmowa Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej
14. Senacka Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej
15. Prezydenci miast/burmistrzowie/wójtowie

6.5. Stanowisko Ministra Cyfryzacji do informacji o wynikach kontroli

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
SEKRETARZ STANU



Janusz Cieszyński

DSI.1740.10.2022

Warszawa, 4 lutego 2022 r.

Pan
Marian **BANAŚ**
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, przedstawiam stanowisko do Informacji o wynikach kontroli Działania organów administracji publicznej na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Niniejsze stanowisko odnosi się do wniosków skierowanych do Ministra Cyfryzacji.

1) Wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za koordynację działań podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację działań podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa będzie Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych (CRKC), funkcjonujące w ramach Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

CRKC będzie pełnić także funkcję ośrodka zarządzania realizacją Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych.

CRKC zapewni koordynację działań podmiotów uczestniczących w podnoszeniu kompetencji cyfrowych społeczeństwa m.in. poprzez:

- gromadzenie i analizę wiedzy na temat kompetencji cyfrowych i ich roli dla rozwoju społecznego i gospodarczego;
- monitorowanie trendów i diagnozę zapotrzebowania rynku pracy na kompetencje cyfrowe;
- identyfikowanie i rekomendowanie kierunków działania i obszarów interwencji, na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych;

- kreowanie projektów pilotażowych i systemowych, kluczowych dla rozwoju kompetencji cyfrowych w Polsce.

Ustanowienie CRKC zostało wpisane do Krajowego Planu Odbudowy, jako jeden z wskaźników w Komponentcie C „Transformacja Cyfrowa”. W wyniku ustaleń z Komisją Europejską ostatecznie wyznaczono II kwartał 2022 r., jako termin utworzenia CRKC.

2) *Zakończenie prac nad Programem Rozwoju Kompetencji Cyfrowych i wdrożenie programu.*

Przyjęcie Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych (PRKC), w drodze uchwały Rady Ministrów, zostało wpisane do Krajowego Planu Odbudowy, jako jeden z kamieni milowych w Komponentcie C „Transformacja Cyfrowa”. W wyniku ustaleń z Komisją Europejską ostatecznie wyznaczono III kwartał 2022 r., jako termin przyjęcia dokumentu.

Niezwłocznie po przyjęciu PRKC rozpocznie się jego wdrożenie. Mając na uwadze efektywną realizację działań planowanych w ramach programu funkcję ośrodka zarządzania realizacją PRKC pełnić będzie Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych.

z up. Janusz Cieszyński

Sekretarz stanu

/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym-/

6.6. Stanowisko Ministra Edukacji i Nauki do informacji o wynikach kontroli



MINISTER EDUKACJI I NAUKI

DKA-ZKS.0911.2.2021

Warszawa, 28 stycznia 2022 r.

**Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli**

Szanowny Panie Prezesie,

stosownie do treści art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, przedstawiam stanowisko do Informacji o wynikach kontroli pn. *Działanie organów administracji publicznej na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa (P/21/003)*.

W ww. Informacji o wynikach kontroli Najwyższa Izba Kontroli (dalej: NIK) skierowała do Ministra Edukacji i Nauki wniosek o „rozważenie potrzeby opracowania koncepcji (strategii) dotyczącej przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach.”

W treści wyżej wspomnianego dokumentu NIK stwierdza, że „Minister nie opracował – powołując się na tzw. autonomię uczelni – koncepcji dotyczącej przygotowania i wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych na uczelniach oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych kadry akademickiej”.

Odnosząc się do powyższego, MEiN przedstawia swoje stanowisko i pragnie ponownie podkreślić, że uczelnie są jednostkami autonomicznymi. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*² to do nich należy podjęcie decyzji, jakie narzędzia oraz materiały będą przez nie wykorzystywane do kształcenia. Każda uczelnia i każdy program studiów charakteryzują się odpowiednią specyfiką kształcenia wynikającą z potrzeb uczelni, w związku z czym nauczyciele akademicy powinni wykorzystywać narzędzia i materiały, które umożliwią im w ich ocenie osiągnięcie najlepszych efektów kształcenia. To uczelnia zna najlepiej specyfikę realizowanych przez siebie kierunków i na tej podstawie podejmuje decyzje w sprawie narzędzi, które pozwolą na najbardziej efektywną formę realizacji programów studiów z wykorzystaniem cyfrowych materiałów edukacyjnych. Autonomia uczelni nie jest tym samym pojęciem teoretycznym czy też potocznym, a zasadniczą regułą stanowiącą o trybie funkcjonowania i prowadzenia kształcenia przez szkoły wyższe.

Ponadto odnosząc się do doraźnego badania przeprowadzonego przez Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy dotyczącego kształcenia na odległość w czasie

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm.

² Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.

zawieszenia zajęć dydaktycznych, które zostało wskazane w wynikach kontroli, a w szczególności do informacji, że 72% uczelni biorących udział w badaniu nie dysponowało wówczas otwartymi zasobami edukacyjnymi (typu e-podręcznik) oraz całymi kursami, które mogły być udostępnione innym podmiotom, należy wskazać, że badanie pokazywało stan

na marzec 2020 r., a podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki stale rozwijają oraz wdrażają nowe narzędzia do zdalnego nauczania oraz digitalizują swoje zasoby w ramach swojej działalności. Co więcej, zauważyć należy, we wspomnianym badaniu na pytanie „Czy studenci i doktoranci aktywnie uczestniczą w zajęciach prowadzonych zdalnie”, 89% ankietowanych odpowiedziało „tak”.

Z poważaniem,

dr hab. Przemysław Czarnek

Minister Edukacji i Nauki

/podpisano kwalifikowanym

podpisem elektronicznym/